

Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi 2020 – 8(1), I-II

ANADOLU EĞİTİM LİDERLİĞİ VE ÖĞRETİM DERGİSİ

ANATOLIAN JOURNAL OF EDUCATIONAL LEADERSHIP AND INSTRUCTION

Cilt/Volume:8, Sayı/Issue:1, Haziran/June 2020

Sahibi / Owner

Yeni Eğitim Yayıncılık/Press

Editör/Editor

Prof. Dr. Engin ASLANARGUN, Düzce Üniversitesi

İletişim/Contact

Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi
81620 Merkez DÜZCE

<http://dergipark.gov.tr/ajeli>

enginaslanargun@gmail.com

Yayın ve Danışma Kurulu / Advisory Board

Asım Arı, Eskişehir Osmangazi University
Fatih Bektaş, Kilis 7 Aralık University
Abdurrahman Ekinci, Artuklu University
Abdurrahman İlğan, İzmir Democracy University
Abdurrahman Kılıç, Düzce University
Habip Özgan, Gaziantep University
Mehmet Sincar, Gaziantep University
Cevat Yıldırım, Artuklu University
Semra Kıranlı Güngör, Eskişehir Osmangazi University
Semiha Şahin, Dokuz Eylül University
Taner Atmaca, Düzce University
Kağan Kırçaburun, Düzce University
Bekir Bilge, Kocaeli University

2020/1. Sayının Hakemleri / Reviewers

Deniz ÇAKAROĞLU
Suna DENİZ
Hakan SARIÇAM
Bekir BİLGE
Adem YURDUNKULU
Ahmet DOLMACI

e-ISSN:2148-2667

Haziran ve Aralık aylarında yayınlanan uluslar arası hakemli bir dergidir. Published twice a year in June and December.

Okul Gelişim Modeli Projesinden Beklentiler: Okul Yöneticilerinin Görüşleri ¹

Sevda KOÇ AKRAN ²

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, okul gelişim modeli projesi hakkında okul yöneticilerinin görüşlerini belirlemektir. Olgu bilim desenine dayalı araştırmanın çalışma grubunu, Siirt İlinde görev yapan 20 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Gönüllülük esası doğrultusunda belirlenen gruba, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formu uygulanmadan önce okul gelişim modeli hakkında alan yazın taraması yapılmıştır. Sonrasında açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Soruların katılımcı grubuna uygunluğu konusunda uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanlardan gelen eleştiri ve öneriler sonucunda formun son hali katılımcılara uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizine tabi tutulan veriler, araştırmacı tarafından düzenlenmiş ve temalar ile ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Temalar kategori oluşturma yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Bütün bu süreçlerden sonra araştırmacı oluşturduğu kod listesindeki kodları SPSS 22 paket programını kullanarak analiz etmiştir. Araştırma sonucunda, okul yöneticileri okul gelişim modelini tanımlarken, fiziki koşullara ve planlı okul gelişimine vurgu yapmıştır. Okul gelişim modelinin amaçları arasında paylaşım ve işbirliği olduğu görülmüştür. Etkili okul olma yolunda modelin birçok olumlu yönü bulunmaktadır. Okul gelişim modelinin olumlu yönleri arasında okulun bütünsel olarak değerlendirildiği ve öğrenci profillerine katkı sağladığı belirtilmektedir. Aynı zamanda okulun eksik yönlerinin görülmesinde, öğrenci başarısının artmasında, öğretmen potansiyeli hakkında bilgi vermesinde ve gelecekle ilgili doğru kararlar alınmasında okul gelişim modelinin etkili bir proje olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucundan hareketle okul gelişim modeliyle ilgili çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bilgi, Bilgi Toplumu, Okul, Okul Gelişim Modeli.

Expectations From The School Development Model Project: The Opinions Of The School Administrators

Abstract

The main purpose of this research is to determine the opinions of school administrators about the school development model project. The study group of the research based on the phenomenological model consists of 20 school administrators working in Siirt Province. A semi-structured interview form developed by the researcher was applied to the group determined in accordance with the volunteering principle. A literature review was conducted on the school development model before the interview form was applied. Afterwards, open-ended questions were prepared. Opinions of the experts were taken regarding the suitability of the questions to the participants. As a result of criticism and suggestions from experts, the final form of the form was applied to the participants. The data obtained from the semi-structured interview form were subjected to content analysis. The data subjected to content analysis were arranged and interpreted in association with the themes by the researcher. Themes were created using the category creation method. After all these processes, the researcher analyzed the codes in the code list he created using SPSS 22 package program. As a result of the research, while school administrators define the school development model, they emphasized physical conditions and planned school development. Sharing and collaboration were observed among the objectives of the school development model. The model has many positive aspects towards being an effective school. Among the positive aspects of the school development model, it is stated that the school is evaluated as a whole and contributes to student profiles. At the same time, it is concluded that the school development model is an effective project in terms of seeing the shortcomings of the school, increasing student success, providing information about the teacher potential and making the right decisions about the future. Based on the results of the research, various suggestions about the school development model are presented.

Key Words: Knowledge, Knowledge Society, School, School Development Model.

¹ Bu çalışma " IV. International European Conference on Social Sciences 11-13 Ekim 2019-Diyarbakır-sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

GİRİŞ

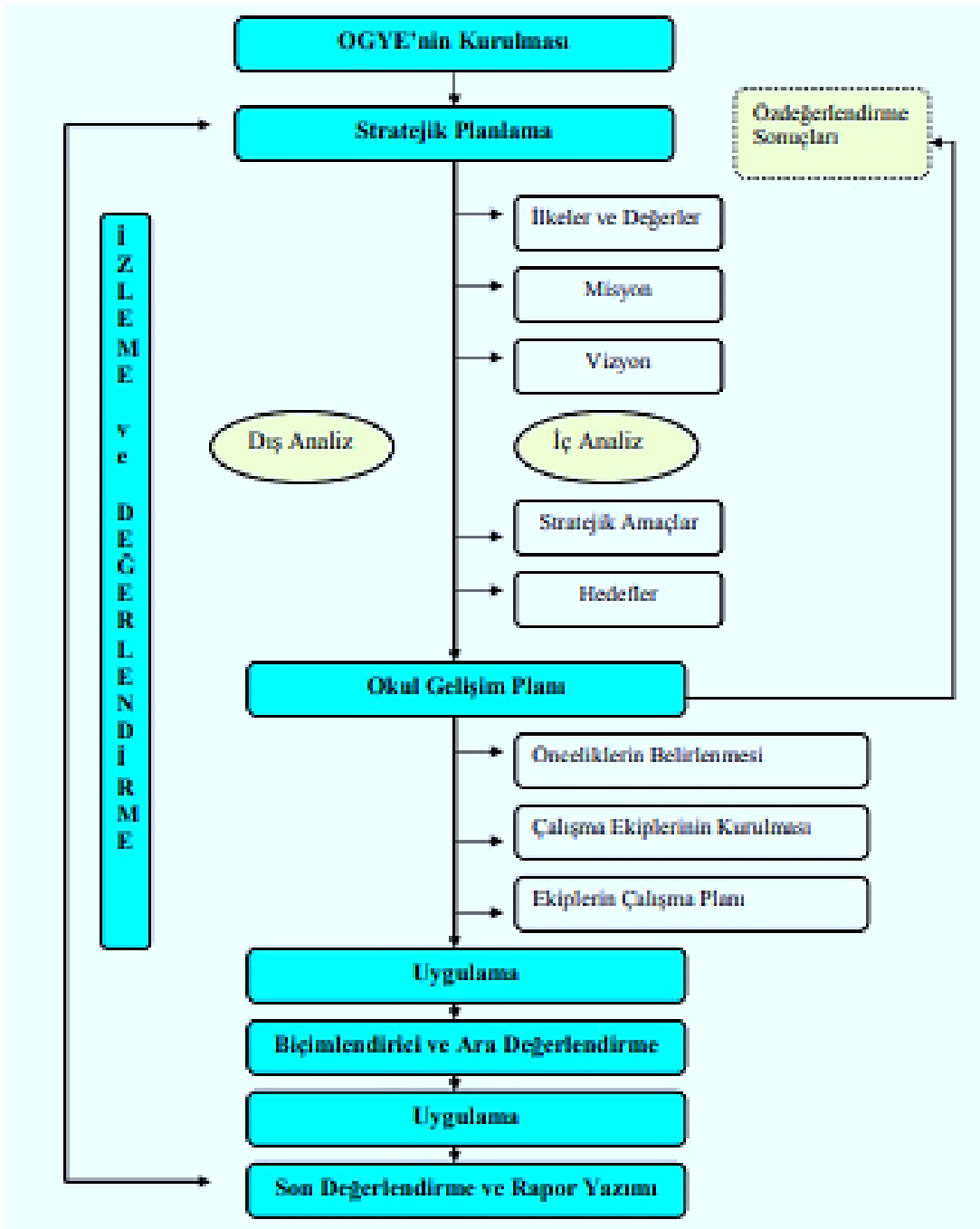
Küreselleşme, siyasal, kültürel birçok alanda yeni fikirlerin ortaya çıkması, bunların başta teknoloji alanında kullanılması, etkileşimde bulunması, serbest dolaşım ve pazarın dünya ölçeğinde büyümesi yani dünyanın tek pazar haline gelmesi olarak ifade edilmektedir. Küreselleşmeyle zaman ve mekân sınırı ortadan kalkmıştır. İnsanlar/toplumlar arasında ortak değerler oluşmuştur. Kültür ve uygarlık yeniden anlamlandırılmıştır. Güven duygusu insanlar arasında yaygınlaşmaya başlamıştır. Kendine inanan ve güven duyan bireyler, yeni bilgi ve becerileri keşfetmiştir. Nitelikli bireylerin yetişmesi için, eğitim sisteminde yeni uygulamalara geçilmiştir. Bu uygulamalarda “bilgi” ön plana çıkan bir kavram haline gelmiştir. Çünkü bilgi, küreselleşme sürecinde eğitim sisteminin önemli bir unsuru olarak görülmüş, teknolojinin ilerlemesinden etkilenmiş, küreselleşme sürecinde topluma yön vermiş, yeni nesillerin yetiştirilmesinde kullanılmış (Balay, 2004) ve yaşam boyu öğrenme sürecinde teknolojinin temel değişimlerini oluşturmuştur. Başta bilgi toplumunun anahtar kavramı olan bilginin bu kadar küreselleşmeyle değişimlerin merkezinde olması, hem bireysel hem de ekonomik kaynak olarak görülmesini sağlamıştır. Bilginin bireysel kaynağı, daha çok “okulla” ilişkilidir. Bu ilişki bilginin teknolojiyle sürekli değişmesine paralel olarak okulların yeniden yapılandırılması ve farklı bakış açılarıyla değerlendirmesini zorunlu kılmıştır. Bunun sebebi okulun, bireylere bir takım bilgi, beceri, değer ve alışkanlıkların kazandırıldığı, bireylerin zamanının çoğunu geçirdiği ve diğer bireylerle üzüntülerini, kaygılarını, sevinçlerini ve hedeflerini paylaştığı eğitim kurumları olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır. Bunların yanı sıra okul, eğitim politikalarının, strateji ve eylemlerinin başarılı olmasında etkin rol oynayan mekânlardır (Aydın, 2000; Demirel, 2010). Kendine özgü kültürü olan, bilginin dağıtıldığı ve üretildiği, eğitim-öğretim faaliyetlerin organize edildiği, bireyin sosyalleştiği ve amaçlarına ulaştığı ve kültürel entegrasyonun sağlandığı bir örgüttür. Birçok görev ve sorumluluğu olan okul bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere, 21. yüzyılda toplum üyelerini değişime hazırlamaktadır. Bu değişim sürecinde bireyin bilgiyi ezberlemesi değil, yapılandırmasını, bilgi hakkında düşünmesini ve yeniliklere açık olmasını sağlamaktadır. Toplumların sosyal, eğitsel, ekonomik ve kültürel birçok ihtiyacını karşılamaktadır (Kültekin, 2006; Yılmaz, 2007; Yalaza ve Cinoğlu, 2019). Günümüzde okulun bu işlevlerini daha kısa sürede ve etkili bir şekilde gerçekleştirmesi için 2023 eğitim vizyonunda bir takım kararlar alınmıştır. Alınan kararlardan biri “Okul Gelişim Modeli Projesidir”. Projenin temel amacı merak duygusu ile bilgi ve becerilerini bilime, kültüre ve farklı araştırmalara kullanan ve çağa uyum sağlayan bireyler yetiştirmektir (Dağlı, 2009).

Okul gelişim modelinde her okul, öğrencilerinin öğrenmesi için olumlu bir öğrenme ortamı oluşturmaktadır (Bicen, 2010). Bu ortamda veli ile işbirliği içerisinde gidilmektedir. Öğrenci velisinin yanı sıra diğer paydaşlarla birlikte okulda, eğitimin akademik, sosyal, sportif ve sanatsal faaliyetlerinin etkili bir şekilde uygulanması yönünde kararlar alınmakta ve buna yönelik planlı faaliyetler yürütülmektedir. Burada amaç, okulun eğitim sistemindeki girdisi ve çıktısı hakkında okul yönetimine, öğretmene ve veliye dönütler vermektedir. Böylelikle okulun gelişimi hakkında kanıtlanabilir, somut, ölçülebilir, hedef odaklı, geliştirilebilir bütüncül bir yaklaşım göz önünde tutulmaktadır (MEB, 2019a). Tabii okul gelişim modelinde dikkat edilmesi gereken bir nokta bulunmaktadır. Okul gelişim modelinde amaç bir okulu diğer okulla yarıştırmak ya da karşılaştırmak değildir. Her okul kendi içinde bulunduğu koşullar doğrultusunda değerlendirilmektedir. Değerlendirme işlemi yapılırken okullara, bir önceki dönem ve yılı göz önünde bulundurarak kat ettiği mesafe hakkında bilgiler ve kendi belirlediği hedeflere ulaşmış olup olmadığı konusunda genel bir bakış açısı sunulmaktadır. Başka bir deyişle, okulların gerek fiziki koşulları gerek başarıları gerekse de eğitim hedeflerini gerçekleştirme konusundaki girişimleri sürekli olarak okul gelişim modeliyle izlenmektedir. Çünkü teknolojinin hızla değişim gösterdiği günümüzde okullar, gün geçtikçe yeni uygulamalar

içerisine girmekte, bireyin ihtiyaçlarına cevap vermek ve bireyin başarısını artırmak için daha karmaşık bir yapıyı tercih etmektedir. Böyle bir yapının oluşmaması için de MEB tarafından planlı okul anlayışı olan “Okul Gelişim Modeline” geçilmek istenmiştir (Dağlı ve Silman, 2009; Bicen, 2010).

Okul gelişim modelinde, çocukların bireysel, akademik ve sosyal gelişim amaçlarına yönelik uygulamalara/etkinliklere yer verilmiştir. Etkinliklerde amaç, çocukların rekabet değil, işbirliği içerisinde paylaşmasını sağlamaktır (Ateş ve Ünal, 2019). Bu amaç değerlendirme sürecinde de dikkate alınan bir ölçüttür. Okul gelişiminin değerlendirilmesinde, her okulun başarısı ve gelişimi kendisi için belirlemiş olduğu ölçüde ne kadar ulaştığı ile ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Burada okulların bir biri ile karşılaştırılması, okullar arasında bir sınıflandırma sürecine gidilmesi söz konusu değildir. Çünkü her okulun bulunduğu çevre koşulları, imkânları, belirlemiş olduğu hedef ve ölçütler bir birinden farklı olabilmektedir (MEB, 2019a). Başka bir deyişle okul gelişim modeli (OGEM,2006; Dağlı, 2009; Dağlı ve Silman, 2009; Bicen, 2010;Şahin, 2015; Bozbayındır ve Alev, 2020);

- Öğrenci ihtiyaçlarını göz önünde tutmakta ve öğrencilerin yaşam boyu öğrenmesini sağlamakta,
- Toplumun birçok değerini dikkate almakta,
- Öğrencilerin bireysel gelişimi doğrultusunda öğrenme ortamlarının yapılandırılmasını sağlamakta ve öğrencilerin yeteneklerini keşfetmesi konusunda rehber olmakta,
- Bireylerin yeni bilgiler üretmesini ve bunu toplum faydasına kullanmasını sağlamakta,
- Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin daha iyi yapılandırması için okul, aile, üniversite, sivil toplum örgütleri ile işbirliği içerisinde hareket etmekte ve kampanyalar yürütmekte,
- Öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmesine katkı sağlamakta,
- Öğrencilerin birçok ulusal ve uluslararası projelerde bulunmasını desteklemekte,
- 21.yüzyıl çağdaş eğitim anlayışına uygun normlar yakalamakta,
- Okula finans kaynaklarını sağlamakta ve okullarda yeni organizasyonlar oluşturmakta,
- Farklı öğrenme-öğretme faaliyetleriyle farkındalık oluşturmakta,
- Okul müdürlerinin yetkilerini artırmakta,
- Okulun çevre ile işbirliğini güçlendirmekte, okulla ilgili yerel kararların alınmasını sağlamakta ve bunun içinde Okul Gelişim Yönetim Ekibi (OGYE) oluşturmaktır. Ekip okul gelişim planıyla okulun etkili bir kurum haline gelmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Okul gelişim planı okulun belirlediği stratejik amaçlara ve hedeflere ulaşmasında yol haritası görevi görmektedir. Yani okul gelişim planıyla okul toplumun ve bireyin beklentilerini, hayallerini eyleme dönüştürme konusunda bir araçtır. Aynı zamanda, okulların çalışma belgesidir.
- Okul gelişim modelinin başarılı olması için okul gelişim süreci basamaklarının dikkate alınması gerekmektedir. Bu basamaklar Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Okul gelişim süreci basamakları (Dağlı, 2009).

Şekil 1’de görüldüğü üzere, okul gelişim süreci; plânlama, uygulama, değerlendirme, düzeltme ve tekrar plânlamaya dönüş şeklinde bir takım basamaklardan oluşmaktadır. Bu işlem basamaklarında biri tamamlandıktan sonra diğerine geçilmektedir. Bir basamak bir sonraki basamağın hazırlık aşaması gibidir. Okul gelişim modelinin başarılı olmasında ilk olarak etkili olan OGYE’nin üyelerinin demokratik bir seçimle belirlenmesi gerekmektedir. Bu ekip, okul gelişim sürecinin ilk basamağı niteliğinde olup, basamakların sağlıklı işlev görmesinde etkilidir. Bu ekipte; okul müdürü, okul müdür yardımcısı/yardımcıları, öğretmen, psikolojik Danışman-Rehber, en az bir destek personeli, veli, öğrenci, okul aile birliği başkanı, sivil toplum örgütlerinden birer temsilci, muhtardan oluşur (Dağlı, 2009:32).

İkinci basamak, stratejik planlamadır Stratejik planlama da kurumun iç ve dış çevresi incelenmektedir. Kurum hakkında SWOT analizi yapılmaktadır. Örneğin, değerler sistemi,

okulun mevcut durumu, öğretim faaliyetlerin kalitesi, öğretmen performansı yapılan analizlerde dikkate alınmaktadır. Stratejik planlamada okulun hedefleri okulun vizyonuyla şekillenmektedir. Okul için bir yol haritası olan stratejik planda bu hedeflerin kazandırılmasında şu sorulara yanıt aranmaktadır: “Nasıl bir okul, nasıl bir gelecek tasarlıyoruz?, okula özgü senaryolar üretebiliyor muyuz? okulun stratejik profili (okul diğer eğitim kurumlarına karşı kendini nasıl tanımlıyor ve tanıtıyor?) nedir?, okulun stratejik hedefleri nelerdir?, kritik başarı faktörleri nelerdir?, okul olarak hedefleri (burada misyonun ölçülebilir başarı göstergelerine dönüştürülmesi gerekir.) nelerdir?, bu hedeflerin somut göstergeleri (performans göstergeleri) neler olacaktır?” (Dağlı, 2009:27). Stratejik planlama en az beş yılı kapsadığı için bu sorular her sene OGYE tarafından değerlendirilmektedir.

Okul gelişim süreci basamaklarından üçüncüsü, okul gelişim planının hazırlanmasıdır. Bu plan, eğitim-öğretim yılının ilk döneminde yürürlüğe konulmaktadır. Bir sonraki yılın çalışmaları, okulun mevcut araç-gereçleri, veli-okul işbirliği, insan kaynakları okulun geliştirme çalışmalarında ele alınmaktadır. Mart ayında hazırlanan çalışma planıyla okul bütünsel bir anlayışla analiz edilmekte ve gelecek çalışmalarla hedefler belirlenmektedir. Son olarak okul gelişim modeli planında süreçte uygulamalar yapılmakta ve süreç-sonuç değerlendirmeler yapılmaktadır. OGYE her aşamada değerlendirme sürecini kullanarak okul gelişimi hakkında paydaşlarına dönüt vermektedir (Dağlı, 2009; Şahin, 2015).

Özetle, okul gelişim modelinde hem öğrencilerin başarıları artırılmakta hem de kaliteli eğitim konusunda köklü değişimler yapılmaktadır. Bu modelde öğrenciler bütünsel olarak ele alınmaktadır (Dönmez, 2002). Bunun yanı sıra, paylaşımcı yönetim anlayışıyla işbirliğine dayalı bir eğitim benimsenmektedir. İşbirliği sürecinde okulun kendi kendisini değerlendirmesi, değerlendirme sonuçlarını dikkate alarak iyileştirme sürecine girmesi ve iş hayatındaki gelişmelere göre plânlı ve sürekli gelişim anlayışını benimsenmesi amaçlanmaktadır (Dağlı, 2009). Başka bir deyişle, 2023 eğitim vizyonunun önemli bir hedefi olan okul gelişim modeliyle, her okulun kendi hakkında öz eleştiri yapabildiği, başarılı ve başarısız olduğu yönleri görmesi amaçlanmaktadır (MEB, 2019b). Böyle bir anlayış ve uygulama süreci başta okul yöneticilerine önemli bilgi kaynakları sunmaktadır. Çünkü okul yöneticileri okulun bütün süreçlerini yöneten ve bilgi sahibi olan kişilerdir (Şahin, 2006). Yani okul içinde ve dışında alınacak kararlarda ve okuldaki koordinasyonu sağlamada yöneticiler, eğitim sisteminin öncelikli ögesi olarak görülmekte ve okul gelişim modeli gibi uygulamalarda diğer paydaşlarla birlikte görüşleri ön planda tutulmaktadır. (Bozbayındır ve Alev, 2020). Yapılan bu araştırmada da okul gelişim modeli hakkında okul yöneticilerin görüşlerine başvurulmuş ve elde edilen sonuçların başta alan yazıya katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Buradan hareketle okul gelişim modeli hakkında yönetici görüşlerinin alınması araştırmanın problem cümlesi olarak belirlenmiş ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır: *Okul yöneticilerine göre,*

1. Okul gelişim modeli nedir?
2. Okul gelişim modelinin faydaları nedir?
3. Okul gelişim modelinin okul profillerine katkısı nedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma olgu bilim desenine dayalıdır. Olgu bilim desenin amacı herhangi bir olgunun altında yatan ortak anlamları araştırmaya katılan katılımcıların görüşleri ve deneyimleriyle belirlemektir. Bu katılımcıların görüşleriyle yaşanmış olay ve olgular olgu bilim deseninde yazınsal olarak ifade edilmektedir (Onat Kocabıyık, 2015). Bu araştırmada da okul gelişim modelinin en önemli uygulayıcıları ve OGYE'nin temsilcilerinden biri olan okul yöneticilerinin model hakkındaki deneyimleri ve görüşleri ele alınmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Siirt İli merkezde görev yapan ve gönüllük esasına göre belirlenen 20 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmada yöneticilere ait demografik özellikler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Okul yöneticilerine ait demografik özellikler

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	3	15
	Erkek	17	85
	TOPLAM	20	100
Kıdem	1-5 yıl	5	25
	6-10 yıl	10	50
	11-15 yıl	5	25
	16-20 yıl	0	0
	20 yıl ve üzeri	0	0
	TOPLAM	20	100
Okul Türü	İlkokul	5	25
	Ortaokul	6	30
	Ortaöğretim	9	45
	TOPLAM	20	100
Yönetici	Müdür	15	75
	Müdür Yardımcısı	5	25
	TOPLAM	20	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere, katılımcıların %15’i kadın, %85’i erkek yöneticilerden oluşmaktadır. Yöneticilerin %50’si 6-10 yıl kıdeme sahiplerdir. %45’i ortaöğretimde çalışmakta ve %75’nin müdür olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılmıştır. Nitel araştırmada en fazla kullanılan veri toplama aracı olan görüşmede, görüşmeci ve katılımcının birlikte yer aldığı, belirli bir amaç çerçevesinde hazırlanan sorulara odaklanıldığı konuşma sürecidir. Sosyal bilimlerde ve özellikle de Sosyoloji’de çok kullanılan görüşmenin temel amacı “bilgi toplamaktır”. Bilgi toplama sürecinde karşılıklı empati kurulmalı, karşılık anlayış içerisinde duygu ve düşünceler paylaşılmalı, bireyin iç dünyasına girilmelidir. Bu sebeple görüşme yapılırken, katılımcının gönüllük esasını doğrultusunda duygularını paylaşması ve onu rahatsız, tedirgin edecek sorulardan kaçınılması gerekmektedir. Katılımcı için görüşme bir sohbet tarzında (yapılandırılmamış görüşme) ya da standart açık uçlu soruların (yapılandırılmış görüşme) yer aldığı bir ortamda gerçekleşebilir. Bunların dışında bu araştırmada da kullanılan yarı yapılandırılmış görüşmeyle de (görüşme formu yaklaşımı) katılımcıların görüşleri alınabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme yapılırken bazı noktalara dikkat edilmiştir: Bunlar; (1) Araştırmada kullanılan formda ilk olarak araştırmanın amacı göz önünde tutulmuştur. (2) Daha sonra araştırma konusu ile ilgili literatur taraması yapılmıştır. (3) Literatur taramasından sonra araştırma problem çerçevesinde soru havuzu oluşturulmuştur. Soru havuzunda okul gelişim modeli kavramına, okul gelişim modelinin yararlarına, mevcut okul profillerine katkısına ve bu modelden beklentilerine ilişkin sorular yer almıştır. (4) Soru

havuzundaki sorular için bu alanda çalışmaları bulunan iki öğretim elemanın, bir ölçme ve değerlendirme uzmanının, bir Türkçe öğretmenin ve iki eğitim programları ve öğretim ana bilim dalında uzman akademisyenin görüşlerine başvurulmuştur. (5) Uzmanların formda yer alan soruların “uygun”, ”kısmen uygun” ve ”uygun değil” şeklindeki görüşleri dikkate alınarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Düzeltmeler sonucunda Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formuna son şekli bir pilot görüşme ile katılımcılara uygulanmıştır. Pilot uygulamada soruların anlaşılabilirliğine dikkat edilmiş ve buradan gelen dönütler doğrultusunda form yeniden düzenlenmiştir. (6) Katılımcılarla görüşmeler 25-30 dk sürmüştür. Görüşmeler müdür ve öğretmenler odasında yapılmıştır. (7) Görüşme yapılırken araştırmada güvenilirliği sağlamak amacıyla sorular katılımcılara aynı sıra ile sorulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler, içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analiz betimsel analizin aksine derinlemesine analiz gerektirmekte ve birbirine ilişkili olan veriler bir takım kavram ve temalarla açıklanarak yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Yarı yapılandırılmış görüşme formunda elde edilen veriler, araştırmacı tarafından düzenlenmiş ve temalar ile ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Temalar kategori oluşturma yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Bütün bu süreçlerden sonra araştırmacı oluşturduğu kod listesindeki kodları SPSS 22 paket programını kullanarak analiz etmiştir.

Araştırmada oluşturulan kategorilerin yorumlanması ve ortak temaların bulunmasında araştırma konusu ile ilgili çalışmaları bulunan bir araştırmacının görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmacı ve diğer araştırmacının oluşturulan temalar hakkındaki görüşleri alınarak çalışmanın güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmacılar elde edilen veriler bu iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış, bu kodlama arasındaki uyuma yüzdesi (uyuşma indeksi) bakılmış ve %90 olarak hesaplanmıştır. Şencan'a (2004) göre bu uyumun %70 ve üstü olması güvenirliliğin uygun olduğunu göstermektedir. Bu ölçütün altındaki oranlar, puanlayıcıların puanlama sisteminde farklılıkların olduğunu göstermektedir. Yani düşük bir oran puanlayıcıların olaylara farklı açılardan yaklaştığı şeklinde yorumlanmaktadır.

Görüşmede katılımcıların isimleri yerine M₁, M₂, M₃ şeklinde kodlar kullanılmıştır. Bu kodlar çerçevesinde katılımcı görüşlerinden alıntılar yapılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

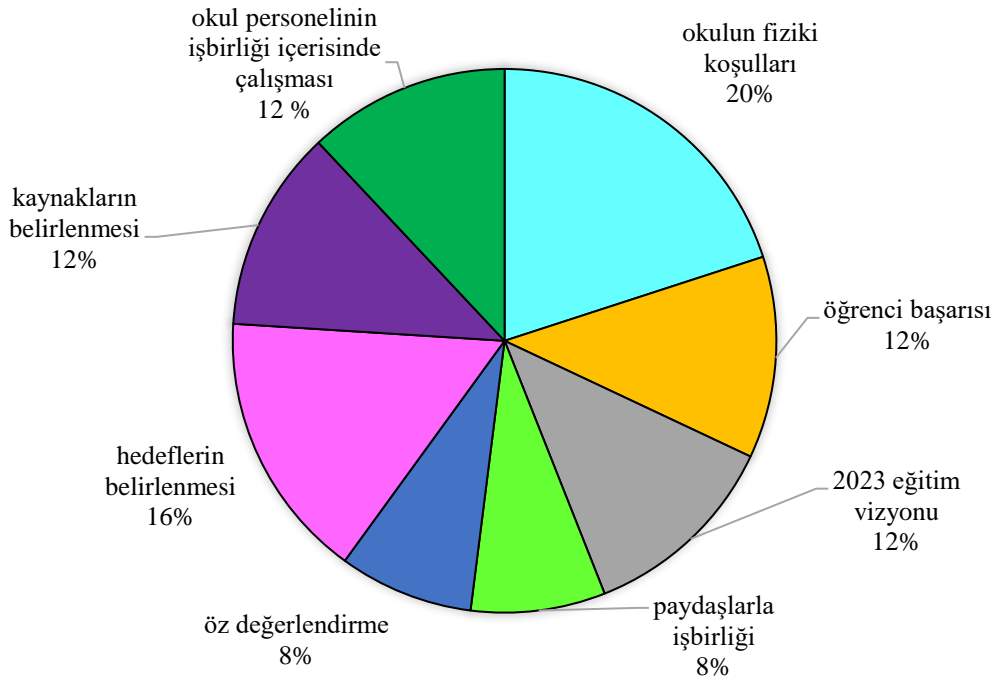
Bu başlıkta elde edilen veriler, tablolar halinde gösterilmiş ve katılımcılarla yapılan görüşmelerden bir takım alıntılar yapılmıştır.

Okul gelişim modeline ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri

Okul yöneticilerinin okul gelişim modeli hakkındaki görüşleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Okul yöneticilerinin okul gelişim modeline ilişkin görüşlerinin betimsel analiz sonuçları

	Tema	Kodlama		Kodlama Yoğunluğu	
		f	%	f	%
Sizce okul gelişim modeli nedir?	Sistemantik bir süreç	11	55	14	58,33
	Planlı okul gelişimi	9	45	10	41,67
	TOPLAM	20	100	24	100

Şekil 2. Sistemantik süreç ve planlı okul gelişimi teması alt temaların yüzde dağılımları

Tablo 2’de görüldüğü üzere, 20 katılımcının okul gelişim modeline ilişkin görüşlerinin betimsel analiz sonuçları yer almaktadır. Bu görüşlerden hareketle, sistemantik bir süreç ve planlı okul gelişimi olmak üzere iki tema oluşturulmuştur. Sistemantik süreç teması [okulun fiziki koşulları (f=5), öğrenci başarısı (f=3), 2023 eğitim vizyonu (f=3), paydaşlarla işbirliği (f=2), öz değerlendirme (f=1)]; Planlı okul gelişimi teması (hedeflerin belirlenmesi (f=4), kaynakların belirlenmesi (f=3), okul personelinin işbirliği içerisinde çalışması (f=3)] şeklinde alt temalardan oluşmaktadır (Bakınız: Şekil 2).

Araştırmada okul yöneticileri, okul gelişim modelini okulun bulunduğu çevre, sınıf, laboratuvar gibi fiziki koşullarla (örn.1-2-3-4-5) ve belirli hedeflerin belirlenmesiyle (örn.6-7-8-9) açıklamışlardır.

Sistemantik süreç teması altında yer alan “okulun fiziki koşulları” alt teması ile ilgili katılımcıların görüşleri aşağıda yer almaktadır.

- (1) Okul gelişim modeli fiziki koşulların sağlandığı bir plandır (M₁).
- (2) Modelde okulun sınıfları, güvenliği, çalışma alanları her şey planlı olarak sunulmaktadır (M₁₂).
- (3)aklıma şu geliyor. Yaşam alanı, koşullar...(M₁₄).

- (4) Okul gelişim modeli denilince yaşadığımız alanı ilişkin fiziki koşulların düzenlenmesi geliyor (M₁₆).
- (5) Okul gelişim modeli, okulun her bir parçasının ne amaçla kullanılacağı ve kullanım alanının nasıl planlanacağı konusunda paydaşlara bilgi vermektir (M₁₉).

Planlı Okul Gelişimi teması altında yer alan “hedeflerin belirlenmesi” alt teması ile ilgili katılımcıların görüşleri aşağıda yer almaktadır.

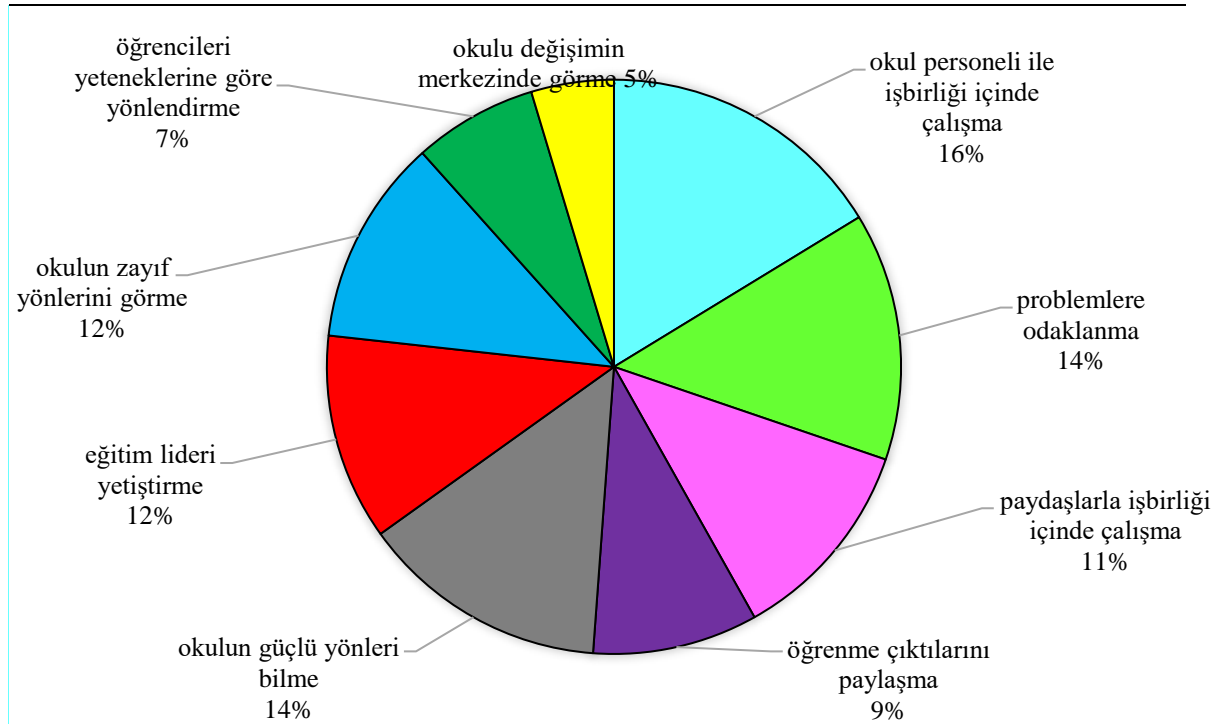
- (6) Öğrenci merkezli eğitim anlayışına uygun bir modeldir (M₅).
- (7) Öğrenci başarısını arttıran uygulamalardır (M₉).
- (8) Okulun sürekli olumlu yönde ilerleme kat etmesini sağlayan plandır (M₁₀).
- (9) Toplam kalite anlamında planların yapıldığı bir süreçtir (M₁₃).

Okul gelişim modelinin faydalarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri

Okul yöneticilerinin okul gelişim modelinin faydaları hakkındaki görüşleri Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. Okul gelişim modelinin faydalarına ilişkin görüşlerinin betimsel analiz sonuçları

	Tema	Kodlama		Kodlama Yoğunluğu	
		f	%	f	%
Sizce okul gelişim modeli ne gibi yararları olabilir?	Paylaşım temelli anlayış	12	60	22	51,16
	Okul gelişiminin izlenmesi	8	40	21	48,84
	TOPLAM	20	100	43	100

Şekil 3. Paylaşım temelli anlayış ve okul gelişiminin izlenmesi teması alt temaların yüzde dağılımları

Tablo 3’de görüldüğü üzere, 20 katılımcının okul gelişim modelinin faydalarına ilişkin görüşlerinin betimsel analiz sonuçları yer almaktadır. Bu görüşlerden hareketle, paylaşım temelli anlayış ve okul gelişiminin izlenmesi olmak üzere iki tema oluşturulmuştur. Paylaşım

temelli anlayış teması [okul personeli ile işbirliği içinde çalışma (f=7), problemlere odaklanma (f=6), paydaşlarla işbirliği içinde çalışma (f=5), öğrenme çıktılarını paylaşma (f=4)] ve Okul gelişiminin izlenmesi teması [okulun güçlü yönleri bilme (f=6), eğitim lideri yetiştirme (f=5), okulun zayıf yönlerini görme (f=5), öğrencileri yeteneklerine göre yönlendirme (f=3), okulu değişimin merkezinde görme (f=2)] şeklinde alt temalardan oluşmaktadır. (Bakınız: Şekil 3).

Araştırmada okul gelişim modelinin faydaları arasında okul yöneticileri, okul personeli ile bilgi alış verişinde bulunulduğunu, işbirliği içerisinde paylaşımlar (örn.10-11-12-13-14-15-16) yapıldığını, SWOT analizleriyle okulun güçlü yönlerine (örn.17-18-19-20-21-22) vurgu yapıldığını belirtmektedir.

Paylaşım temelli anlayış teması altında yer alan “okul personeli ile işbirliği içinde çalışma” alt teması ile ilgili katılımcıların görüşleri aşağıda yer almaktadır.

- (10) Paylaşımca bir ruhla hareket ediyoruz (M₄).
- (11) Başarının arkasında bir ekip var...(M₆).
- (12) Okul gelişim modeli işbirliği becerisini geliştirmektedir (M₈).
- (13) Başarı tek başına elde edilen bir beceri ve ya sonuç değildir. Biz bu modelde tek başına değil ekiple çalıştık ve başardık (M₁₂).
- (14) Bir yerde başarı varsa orada işbirliği var demektir. Bir elin nesi var iki elin sesi vardır (M₁₅).
- (15) Her kes okul başarısı için bir işin ucundan tutmaktadır (M₁₇).
- (16) Kendimizi şanlı hissediyoruz. Çünkü okulumuzdaki bütün personel beraber hareket etmeyi, paylaşmayı seviyoruz (M₂₀).

Okul gelişiminin izlenmesi teması altında yer alan “okulun güçlü yönleri bilme” alt teması ile ilgili katılımcıların görüşleri aşağıda yer almaktadır.

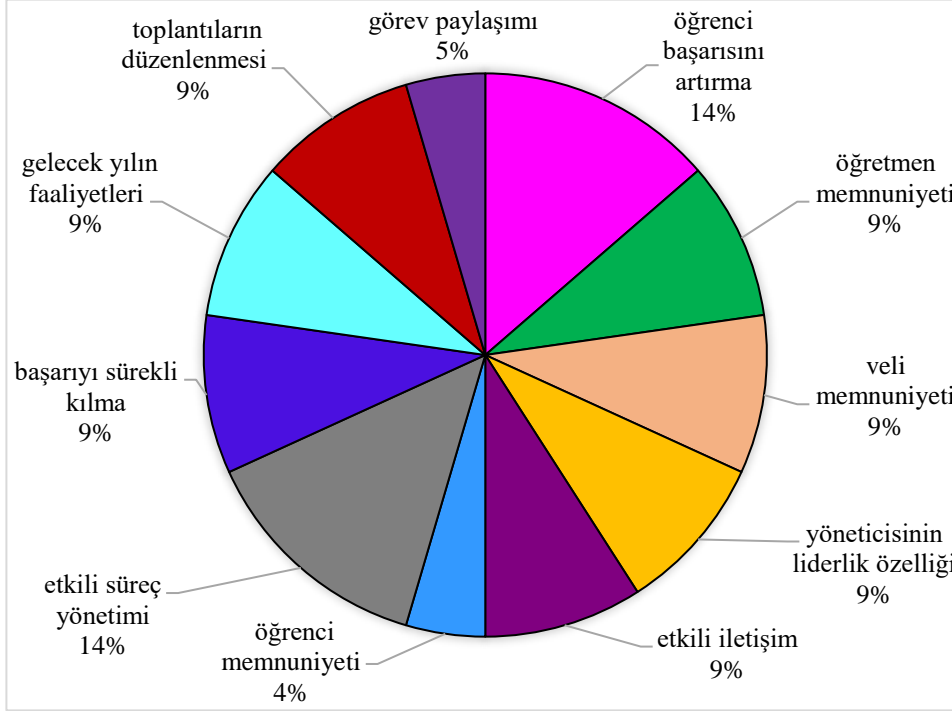
- (17) Amaç bu modelde okullarımızı karşılaştırmak değil, ama en azından okulumuzun iyi yönlerini görebiliyoruz (M₂).
- (18) Okul gelişim modeliyle öğrenci başarımızı yakından takip ediyoruz (M₅).
- (19) Yapılan deneme ve çalışmalarda okulumuzun iyi bir yerde olduğunu görüyoruz (M₉).
- (20) Olumlu yönlerini çok gördük...(M₁₄).
- (21) Aslında okulumuza bu modelle ayna tutuyoruz. Yani nerede eksiklerimiz var nerede iyiyiz onu takip edebiliyoruz (M₁₆).
- (22) Her sene okulumuz hakkında alacağımız kararlara ışık tutmakta adete öngörü kapasitemizi geliştirmektedir (M₁₇).

Okul gelişim modelinin okul profillerine katkısına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri

Okul yöneticilerinin okul gelişim modelinin okul profillerine katkısına ilişkin görüşleri Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4. Okul yöneticilerinin okul gelişim modelinin okul profillerine katkısına ilişkin görüşlerinin betimsel analiz sonuçları

	Tema	Kodlama		Kodlama Yoğunluğu	
		f	%	f	%
Okul gelişim modelinin okul profillerine katkısına nedir?	Etkili okul olma	11	55	12	54,54
	Okulun yıllık gelişim planı	9	45	10	45,46
	TOPLAM	20	100	22	100

Şekil 4. Etkili okul olma ve okulun yıllık gelişim planı teması alt temaların yüzde dağılımları

Tablo 4’de görüldüğü üzere, 20 katılımcının okul gelişim modelinin okul profillerine katkısına ilişkin görüşlerinin betimsel analiz sonuçları yer almaktadır. Bu görüşlerden hareketle, etkili okul olma ve okul yıllık gelişim planını izleme olmak üzere iki tema oluşturulmuştur. Etkili okul olma teması [öğrenci başarısını artırma (f=3), öğretmen memnuniyeti (f=2), veli memnuniyeti (f=2), yöneticisinin liderlik özelliği (f=2), etkili iletişim (f=2), öğrenci memnuniyeti (f=1)]; Okulun yıllık gelişim planı teması [etkili süreç yönetimi (f=3), başarıyı sürekli kılma (f=2), gelecek yılın faaliyetleri (f=2), toplantıların düzenlenmesi (f=2), görev paylaşımı (f=1)] şeklinde alt temalardan oluşmaktadır. (Bakınız: Şekil 4).

Araştırmada okul yöneticileri, okul gelişim modelinin okul profillerine katkısına ilişkin görüşlerinde, öğrenci başarısını artırmada (örn.23-24-25) ve başta eğitim-öğretim süreci olmak üzere yıl boyunca yapılacak çalışmaların etkili yönetiminde (örn.26-27-28) olumlu sonuçlar ortaya çıkardığını belirtmektedir.

Etkili okul olma teması altında yer alan “öğrenci başarısını artırma” alt teması ile ilgili katılımcıların görüşleri aşağıda yer almaktadır.

(23) Okulların başarıları öğrenci başarısı ile paraleldir (M₆).

- (24) İyi bir okul profilin belirleyici yönüdür, ne kadar mezun verdiği ne kadar sınavlarda başarılı olduğu...(M₁₃).
- (25) Eğitim sisteminin çıktısıdır öğrenci. Çıktı ne kadar nitelikli ise okul bu niteliğin arkasındaki başarının kaynağıdır (M₈).

Okulun yıllık gelişim planı teması altında yer alan “etkili süreç yönetimi” alt teması ile ilgili katılımcıların görüşleri aşağıda yer almaktadır.

- (26) Okul gelişim modelinde önemli bir ekip bulunmaktadır. Bu ekibin önemli temsilcilerinden biri okul yöneticisidir. Herşeyden önemlisi yönetici karşılaşılan problem ve olaylar karşısında süreci çok iyi yönetecek bilgi ve beceriye sahip olması gerekmektedir (M₁₅).
- (27) Her başarıda süreç yönetimi bulunmaktadır...(M₁₇).
- (28) Başarının altın anahtarıdır süreci yönetmek...aynı zamanda yöneticilerde bulunması gereken bir beceridir (M₁₈).

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada, okul yöneticilerinin okul gelişim modeline ilişkin görüşleri arasında okulun fiziki koşullarına, okul personeli ile işbirliği içinde çalışmasına vurgu yapılmıştır. Bunun yanı sıra, araştırmada okul gelişim modeliyle paylaşım temelli dayanışmanın arttığı ve etkili okul olma yolunda paydaşlarla işbirliği içerisinde hareket edildiği görülmüştür. Bu sonuçlar okul gelişim modelinin okul, birey ve toplum boyutlarına katkı sağladığını göstermektedir. Özellikle modelde, okulun çağın gerektirdiği birçok yeniliğe uyum sağlaması ve bireyin başarısında ilk aşamalardan biri olduğu belirtilmektedir. Okul gelişim modelinde okulun bu kadar ön planda tutulmasının nedeni; toplumsal ve bireysel değerlerin kazandırıldığı bir yer olarak görülmesidir. Okulun, eski kuşakların ne yaptığıyla değil, yeni kuşakların ne yapabileceğiyle ilgilenmesidir. Bireye okuma, yazma, konuşma, dinleme, problem çözme, eleştirel, yaratıcı düşünme, karar verme, araştırma yapma ve teknolojiyi etkin kullanma gibi çağın birçok becerisini kazandırmasıdır. Bilindiği üzere, okulun bireye kazandırmaya çalıştığı bu becerilerin hepsi günümüz bilgi çağında önemlidir ve öğretim programlarının amaçları arasında yer almaktadır. Özellikle teknoloji bunlar arasında biraz daha ön plana çıkan bir beceridir. Çünkü teknoloji, yaşam boyu devam etmekte ve günün koşulları doğrultusunda sürekli değişmektedir. Teknoloji, yeni nesillerin yetiştirilmesinde başlıca faktör olarak görülmektedir. Bu sebeple günümüz eğitim anlayışlarında teknolojinin öğretim programlarına entegre edilmesi ve okulların teknolojik araç-gereçlerle donatılması tartışılmaz bir konu haline gelmiştir. Hatta eğitimin bir unsuru olarak görülen okulun özellikle teknolojiyle iç içe olması beklenmektedir. Bunun nedenlerine bakıldığında okul; yenilik ve gelişimleri teknoloji aracılığıyla dış dünyaya açmaktadır. Birey bu yenilikleri okul içinde ve dışında teknolojik araçlarla ulaşmaktadır. Bilgi ve insan sermayesinin ön planda olduğu günümüzde üretken bireylerin yetiştirilmesi konusunda okul bu teknolojik araçları kullanmaktadır. “Her birey öğrenebilir” gerçeğinden hareket eden okul etkili öğrenme konusunda bireye rehber olmaktadır. Birey okul rehberliğinde işbirliği içerisinde çalışarak, yaşam boyu öğrenmesini gerçekleştirmektedir (Akıncı Çötök, 2006;Kültekin, 2006; Özkan, 2009).

Okul, hem bilginin üretildiği hem de bilginin yayıldığı yerdir. Burada soru soran, neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde bilgilerini yapılandıran bireyler yetişmektedir (Yılmaz, 2007). Bireye ve topluma olumlu katkıları ele alınırken şu gerçekte göz ardı edilmemelidir. Okul belirli bilgi, beceri ve değerlerin verildiği bir kurum değil, aynı zamanda bireyin içinde bulunduğu topluma yön veren, onun kalkınması için nitelikli bireyler yetiştiren ve öğretim programlarında yer alan 21. yüzyıl becerilerini bireye aktaran bir örgüt olarak bilinmektedir (Demir, 2013). Bu sebeple okulların günün koşulları doğrultusunda sürekli olarak kendilerini yenilemeleri,

21.yüzyıl öğrenci profillerine uygun eğitim anlayışını benimsemeleri ve bu konuda uygun çevre koşullarını oluşturmada da işbirliği içerisinde bulunmaları beklenmektedir. Okullar konusunda bu beklentinin gerçekleşmesi içinde eğitim sisteminde önemli kararların alınması gerekmektedir. Alınan kararlardan biri bu gün 2023 eğitim vizyonunda da vurgulanan okul gelişim modeli projesidir. Okul gelişim modeli geliştirilirken, ilk olarak gelişen ve gelişmekte olan ülkelerin eğitim anlayışları, uygulama sistemleri araştırılmış ve pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulama yapılırken, toplumun sosyo-ekonomik ilerlemesi, kültürel, felsefi, sosyolojik, psikolojik değerleri dikkate alınmıştır. Bu ölçütler çerçevesinde paydaşlar ile işbirliği içerisinde gidilmiştir. Paydaşlarla yapılan iş birliğinde özellikle öğrenci ihtiyaçları göz önünde tutulmuştur (Ateş ve Ünal, 2019).

Eğitim-öğretim faaliyetleri bu ihtiyaçlar doğrultusunda yapılandırılmıştır. Öğrencilerin enformatik toplumlara uyumunu kolaylaştıracak faaliyetlere yer vermiştir. Faaliyetlere yer verirken amaç öğrencilerde üst düzey beceriler kazandırmaktır. Öğrenciler bu becerileri kazandırmak içinde işbirliği içerisinde okulların çalışılması hedeflenmektedir. Başka bir deyişle okul gelişim modeliyle yapılandırmacı eğitim anlayışının uygulama ilkeleri dikkate alınmaktadır. Öğrenme-öğretme sürecinde “öğrenci merkezli” etkinliklere yer verilmesi konusunda okulun girişimlerde bulunması beklenmektedir. Böyle bir beklenti içinde öğretim programlarında yer alan kazanımların uygulanma alanlarını öğrenci profillerine, gelişimlerine, öğrenme tercihlerine uygun şekilde planlanması amaçlanmaktadır. Okul gelişim modeli bu amaç doğrultusunda öğrenciye birçok öğrenme olanağı sunmaktadır (OGEM, 2006; Dağlı ve Silman, 2009; Ateş ve Ünal, 2019).Okul gelişim modelinde bütün bu uygulama ve faaliyetleri gerçekleştirmede okul müdürüne büyük sorumluluklar düşmektedir. Çünkü okul gelişim modelinde okul yöneticilerinin yetkileri artırılmıştır. Okul yöneticisi, bir okulda amaçların yerine getirilmesinde birinci derecede söz sahibi olan kişilerdir. Bu amaçları yerine getirirken, iş görenleri koordineli bir şekilde örgütlemektedir. Milli Eğitim Bakanlığının eğitim politikası ve amaçları doğrultusunda eğitim kurumlarını işlevsel hale getirmek için çabalamaktadır. Okul yöneticisi formal eğitimin lideridir (Gürsül, 2010). Bundan dolayı okul ve okulda bulunan yöneticiler okulun etkililiğinin önemli göstergesi olan ve sistem çıktılarında biri olan öğrenciyi eğitim-öğretim sürecinde temele almaktadır. Bütün öğretim süreçlerini öğrenci kriterleri çerçevesinde değerlendirmektedir (Kurum, 2019). Bunun yanı sıra değerlendirme işlemini okul yöneticileri yaparken, okulun bulunduğu koşulları, öğrenci ve öğretmen sayılarını, öğretim programlarında benimsenen eğitim anlayışı gibi ölçütleri dikkate almaktadır.

Okul gelişim modelinde okul yöneticileri genel olarak sadece sonuç değil süreç boyunca yapılan faaliyetleri de değerlendirme ölçütleri içerisinde almaktadır. Okul gelişim modelinde okul yöneticilerinin bu yaklaşımı başta modele karşı olumlu tutum sergilemelerine neden olmaktadır. Dağlı ve Silman'ın (2009) çalışmasında okul yöneticilerinin, okul gelişim modelinin uygulanmasında üzerlerine düşen görevleri yerine getirdikleri, paydaşlarla işbirliği içerisinde çalıştığı, modele karşı olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Böylelikle Dağlı ve Silman (2009) yaptığı araştırmasında okul gelişim modelinin öğretmenler ve yöneticiler tarafından desteklendiği, öğrenci başarısının ve derse yönelik motivasyonun artırılmasında önemli bir adım olduğunu belirtmişlerdir. Dağlı ve Silman'a (2009) göre bu modelin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için yeni eğitim paradigmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun içinde öğretmenler model konusunda bilgilendirilmelidir. Onlara hizmet içi eğitim verilmelidir. Bicen (2010) ise yapmış olduğu çalışmasında okul gelişim modelinin geleneksel eğitim anlayışından uzak bir öğrenme ortamını öğrenciye sunduğunu vurgulamaktadır. Bicen (2010) eğitim sisteminde öğrencinin derse yönelik motivasyonun yetersiz olması, öğrencilerin eğitim kalitesinin düşük görülmesi ve öğrencilerin yabancı dil ağırlıklı tam gün eğitim veren

özel okullara doğru bir eğilim göstermesi okul gelişim modelinin destek görmesinin temel sebepleri arasında göstermektedir (Dağlı ve Silman, 2009).

Okul gelişim modeliyle öğrenciler ödevlerinin birçoğunu okulda yapmaktadır. Çantalarını eve götürmediklerinden ve birçok etkinliği okulda yaptığından evde ailesiyle daha zaman geçirmektedir. Buda çocukların sosyal ve psikolojik gelişimlerine olumlu katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda okul gelişim modelinde yerel düzeyde eğitim ihtiyaçları belirlenmektedir. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda ihtiyaca uygun modüler program geliştirilmektedir. Programlar çerçevesinde öğrencilerin gelecek hedeflerine ulaşmasını sağlayıcı planlamalar yapılmaktadır. Okul gelişim modeliyle, okullar mezun ettiği öğrencilerini sürekli olarak izlemektedir. Sürekli eğitim anlayışıyla okuldaki bütün personelin bilgi ve denetimlerini artırmaktadır. Yaşam boyu eğitim anlayışıyla tam gün, tam yıl çalışma prensibini benimseyen bir okul yapısı gerçekleştirilmektedir (Dağlı, 2009; Gökyer, 2011; Yalaza ve Cinoğlu, 2019). Bu sebeple okul gelişim modelinin ülke çapında yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Kısaca, okul gelişim modelinde okulun mevcut potansiyeli analiz edilmekte ve elde edilen sonuçlardan nasıl etkileneceğini ortaya koymaktadır. Böyle bir sürecin sağlıklı değerlendirmesinde okul yönetimi aktif rol oynamaktadır (Ateş ve Ünal, 2019). Okul yöneticisi okul gelişim modelinin ekibinde yer alarak görev ve sorumluklarını yerine getirmektedir (Şahin, 2006). Yani okul yöneticisi okulun geleceği için bir takım girişimlerde bulunmakta ve bu konuda paydaşlarıyla sürekli işbirliği içerisinde bulunmaktadır. Okulda takım ruhunu oluşturarak eğitsel bir lider olmaktadır. Okuldaki personeliyle, paydaşlarıyla, öğrencilerle, ailelerle sürekli iletişim halinde olmaktadır. Karşılaştığı problemlere çözümler getirmede bunlarla sürekli bilgi alış verişinde bulunmaktadır (Şahin, 2015; Bozbayındır ve Alev, 2020). Etkili bir okul ve iyi bir lider anlayışıyla topluma katkı sağlayan okul gelişim modeli bu açıklamalardan hareketle bilgi toplumu olma yolunda nitelikli bir eğitim anlayışını bireye sunmaktadır.

Öneriler;

- Okul gelişim modelinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi araştırılabilir.
- Okul gelişim modelinin yönetici profilleri üzerindeki etkisi araştırılabilir.
- Okul gelişim modeli konusunda öğretmen görüşleri alınabilir.
- Okul gelişim modelinin olumlu-olumsuz yönlerine ilişkin paydaşların görüşlerine alınabilir.

KAYNAKÇA

- Akıncı Çötök, N. (2006). *Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde eğitim olgusu*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Ateş, A. ve Ünal, A. (2019). Bir ortaokulda uygulanan okul geliştirme projesini anlamak: Bir durum çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(3), 1033-1061. doi: 10.14689/issn.2148-624.1.7c.3s.6m
- Aydın, A (2000). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61-82.
- Bicen, A. (2010). *Tam gün eğitimde gerçekleştirilen sosyal faaliyetlerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.

- Bozbayındır, F. ve Alev, S. (2020). Okul yöneticilerinin okul gelişim modeli ile ilgili görüşleri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15 (10), 2640-2673.
- Dağlı, G. ve Silman, F. (2009). KKTC’de bir müfredat laboratuvar ilkokulunda okul gelişim modelinin uygulanabilirliğine ilişkin bir durum çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 10(1), 153-167.
- Dağlı, E. (2009). *İlköğretim okullarında okul gelişim yönetim ekibi çalışmalarının yönetici ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Demir, C. (2013). *Bilgi toplumuna geçiş sürecinde uzaktan eğitimin rolü*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Demirel, Ö (2010). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğan, S. (2019). *2023 Eğitim vizyonu belgesine ilişkin okul yöneticileri ve öğretmen görüşleri*. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 8(2), 571-592.
- Dönmez, B. (2002). Bir okul geliştirme modeli olarak laboratuvar okulları uygulamasının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 27 (126), 70-83.
- Gökyer, N. (2011). İlköğretim okullarındaki okul gelişim yönetim ekibi üyelerinin görevlerine ilişkin algıları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 / 2011, 345-358.
- Gürsül, E. (2010). *İlköğretim okulu yöneticilerinin okul gelişimine etki düzeyleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kurum, G. (2019). *Okul gelişimini destekleyen bir okul öz-değerlendirme modeli*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kültekin, S. (2006). *Bilgi toplumu ve eğitim programları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- MEB (2019a). *Okul gelişim modeli*. (Erişim Tarihi: <http://talimterbiye.mebnet.net/Projeler/okulgelisimprojesi.pdf> - 09.09.2019)
- MEB (2019b). *2023 Eğitim Vizyonu*. (Erişim Tarihi: <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/> 06.09.2019).
- Onat Kocabıyık, O. (2015). Olgubilim ve Gömülü Kuram: Bazı Özellikler Açısından Karşılaştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 55-66
- OGEM. (2006). *Okul Gelişim Modeli Projesi*. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, İlköğretim Dairesi, Lefkoşa.
- Özkan, H.H. (2009). Bilgi toplumu eğitim programları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(10), 113, 132.
- Şahin, İ. (2015). The opinions of principals about the school development management team. *Elementary Education Online*, 14(2), 621-633, 2015. İlköğretim Online, 14(2), 621-633, 2015. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> <http://dx.doi.org/10.17051/io.2015.81328>.
- Şahin, İ. (2006). *İlköğretim müfredat laboratuvar okullarının okul geliştirme süreci açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Şencan, H (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yalaza, O. B. ve Cinoğlu, M. (2019). Okul geliştirme çalışması (Kilis İli, Toki İlkokulu Örneği). *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (18), 203-222.
- Yıldırım, A, Şimşek, H (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N. (2007). *Bilgi toplumunda okul ve medya ilişkisi: Türkiye örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In the school development model, students' success is increased and radical changes are made about quality education. In this model, students are handled holistically. In addition, a cooperative education is adopted with a shared management approach. In the process of cooperation it is intended to self-assessment of the school, to enter into the improvement process by taking into account the results of the evaluation and adopt a planned and continuous development approach according to the developments in business life.

Purpose and Method

The main purpose of this research is to determine the opinions of school administrators about the school development model project. The research is based on the phenomenological model. The purpose of the phenomenological model is to determine the common meanings underlying any case with the opinions and experiences of the participants participating in the research. In this research, the experiences and opinions of the school administrators, who are the most important practitioners of the school development model and one of the representatives of School Development Management Team (SDMT), about the model were examined.

The study group of the research based on the phenomenological model consists of 20 school administrators working in Siirt Province. A semi-structured interview form developed by the researcher was applied to the group determined in accordance with the volunteering principle. A literature review was conducted on the school development model before the interview form was applied. Afterwards, open-ended questions were prepared. Opinions of the experts were taken regarding the suitability of the questions to the participants. As a result of criticism and suggestions from experts, the final form of the form was applied to the participants. The data obtained from the semi-structured interview form were subjected to content analysis.

The data subjected to content analysis were arranged and interpreted in association with the themes by the researcher. Themes were created using the category creation method. After all these processes, the researcher analyzed the codes in the code list he created using SPSS 22 package program. In the interpretation of the categories created in the research and finding common themes, the views of a researcher who had studies on the subject of the research were consulted. The reliability of the study was tried to be obtained by obtaining the opinions of the researcher and the other researcher on the themes created. The data obtained from the researchers were coded separately by these two researchers, the percent of agreement (agreement index) between this coding was examined and calculated as 90%.

Findings, Results and Discussion

In the research, it is emphasized the school's physical conditions and working in collaboration with school staff, among school administrators' views on school development model. In addition, it was observed in the research that sharing-based solidarity with the school development model increased and action was taken in cooperation with stakeholders to be an effective school. These results show that the school development model contributes to the dimensions of school, individual and society. Especially in the model, it is stated that the school adapts to many innovations required by the age and is one of the first steps in the success of the individual. In the school development model, the reason that the school is so much prioritized is that it is seen as a place where social and individual values are gained. The school is concerned with what new generations can do, not what old generations do. It gives the individual many skills of the age such as reading, writing, speaking, listening, problem solving, critical, creative thinking, decision making, research and using technology effectively.

Briefly, the current potential of the school is analyzed in the school development model and reveals how it will be affected by the results obtained. School management plays an active role in the healthy evaluation of such a process. The school administrator fulfils his duties and responsibilities by taking part in the team of the school development model. In other words, the school administrator makes some initiatives for the future of the school and cooperates with its stakeholders in this regard. He/she becomes an educational leader by creating team spirit at school. He/she constantly communicates with the school staff, stakeholders, students, families. In order to provide solutions to the problems he/she encounters, he/she constantly exchanges information with them. Based on these statements, the school development model, which contributes to the society with an effective school and a good leader understanding, offers a qualified education approach to the individual on the way of becoming an information society. Based on the results of the research, various suggestions about the school development model are presented.

Ortaöğretim Kurumlarının Pansiyonlarında Kalan Öğrencilerin Pansiyon Hakkındaki Görüşleri*

Tuncay Yavuz ÖZDEMİR¹ , Mustafa ORHAN²

ÖZ

Okul pansiyonları gerek yaşanan çevredeki eğitim kurumu eksikliği, gerekse de yapılan sınavların sonuçlarına göre yerleştirme sonucunda ebeveynler ve çocukları için eğitime erişiminin önemli bir unsuru olmuştur. Bu araştırmanın amacı, Erzurum ili merkez Yakutiye İlçesi'ndeki ortaöğretim kurumlarının pansiyonlarında kalan öğrencilerin pansiyon hakkındaki görüşlerini belirlemektir. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan olgu bilim (fenomenoloji) deseninde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2018–2019 eğitim öğretim yılında Erzurum ili merkez Yakutiye İlçesi'ndeki Anadolu, Fen ve Meslek liseleri pansiyonlarında kalan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada rastgele örnekleme yöntemiyle 61 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, pansiyon öğrencilerinin çoğunun okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşadığı belirlenmiştir. Okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşadığını ifade eden öğrenciler tarafından en fazla belirtilen görüşün aile özlemi ifadesi olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşadıkları diğer sıkıntılar ise; insanları tanımama, tanınmayan insanlarla birlikte olma ve yemekler ifadeleridir. Okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşamadığını ifade eden öğrenciler tarafından en fazla ifade edilen görüşün ise arkadaş ortamının olması ifadesi olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin pansiyonlu öğrenci olmanın hayatlarında oluşturduğu değişikliğe yönelik olarak en fazla ifade ettikleri görüşün kendi ayakları üzerinde durma ifadesi olduğu saptanmıştır. Pansiyonlu öğrenci olmanın hayatta oluşturduğu diğer değişiklikler ise; düzenli/disiplinli olma, ders çalışmaya katkı sağlama, sorumluluk kazanma ve aileden uzak kalma ifadeleridir. Öğrenciler tarafından pansiyonun olumlu yönleri hakkında en fazla ifade edilen görüşün belletmenlerin olumlu tutumları ifadesi olduğu, pansiyonun olumsuz yönleri hakkında en fazla ifade edilen görüşün ise hijyen eksikliği ifadesi olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler tarafından okul pansiyonunu niteleyen ifadelerde en fazla hapisane, ev ve yetimhane nitelendirmeleri ön plana çıkmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarından hareketle bazı öneriler sunulabilir. Buna göre öğrencilerin pansiyona uyum sürecini kolaylaştırmak için oryantasyon çalışmaları yapılabilir. Daha kaliteli bir beslenme, temizlik ve sağlık hizmeti ile sosyal aktivitelere katılım imkânı sağlanması gibi hususların sağlanabilmesi için pansiyonlara daha fazla kaynak sağlanabilir.

Anahtar sözcükler: Pansiyon, ortaöğretim kurumları, öğrenci görüşleri.

The Opinions Of Students Staying In The Dormitories Of Secondary Education Institutions About The Dormitories

ABSTRACT

School dormitories has been an important element of access to education for parents and their children as a result of both the lack of educational institutions in the surrounding environment and the placement according to the exam results. The aim of this research is to determine the opinions of students staying in the dormitories of secondary education institutions about the dormitories in Yakutiye town Erzurum city. This research was done on the basis of phenomenology pattern that is among the qualitative research methods. The study group of the research is made up of students staying in the dormitories of Anatolian, Science and Vocational High Schools of Yakutiye town and Erzurum city. In this research 61 students were evaluated by random sampling method. Research data

* Bu çalışmanın bir bölümü 05-08 Eylül 2019 tarihlerinde Erzurum'da gerçekleştirilen İKSAD 4. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, tyozdemir@firat.edu.tr

² Öğretmen, Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğü, mustafaorhan2525@hotmail.com

were obtained by semi-structured interview form. Content analysis method was used in the analysis of the obtained data. According to the research results, it was determined that most of the students had difficulty in adjusting to school dormitories. The mostly stated view experienced by students who had troubles in adjusting to school dormitories are the expressions that they have a long for their families mostly. Some other troubles the students lived are the expressions like unacquaintance with students, coming together with unknown students and the meals. The mostly stated view experienced by students who had no troubles in adjusting to school dormitories are the expressions that there is a good friendship. It was determined that the mostly stated evaluation the dormitory students experienced in their lives differently was to stand on their feet by themselves. The other changes of being a dormitory students are the expressions that they became organized and disciplined ones, contributed much to study lesson, gained responsibility and stayed away from their families. It was also determined that the mostly stated evaluation by the students on the positive sides of the dormitories is that the positive attitudes of the teachers in charge of the dormitories however, negative sides of the dormitories are that there was a lack hygiene. Prison, home and orphanage words were mostly stated by the students in expressions of their school dormitories. Some suggestions may be presented from the results of this research. According to this, orientation studies can be carried out to make it easier for students to adapt to the dormitory. The dormitories can be provided with more resources in order to provide a higher quality nutrition, cleanliness and health care and the possibility of participation in social activities.

Key words: Dormitory, high schools, student opinions.

GİRİŞ

Okul pansiyonları gerek yaşanan çevredeki eğitim kurumu eksikliği, gerekse de yapılan sınavların sonuçlarına göre yerleştirme sonucunda ebeveynler ve çocukları için eğitime erişiminin önemli bir unsuru olmuştur. Bu yönüyle okul pansiyonları, coğrafi ve ekonomik şartları eşitleyerek eğitim ve öğretimde eşitlik sağlamak amacını taşımıştır (Demirel, 2014). 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda (MEB, 1973), Türk milli eğitimin temel ilkelerinden “Fırsat ve İmkan Eşitliği” başlığı altında “maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır” ifadesi yer almaktadır. Yine 15. Milli Eğitim Şûrası'nda “İlköğretim ve Yönlendirme” başlığı altında; “küçük yerleşim birimlerindeki öğrencilerin 8 yıllık zorunlu ilköğretimden yararlanabilmeleri için taşınmalı, YİBO ve pansiyonlu okul sistemlerinden yararlanılmalıdır” (MEB, 1996) şeklinde tavsiye kararı alınmıştır. Bununla birlikte İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yetenekli öğrencilerin eğitime erişimlerinin sağlanması hakkında şu ifade yer almaktadır:

Vatandaşların temel eğitim üstünde Devletçe sağlanan eğitim imkânlarından yararlanması, fırsat eşitliği ilkesine göre düzenlenecektir. Buna göre geniş bir burs ve yatılılık sistemi ile kabiliyetli öğrencilerin ekonomik güçleri ve buldukları çevrenin şartları ile kısıtlanmaksızın eğitimin en üst kademelerine çıkmaları gerçekleştirilecektir (DPT, 1968).

Tam teşekküllü eğitim kompleksi olarak oluşturulan ilk organizasyonun 1067 yılında Bağdat'ta eğitime başlayan Nizamiye medreseleri olduğu görülmektedir. Burada hoca ve öğrencilere ait odalar, dershaneler, mescid, kütüphane, yatakhane, yemekhane ve hamam gibi alanlar birbirine yakın mesafede yer alan bir külliye şeklinde inşa edilmiştir. Müslüman olan öğrencilere açık olan bu medreselerde ücretsiz ve örgün eğitim verilmekte; öğrenciler burslu ve yatılı olarak öğrenimlerine devam etmektedirler (Öztürk, 2014). Anadolu Selçuklu döneminde de Konya, Kayseri, Sivas, Erzurum'a külliye yapılmıştır (Ata, 2007). Osmanlılar

döneminde ise ilk medrese İznik'te 1330 tarihinde Orhan Bey döneminde açılmıştır. Medreseler, parasız ve yatılı olmaları ve mezunlarının istihdam edilmesi olanağını sağlamalarından dolayı tercih edilir olmuştur (Şişman, 2006). Medreseler devlet adamları ya da zenginler tarafından cami yanına yapılmakta, medreselerin gelirlerini sağlayacak vakıflar da yine aynı kişiler tarafından sağlanmaktaydı (Arslan, 2010). Tanzimat dönemi öncesinde öğretim faaliyetleri yalnızca birkaç büyük merkezde bulunan medreselerde gerçekleştirilmekteydi. Bunların dışında kalan merkezlerde halkın büyük çoğunluğu çocuklarının öğretimi ile ilgili olarak ulaşım, öğretim, barınma, beslenme, kitap ve finansman konularında zorluklarla karşılaşmaktaydı. Bu zorlukların üstesinden gelmek için sosyal birer merkez olan camiler, vakıf ve hayır kuruluşları organize edilerek külliyeler oluşturulmuş, burada halkın ve öğrencilerin din ve dünya bilimleri alanlarında bilgilenmeleri sağlanmış, bununla birlikte medrese öğrencilerinin yatak, yemek, temizlik gibi sosyal ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için imaretler kurulmuştur. Cumhuriyet döneminde ise medrese ve imaretler 1924 yılında kapatılarak Cumhuriyetin ilk yıllarında bazı okullar yatılı hale getirilmiş ve önceden kurulu olan bir kısım medreselerin bölüm ve hücreleri yurt olarak kullanılmaya başlanmıştır (EARGED, 2004; EARGED, 2005).

Yatılı okullar aile ortamı oluşturma, pansiyonları ev ortamı haline getirmeye çalışmakla birlikte esas işlevlerinden biri öğrencileri hayata hazırlama ve onu disipline etmedir (Uysal, 2016). Öğrencilerin ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim dönemlerinde barındıkları yerler olan yurt, pansiyon gibi yerlerin barınma, boş zamanları değerlendirme, ders çalışma, sınavlara hazırlanma, sosyal ihtiyaçları karşılama gibi işlevleri bulunmaktadır (Gündoğdu, 2014). Aynı zamanda okul pansiyonları dezavantajlı öğrencilere eğitimde fırsat eşitliği sağlamakta, onların sosyalleşmesi, kaynaşması, zaman ve mekanlarının paylaşılması hususlarında görev üstlenmektedir (Baş, 2014).

Okul Pansiyonları Kanunu'nda "pansiyonlarda parasız ve paralı öğrenciler ile Milli Eğitim Bakanlığı Okul Pansiyonları Kanunu kapsamına giren görevliler ile Milli Eğitim Bakanlığınca izin verilenler dışında kimse barındırılmaz" (MEB, 1982) ifadesi bulunmaktadır. Okul pansiyonlarında öğrencilerle birlikte kalan ve onların sorumluluklarını üstlenen görevliler ise belletmen öğretmenler olmaktadır. Öğretmenler, gündüz okullarında derse girerken, gece belletmen olarak öğrencilerin karşısına çıkmaktadır. Öğretmenlerin belletmen olarak pansiyondaki görev ve sorumlulukları okullardaki görev ve sorumluluklarından farklılaşmakta; onlardan ailelerinden uzak olan öğrenciler için anne, baba, ağabey, abla ve rehber rolü sergilemeleri beklenmektedir (Sarıduman ve Kılıçoğlu, 2018).

Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmî Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği'nde pansiyon; "okullarda yatılı olarak öğrenim gören öğrencilerin barınma, beslenme, etüt ve diğer sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı yer" (MEB, 2016) olarak tanımlanmaktadır. 2018-2019 eğitim-öğretim yılı Milli eğitim istatistiklerine göre örgün eğitimde 3.062 adet pansiyonlu okul bulunmaktadır. Pansiyonların toplam öğrenci kapasitesi 547.760 olup, bu pansiyonlarda 15.274 paralı yatılı, 338.067 parasız yatılı, 176.690 erkek ve 176.651 kız olmak üzere toplamda 353.341 öğrenci kalmaktadır (MEB, 2019). Okul pansiyonları fırsat eşitliğini sağlama hususunda özellikle kent merkezlerinden uzakta yaşayan öğrenciler için eğitime erişimin bir unsuru olmuştur. Yukarıdaki istatistiklere göre okul pansiyonlarından yüzbinlerce öğrencinin yararlandığı görülmektedir. Bu kadar büyük bir kitleyi oluşturan pansiyon öğrencilerinin pansiyonları hakkındaki görüşleri önem kazanmaktadır. Pansiyonda barınan öğrenciler eğitim-öğretim dönemlerinde yaşamlarının önemli bir bölümünü okul pansiyonunda geçirmekte, bu da pansiyona ilişkin görüşlerin bu ortamı

deneyimleyen öğrencilerden alınmasını önemli kılmaktadır. Aynı zamanda okul pansiyonlarında barınan öğrencilerin kişisel, sosyal ve akademik gelişimleri açısından gündüzlü, yani ailesinin yanında kalan akranları gibi eşit fırsatlara sahip olup olmadıkları da araştırmacılar tarafından önemli görülen diğer bir husus olmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Erzurum ili merkez Yakutiye İlçesi'ndeki ortaöğretim kurumlarının pansiyonlarında kalan öğrencilerin pansiyon hakkındaki görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç çerçevesinde pansiyonlu öğrenci olmanın öğrenci yaşamında oluşturduğu etkiler nelerdir ve pansiyonlu öğrencilerin okul pansiyonunun olumlu ve olumsuz bulunan yönleri hakkındaki görüşleri nelerdir? sorusu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan olgu bilim (fenomenoloji) deseninde gerçekleştirilmiştir. Olgu bilim (fenomenoloji) deseni farkında olduğumuz ancak, derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamını tanımlayan fenomenolojik çalışma (Creswell, 2013), kişilerin yaşantılarından, duygu ve düşüncelerinden hareketle bireylerin bir fenomen (olgu) hakkındaki düşüncelerini ayrıntılı olarak ortaya koymayı amaçlar (Polatcan ve Kılınç, 2018).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018–2019 eğitim öğretim yılında Erzurum ili merkez Yakutiye İlçesi'nde Anadolu, Fen ve Meslek liseleri pansiyonlarında kalan ve rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 61 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1'de yer almaktadır:

Tablo 1.
Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		f
Cinsiyet	Kız	25
	Erkek	36
Okul Türü	Anadolu Lisesi	23
	Fen Lisesi	21
	Meslek Lisesi	17
Sınıf	9. sınıf	16
	10. sınıf	18
	11. sınıf	15
	12. sınıf	12
Toplam		61

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Görüşme formu hazırlama aşamasında ilgili alan yazın taranmış, bu konuda eğitim bilimleri alanında bulunan üç uzman kişiden görüş alınmıştır. Uzman görüşünden sonra ortaöğretim kurumlarının pansiyonlarında kalan öğrencilerin pansiyon hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlayan dört

soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunda şu sorular yer almaktadır:

1. Okul pansiyonunuza uyum sağlamada sıkıntılar yaşadınız mı? Varsa bu sıkıntılar nelerdi?
2. Pansiyonlu öğrenci olmak hayatınızda bir değişikliğe yol açtı mı? Açıklayınız.
3. Okul pansiyonunuzun olumlu ve olumsuz bulduğunuz yönleri nelerdir?
4. Okul pansiyonunuzu bir şeye benzetmeniz gerekse neye benzetirsiniz? Gerekçesiyle birlikte açıklayınız.

Verilerin Analizi

Araştırmada katılımcılardan elde edilen verilerin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik çözümlemesi, yazılan ve söylenenin, hazırlanan açıklayıcı yönergeye göre ne kadar sıklıkla söylendiğinin bulunmasıdır (Aziz, 2011).

Araştırmada öncelikle katılımcılardan elde edilen veriler K1, K2, K3, ... ,K61 şeklinde kodlanarak dijital ortama aktarılmıştır. Her bir görüşme formundaki katılımcı görüşleri benzerlik düzeyine göre kodlanmış, birbirine yakın olan kodlar alt temalara yerleştirilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini belirlemek için Miles ve Huberman'ın (1994) "Uzlaşma Yüzdesi" formülü kullanılmıştır. Katılımcı görüşlerinin yerleştirildiği temalara uyumlu olup olmadıklarını belirlemek üzere eğitim bilimleri alanında uzman olan üç kişinin görüşüne başvurulmuş, uzmanlardan bütün katılımcı görüşlerini araştırmacılar tarafından belirlenen temalara yerleştirmeleri istenmiştir. Araştırmada uzlaşma yüzdesinin ~%91 olduğu belirlenmiştir.

BULGULAR ve YORUM

Katılımcılara yöneltilen "Okul pansiyonunuza uyum sağlamada sıkıntılar yaşadınız mı? Varsa bu sıkıntılar nelerdi?" sorusuna vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2.

Katılımcıların Okul Pansiyonuna Uyum Sağlamada Sıkıntı Yaşayıp Yaşamadıklarına İlişkin Görüşleri

Temalar	f
Okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşadım	45
Okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşamadım	16
Toplam	61

Tablo 2'de katılımcıların okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşayıp yaşamadıkları hakkında yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde 45 katılımcının okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşadığı, 16 katılımcının ise okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşamadığı görüşüne sahip olduğu görülmektedir.

Okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşadığını belirten katılımcıların görüşleri doğrultusunda okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşadım teması duygular/ilişkiler ve sınırlamalar/eksiklikler olmak üzere iki alt tema altında değerlendirilmiştir.

Okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşadım teması altında değerlendirilen duygular/ilişkiler alt teması Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

Okul Pansiyonuna Uyum Sağlamada Sıkıntı Yaşadım Teması Altında Değerlendirilen Duygular/İlişkiler Alt Teması

Duygular/İlişkiler	f
Aile özlemi	16
İnsanları tanımama	7
Tanınmayan insanlarla birlikte olma	6
Diğer öğrencilerin olumsuz davranışları	5
Çevreyi tanımama	4
Toplam	38

Tablo 3 incelendiğinde okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşadım teması altında değerlendirilen duygular/ilişkiler alt temasında; aile özlemi, insanları tanımama, tanınmayan insanlarla birlikte olma, diğer öğrencilerin olumsuz davranışları ve çevreyi tanımama ifadeleri ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri arasında en fazla ifade edilen görüş ise aile özlemi ifadesidir. Duygular/ilişkiler alt teması ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K1: “Pansiyona ilk geldiğimde bazı sıkıntılar yaşamıştım. Çevremle daha tanışmamıştım. Kimseyi tanııyordum. Ailemi özliüyordum” (Erkek, Anadolu Lisesi, 10. sınıf)

K29: “İlk geldiğimde kimseyi tanımadığım için yaşamıştım. Ama gün geçtikçe tanıdım pansiyon arkadaşlarımı ve sonra sıkıntım kalmadı” (Erkek, Fen Lisesi, 9.sınıf)

K41: “Tabii oldu. İsteyerek pansiyona gelmeme rağmen ilk başlarda hiç tanımadığınız kişilerle aynı odada kalmak zordu. Hiç kimsenin birbiriyle konuşmadığı soğuk ortamlar vardı” (Kız, Fen Lisesi, 11.sınıf)

K34: “Evet, ailemi özlemiştim. İlk geldiğimde geceleri sessizce ağladığım bile olmuştur” (Erkek, Fen Lisesi, 10.sınıf)

K56: “Evet. Yeni geldiğim için daha önce gelenler abilik taslıyor, hor görüyor” (Erkek, Meslek Lisesi, 12.sınıf)

Okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşadım teması altında değerlendirilen sınırlamalar/eksiklikler alt teması Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.

Okul Pansiyonuna Uyum Sağlamada Sıkıntı Yaşadım Teması Altında Değerlendirilen Sınırlamalar/Eksiklikler Alt Teması

Sınırlamalar/Eksiklikler	f
Yemekler	6
Kurallar	3
Fiziki eksiklikler	2
Uyuma	2
Çarşın izinleri	1
Dışarıya özgürce çıkamama	1
Her işi kendi yapma	1
Telefonların toplanması	1
Televizyonun olmaması	1
Toplam	18

Tablo 4 incelendiğinde okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşadım teması altında değerlendirilen sınırlamalar/eksiklikler alt temasında; yemekler, kurallar, fiziki eksiklikler, uyuma, çarşı izinleri, dışarıya özgürce çıkamama, her işi kendi yapma, telefonların toplanması ve televizyonun olmaması ifadeleri ortaya

çıkmıştır. Katılımcı görüşleri arasında en fazla ifade edilen görüş ise yemekler ifadesidir. Sınırlamalar/eksiklikler alt teması ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K8: “Bir de her işini kendin yapıyorsun. Evdeyken öyle değildi. Hem kendine bakma hem de okula gitmek alışkın olduğum bir şey değil. Ama yavaş yavaş uyum sağlıyorum” (Erkek, Anadolu Lisesi, 10.sınıf)

K13: “Sonra erken uyanınca çok zorlanıyordum. Çünkü evde 7:15’te kalkarım. Burada 6:30’da kalkıyoruz. Ama şimdi o kadar alıştım ki eve gitmek bile istemiyorum” (Kız, Anadolu Lisesi, 9.sınıf)

K42: “Hiç yaşamadım diyemem. Ama yaşadım tabii. En önemlisi pansiyon yemekleriydi. Anne yemeklerinden sonra pansiyon yemeklerine alışmak zordu” (Kız, Fen Lisesi, 11.sınıf)

K44: “İlk zamanlarda uyumakta, yemekleri bir saat düzeni içerisinde yemekte, insanlarla bir odayı paylaşmakta, dışarıya özgürce çıkıp dolaşamamaktan dolayı sıkıntı yaşadım” (Kız, Fen Lisesi, 11.sınıf)

Okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşamadığını belirten katılımcıların görüşleri doğrultusunda okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşamadım teması kişisel özellikler ve durumsal özellikler olmak üzere iki alt tema altında değerlendirilmiştir.

Okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşamadım teması altında değerlendirilen kişisel özellikler alt teması Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5.

Okul Pansiyonuna Uyum Sağlamada Sıkıntı Yaşamadım Teması Altında Değerlendirilen Kişisel Özellikler Alt Teması

Kişisel Özellikler	f
Aileye bağlı olmama	1
Uyumlu olma	1
Soğukkanlı olma	1
Toplam	3

Tablo 3 incelendiğinde okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşamadım teması altında değerlendirilen kişisel özellikler alt temasında; aileye bağlı olmama, uyumlu olma ve çevreyi tanımama soğukkanlı olma ifadeleri ortaya çıkmıştır. Kişisel özellikler alt teması ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K31: “Yaşamadım. Çünkü ben çok uyumlu bir insanım” (Kız, Fen Lisesi, 9.sınıf)

K36: “Hayır. Ben öyle aşırı aileme bağlı biri değilim. Bu da benim daha kolay adapte olmamı sağladı” (Erkek, Fen Lisesi, 10.sınıf)

Okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşamadım teması altında değerlendirilen durumsal özellikler alt teması Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6.

Okul Pansiyonuna Uyum Sağlamada Sıkıntı Yaşamadım Teması Altında Değerlendirilen Durumsal Özellikler Alt Teması

Durumsal Özellikler	f
Arkadaş ortamının olması	2
Eskiden de pansiyonda kalınması	1
Hayatı devam ettirme gerekliliğinden durumu kabullenme	1
Pansiyonu sevme	1
Aileden uzak yaşama	1
Toplam	6

Tablo 6 incelendiğinde okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşamadım teması altında değerlendirilen durumsal özellikler alt temasında; arkadaş ortamının olması, eskiden de pansiyonda kalınması, hayatı devam ettirme gerekliliğinden durumu kabullenme, pansiyonu sevme ve aileden uzak yaşama ifadeleri ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri arasında en fazla ifade edilen görüş ise arkadaş ortamının olması ifadesidir. Durumsal özellikler alt teması ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K28: “Hayır çok fazla sıkıntı yaşamadım. Arkadaş ortamı olduğu için sıkıntılar çok olmuyor. Ama bazen aile özlemi olabiliyor” (Erkek, Fen Lisesi, 9.sınıf)

K43: “Yaşamadım. Eskiden de pansiyonda bulunduğum için pek de problem olmadı. Bundan önceki yurda kıyasla burası baya iyi. Hatta bu yurda geldiğim ilk zamanlarda çok eğleniyordum” (Kız, Fen Lisesi, 11.sınıf)

K46: “Uyum sağlamada sıkıntı yaşamadım. Herkesin aynı durumda olduğunu düşündüm ve bunu kabullendim. Hayatımı devam ettirmem gerektiğinden dolayı durumu kabullendim. Bu sayede alışmam kolay oldu” (Erkek, Fen Lisesi, 11.sınıf)

Katılımcılara yöneltilen “Pansiyonlu öğrenci olmak hayatınızda bir değişikliğe yol açtı mı? Açıklayınız.” sorusuna vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen bulgular doğrultusunda pansiyonlu öğrenci olma sonucu ortaya çıkan değişiklikler; bireysel yaşamdaki değişiklikler, toplumsal yaşamdaki değişiklikler ve akademik yaşamdaki değişiklikler olmak üzere üç alt tema altında değerlendirilmiştir.

Pansiyonlu öğrenci olma sonucu ortaya çıkan değişiklikler teması altında değerlendirilen bireysel yaşamdaki değişiklikler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7.

Pansiyonlu Öğrenci Olma Sonucu Ortaya Çıkan Değişiklikler Teması Altında Değerlendirilen Bireysel Yaşamdaki Değişiklikler Alt Teması

Bireysel Yaşamdaki Değişiklikler	f
Kendi ayakları üzerinde durma	13
Düzenli/Disiplinli olma	9
Sorumluluk kazanma	8
Aileden uzak kalma	8
Aileyi/Evi özleme	5
Olgunlaşma	5
Hayatın zorluklarıyla mücadele etmeyi öğrenme	4
Sorunları çözebilme	3
Hayatın zorluklarıyla karşılaşma	2
Parayı kullanmayı öğrenme	2
Birey olma bilinci kazanma	2
Özgür olma hissi kazanma	1
Konfor elde etme	1
Aile şefkatinden uzak kalma	1
İstenilen şeyi yapamama	1
Sigaraya başlama	1
Kilo kaybı yaşama	1
Toplam	67

Tablo 7 incelendiğinde pansiyonlu öğrenci olma sonucu ortaya çıkan değişiklikler teması altında değerlendirilen bireysel yaşamdaki değişiklikler alt temasında; kendi ayakları üzerinde durma, düzenli/disiplinli olma, sorumluluk kazanma, aileden uzak kalma, aileyi/evi özleme, olgunlaşma, hayatın zorluklarıyla mücadele etmeyi öğrenme, sorunları çözebilme, hayatın zorluklarıyla karşılaşma, parayı kullanmayı öğrenme, birey olma bilinci kazanma, özgür olma hissi kazanma, konfor elde etme, aile şefkatinden uzak kalma, istenilen şeyi

yapamama, sigaraya başlama ve kilo kaybı yaşama ifadeleri ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri arasında en fazla ifade edilen görüş ise kendi ayakları üzerinde durma ifadesidir. Bireysel yaşamdaki değişiklikler alt teması ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K30: “Zorluklar karşısında nasıl mücadele edeceğimi, ailemden uzakta ve kendi ayaklarım üzerinde nasıl durulması gerektiğini öğretti” (Kız, Fen Lisesi, 9.sınıf)

K9: “Pansiyonlu olmak hayatımda bir sürü değişikliğe yok açtı. Ailemden uzak kalmak psikolojimi derinden etkiledi” (Kız, Anadolu Lisesi, 11.sınıf)

K36: “Evet, açtı. Beni daha disiplinli, kendini idare edebilen konuma getirdi” (Erkek, Fen Lisesi, 10.sınıf)

K38: “Ve her şeyden önemlisi pansiyon sayesinde sorumluluklarımın bilincine vardım. Daha düzenli ve sorumluluklarını yerine getiren bir öğrenci oldum” (Kız, Fen Lisesi, 10.sınıf)

K42: “Pansiyonda kalmanın hayatımda yol açtığı en büyük değişiklik, ailemden uzak olmamdı. Artık bir birey olduğumu hissettim. Bir şeyleri başarmak için çalışmam gerektiğini, zorluklarla mücadele etmem gerektiğini bir kez daha anladım” (Kız, Fen Lisesi, 11.sınıf)

Pansiyonlu öğrenci olma sonucu ortaya çıkan değişiklikler teması altında değerlendirilen toplumsal yaşamdaki değişiklikler Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8.

Pansiyonlu Öğrenci Olma Sonucu Ortaya Çıkan Değişiklikler Teması Altında Değerlendirilen Toplumsal Yaşamdaki Değişiklikler Alt Teması

Toplumsal Yaşamdaki Değişiklikler	f
Yeni arkadaşlar edinme	6
Toplum içerisinde nasıl davranılacağını öğrenme	5
İnsanları daha yakından tanıma	3
İnsanlara tahammül etmeyi öğrenme	2
Paylaşımca olma	1
Toplum olma bilici kazanma	1
Toplam	18

Tablo 8 incelendiğinde pansiyonlu öğrenci olma sonucu ortaya çıkan değişiklikler teması altında değerlendirilen toplumsal yaşamdaki değişiklikler alt temasında; yeni arkadaşlar edinme, toplum içerisinde nasıl davranılacağını öğrenme, insanları daha yakından tanıma, insanlara tahammül etmeyi öğrenme, paylaşımca olma ve toplum olma bilici kazanma ifadeleri ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri arasında en fazla ifade edilen görüşler ise yeni arkadaşlar edinme ve toplum içerisinde nasıl davranılacağını öğrenme ifadeleridir. Toplumsal yaşamdaki değişiklikler alt teması ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K47: “Evet açtı. Toplu mekanlarda nasıl davranacağımı öğrendim” (Erkek, Meslek Lisesi, 9.sınıf)

K20: “İnsanlarla nasıl geçineceğimi öğretti” (Kız, Anadolu Lisesi, 12.sınıf)

K37: “İnsanları daha yakından tanıma fırsatı elde ettim. Her türden insan görmeye başladım” (Erkek, Fen Lisesi, 10.sınıf)

K45: “Ama en önemlisi gerek başka ilden, gerekse ilçelerden gelen farklı kişiliklere sahip arkadaşlar ediniyoruz. Farklı gelenekler, farklı fikir ve görüşler, farklı insanlar tanıyoruz” (Erkek, Fen Lisesi, 11.sınıf)

Pansiyonlu öğrenci olma sonucu ortaya çıkan değişiklikler teması altında değerlendirilen akademik yaşamdaki değişiklikler Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9.

Pansiyonlu Öğrenci Olma Sonucu Ortaya Çıkan Değişiklikler Teması Altında Değerlendirilen Akademik Yaşamdaki Değişiklikler Alt Teması

Akademik Yaşamdaki Değişiklikler	f
Ders çalışmaya katkı sağlama	9
Derslerde başarılı olma	3
Derslerde verimli olamama	3
Verimli ders çalışmama	1
Toplam	16

Tablo 9 incelendiğinde pansiyonlu öğrenci olma sonucu ortaya çıkan değişiklikler teması altında değerlendirilen akademik yaşamdaki değişiklikler alt temasında; ders çalışmaya katkı sağlama, derslerde başarılı olma, derslerde verimli olamama ve verimli ders çalışmama ifadeleri ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri arasında en fazla ifade edilen görüş ise ders çalışmaya katkı sağlama ifadesidir. Akademik yaşamdaki değişiklikler alt teması ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K23: “Pansiyonda kalmak bence bize verilmiş en büyük nimetlerden birisi. Çünkü burada etüt saatlerimiz var ve çalışmak zorunlu. Ben yurttan ister istemez ders çalışıyorum. Artık bir alışkanlık haline geliyor” (Erkek, Anadolu Lisesi, 10.sınıf)

K53: “Pansiyonlu öğrenci olmak eskisinden daha çok derslerime çalışmama yaradı” (Kız, Meslek Lisesi, 9.sınıf)

K8: “Açtı. Ders çalışma açısından. Evdeyken daha çok verimli çalışıyorum. Burada arkadaşlarım ders çalışmayı bıraktıklarında ben tek kalıyorum, yani ben de bırakmak istiyorum hissi geliyor. Onlar şimdi televizyon izliyor ben niye çalışayım diye. Ama evdeyken öyle olmuyor. Seni rahatsız edecek birileri yok. En büyük değişiklik bu” (Erkek, Anadolu Lisesi, 10.sınıf)

Katılımcılara yöneltilen “Okul pansiyonunuzun olumlu ve olumsuz bulduğunuz yönleri nelerdir?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen bulgular doğrultusunda okul pansiyonunun olumlu yönleri; sağlanan imkânlar ve sosyal ortam olmak üzere iki alt tema altında değerlendirilmiştir. Okul pansiyonunun olumsuz yönleri ise; beslenme sorunları, sağlık ve temizlik sorunları, uygulamaya yönelik sorunlar, rahatsızlık duyulan davranışlar ve araç-gereç eksiklikleri olmak üzere beş alt tema altında değerlendirilmiştir.

Okul pansiyonunun olumlu bulunan yönleri teması altında değerlendirilen sağlanan imkânlar Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10.

Okul Pansiyonunun Olumlu Bulunan Yönleri Teması Altında Değerlendirilen Sağlanan İmkânlar Alt Teması

Sağlanan İmkânlar	f
Etütlerin olması	5
Ders çalışma imkânı	4
Sosyal aktivitelere katılabilme	4
Güvenliğin iyi olması	4
Öğle yemeklerinin güzel olması	2
Ev gibi olması	2
Sessiz çalışma ortamı	1
Mescit ve çalışma odalarının olması	1
7/24 saat sıcak suyun olması	1
Odada kalan kişi sayısının az olması	1
Düzenli bir hayat sağlama	1
Dinlenme olanağı	1
Daha az para harcama	1
İzin günlerinin yeterli olması	1
Toplam	29

Tablo 10 incelendiğinde okul pansiyonunun olumlu bulunan yönleri teması altında değerlendirilen sağlanan imkânlar alt temasında; etütlerin olması, ders çalışma imkânı, sosyal aktivitelere katılabilme, güvenliğin iyi olması, öğle yemeklerinin güzel olması, ev gibi olması, sessiz çalışma ortamı, mescit ve çalışma odalarının olması, 7/24 saat sıcak suyun olması, odada kalan kişi sayısının az olması, düzenli bir hayat sağlama, dinlenme, daha az para harcama ve izin günlerinin yeterli olması ifadeleri ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri arasında en fazla ifade edilen görüşler ise etütlerin olması, ders çalışma imkânı, sosyal aktivitelere katılabilme ve güvenliğin iyi olması ifadeleridir. Sağlanan imkânlar alt teması ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K32: “Etütler sayesinde verimli bir şekilde ders çalışıyoruz” (Kız, Fen Lisesi, 10.sınıf)

K29: “Mescidimiz ve çalışma odalarımız var. Çalışma ortamımız olabildiğince sessiz ve verimli ders çalışabiliyor” (Erkek, Fen Lisesi, 9.sınıf)

K32: “Sosyal etkinlikler de gayet güzel bizi derslerle, etütlerle boğmuyorlar. Yeri gelince tiyatroya gidiyoruz, film izliyoruz, konferanslara katılıyoruz, kayağa gidiyoruz. Genel anlamıyla pansiyonumuz güzel” (Kız, Fen Lisesi, 10.sınıf)

K46: “7/24 sıcak su var. Odada kalan kişi sayısı az” (Erkek, Fen Lisesi, 11.sınıf)

K11: “Olumlu bulduğum şeyler; barınma, güvenlik, dinlenme konuları” (Erkek, Anadolu Lisesi, 11.sınıf)

Okul pansiyonunun olumlu bulunan yönleri teması altında değerlendirilen sosyal ortam Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11.

Okul Pansiyonunun Olumlu Bulunan Yönleri Teması Altında Değerlendirilen Sosyal Ortam Alt Teması

Sosyal Ortam	f
Belletmenlerin olumlu tutumları	8
Pansiyon yöneticisinin olumlu tutumları	7
Arkadaş ortamı	2
Dost kazanma	1
İnsanlarla anlaşmayı öğrenmek	1
Herkese ilgi gösterilmesi	1
Toplam	20

Tablo 11 incelendiğinde okul pansiyonunun olumlu bulunan yönleri teması altında değerlendirilen sosyal ortam alt temasında; belletmenlerin olumlu tutumları, pansiyon yöneticisinin olumlu tutumları, arkadaş ortamı, dost kazanma, insanlarla anlaşmayı öğrenmek ve herkese ilgi gösterilmesi ifadeleri ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri arasında en fazla ifade edilen görüşler ise belletmenlerin olumlu tutumları ve pansiyon yöneticisinin olumlu tutumları ifadeleridir. Sosyal ortam alt teması ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K32: “Pansiyondan sorumlu okul yöneticisi tek kelime ile mükemmel. Hep bizimle ilgileniyor. Bir sorunumuz olunca da hep yardımcı oluyor” (Kız, Fen Lisesi, 10.sınıf)

K59: “Herkese gereken ilginin gösterilmesi, öğrencilerin sorunlarıyla ilgilenilmesi, belletmenlerin bir abla bir abi gibi bize bazı konularda yardımcı olmaları” (Kız, Meslek Lisesi, 10.sınıf)

K20: “Dost kazanmam, insanlarla iyi anlaşmayı öğrenmem olumlu yönleri” (Kız, Anadolu Lisesi, 12.sınıf)

Okul pansiyonunun olumsuz bulunan yönleri teması altında değerlendirilen beslenme sorunları Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12.*Okul Pansiyonunun Olumsuz Bulunan Yönleri Teması Altında Değerlendirilen Beslenme Sorunları Alt Teması*

Beslenme Sorunları	f
Yemeklerin kötü olması	29
Yemeklerin az olması	9
Ara öğünlerin az ve tekdüze olması	5
Hafta sonu yemeklerin güzel olmaması	3
Dışarıdan yemek almanın engellenmesi	2
Akşam yemeklerinin güzel olmaması	2
İçecek su azlığı	2
Kahvaltılarının tekdüzeliği	1
Toplam	53

Tablo 12 incelendiğinde okul pansiyonunun olumsuz bulunan yönleri teması altında değerlendirilen beslenme sorunları alt temasında; yemeklerin kötü olması, yemeklerin az olması, ara öğünlerin az ve tekdüze olması, hafta sonu yemeklerin güzel olmaması, dışarıdan yemek almanın engellenmesi, akşam yemeklerinin güzel olmaması, içecek su azlığı ve kahvaltılarının tekdüzeliği ifadeleri ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri arasında en fazla ifade edilen görüş ise yemeklerin kötü olması ifadesidir. Beslenme sorunları alt teması ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K16: “Ara öğünde meyve suyu, kek çıkıyor. Bu da karnımızı doyurmuyor. Poğaç, çay olsa daha iyi olur. Herkes doyar” (Erkek, Anadolu Lisesi, 12.sınıf)

K36: “Aşçı eksikliğimiz olduğu için yemek çeşidi ve yemek kalitesi bakımından sıkıntı yaşamaktayız” (Erkek, Fen Lisesi, 10.sınıf)

K46: “Yemekler hiç kaliteli değil. Ayıryeten bu kalitesiz yemek öğrenci sayısına yetmiyor, aç kalanlar oluyor” (Erkek, Fen Lisesi, 11.sınıf)

K59: “Yemekler güzel olmuyor. Karnımız aç olduğu zaman bazı belletmenler dışarıdan yemek söylememize izin vermiyor ki bu bizim en doğal hakkımız” (Kız, Meslek Lisesi, 10.sınıf)

K6: “Yemekte sular yetmiyor. Ekmek geç geliyor, bazen hiç gelmiyor” (Erkek, Anadolu Lisesi, 10.sınıf).

Okul pansiyonunun olumsuz bulunan yönleri teması altında değerlendirilen sağlık ve temizlik sorunları Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13.*Okul Pansiyonunun Olumsuz Bulunan Yönleri Teması Altında Değerlendirilen Sağlık ve Temizlik Sorunları Alt Teması*

Sağlık ve Temizlik Sorunları	f
Hijyen eksikliği	29
Öğrencilerin temizliğe dikkat etmemesi	9
Tıbbi malzemenin eksikliği	5
Sağlık hizmetlerinin eksikliği	3
Temizlik malzemelerinin eksikliği	2
Belletmenlerin sağlık bilgilerinin olmaması	2
Toplam	53

Tablo 13 incelendiğinde okul pansiyonunun olumsuz bulunan yönleri teması altında değerlendirilen sağlık ve temizlik sorunları alt temasında; hijyen eksikliği, öğrencilerin temizliğe dikkat etmemesi, tıbbi malzemenin eksikliği, sağlık hizmetlerinin eksikliği, temizlik malzemelerinin eksikliği ve belletmenlerin sağlık bilgilerinin olmaması ifadeleri ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri arasında en fazla ifade edilen görüş ise hijyen

eksikliği ifadesidir. Beslenme sorunları alt teması ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K10: “Yeme ve içme konusunda çok temiz olmadığını düşünüyorum. Hatta bir gün yemeğimin içinden bulaşık teli, kıl, böcek ve benzeri şeyler çıktı. Bundan ben ve diğer arkadaşlarımız çok şikayetçiyiz” (Kız, Anadolu Lisesi, 11.sınıf)

K30: “Pansiyon banyolarından ve tuvaletlerinden memnun değilim. Çünkü tuvaletlere peçete, lavabolara sıvı sabun koyulmuyor” (Kız, Fen Lisesi, 9.sınıf)

K34: “Pansiyon temiz bir ortam elbette değil. Lavabolar pislik içinde. Personeller hijyen için çaba sarf etmiyor. Saçı açık yemekhanede yemek dolduran personel var” (Erkek, Fen Lisesi, 10.sınıf)

K39: “Hijyen konusunda bir miktar problem var. O da yönetimden değil öğrencilerden kaynaklı” (Kız, Fen Lisesi, 11.sınıf)

K2: “Sağlık hizmeti pansiyonumuzda bulunmuyor. Bir öğrenci hastalandığında belletmenlerin sağlık açısından hiçbir bilgisi yok” (Erkek, Anadolu Lisesi, 10.sınıf)

K46: “Pansiyon olmasına rağmen bir ilkyardım dolabı bile bulunmuyor” (Erkek, Fen Lisesi, 11.sınıf)

Okul pansiyonunun olumsuz bulunan yönleri teması altında değerlendirilen uygulamaya yönelik sorunlar Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14.

Okul Pansiyonunun Olumsuz Bulunan Yönleri Teması Altında Değerlendirilen Uygulamaya Yönelik Sorunlar Alt Teması

Uygulamaya Yönelik Sorunlar	f
Sosyal etkinliklerin azlığı	16
Etüt saatlerinin fazla olması	5
Güvenlik sorunları	4
Uyku saatlerinin geç olması	3
Disiplin sorunları	2
Dinlenme saatlerinin azlığı	1
Dışarı çıkış saatlerinin az olması	1
Kuralların katı olması	1
Toplam	33

Tablo 14 incelendiğinde okul pansiyonunun olumsuz bulunan yönleri teması altında değerlendirilen uygulamaya yönelik sorunlar alt temasında; sosyal etkinliklerin azlığı, etüt saatlerinin fazla olması, güvenlik sorunları, uyku saatlerinin geç olması, disiplin sorunları, dinlenme saatlerinin azlığı, dışarı çıkış saatlerinin az olması ve kuralların katı olması ifadeleri ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri arasında en fazla ifade edilen görüş ise sosyal etkinliklerin azlığı ifadesidir. Uygulamaya yönelik sorunlar alt teması ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K56: “Sosyal etkinlik yapılmıyor. Güvenlik bakımından pansiyonumuz yetersiz” (Erkek, Meslek Lisesi, 12.sınıf)

K10: “Pansiyonumuzu sosyal etkinlik açısından çok yetersiz buluyorum” (Kız, Anadolu Lisesi, 11.sınıf)

K26: “Etütler biraz fazla uzun sürüyor. Güvenlik düşük seviyede” (Erkek, Fen Lisesi, 9.sınıf)

K30: “Etütler çok uzun ve aralar çok kısa” (Kız, Fen Lisesi, 9.sınıf)

K26: “Uyku vakti geç olduğu için erken yatılmıyor” (Erkek, Fen Lisesi, 9.sınıf)

Okul pansiyonunun olumsuz bulunan yönleri teması altında değerlendirilen rahatsızlık duyulan davranışlar Tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 15.

Okul Pansiyonunun Olumsuz Bulunan Yönleri Teması Altında Değerlendirilen Rahatsızlık Duyulan Davranışlar Alt Teması

Rahatsızlık Duyulan Davranışlar	f
Bazı belletmenlerin olumsuz tutumları	19
Personellerin olumsuz tutumları	8
Öğrencilerin temizliğe dikkat etmemesi	7
Öğrencilerin etütlerde ses çıkarması	6
Pansiyon yöneticisinin olumsuz tutumu	4
Akşam telefonların toplanması	4
Öğrenci maaş/harçlıklarının kesilmesi	4
Sosyal alanların kullanılmaması	2
Dışarıdan yemek almanın engellenmesi	2
Kurslara zorla gönderilmek	1
Öğrencilerin çalıştırılması	1
Hırsızlık	1
Toplam	59

Tablo 15 incelendiğinde okul pansiyonunun olumsuz bulunan yönleri teması altında değerlendirilen rahatsızlık duyulan davranışlar alt temasında; bazı belletmenlerin olumsuz tutumları, personellerin olumsuz tutumları, öğrencilerin temizliğe dikkat etmemesi, öğrencilerin etütlerde ses çıkarması, pansiyon yöneticisinin olumsuz tutumu, akşam telefonların toplanması, öğrenci maaş/harçlıklarının kesilmesi, sosyal alanların kullanılmaması, dışarıdan yemek almanın engellenmesi, kurslara zorla gönderilmek, öğrencilerin çalıştırılması ve hırsızlık ifadeleri ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri arasında en fazla ifade edilen görüş ise bazı belletmenlerin olumsuz tutumları ifadesidir. Rahatsızlık duyulan davranışlar alt teması ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K1: “Temizlik konusunda hiçbir öğrencide terlik yok. Bazı öğrenciler halılara ayakkabılarıyla basıyor. Etütlerde ses oluyor. Verimli ders çalışmıyoruz” (Erkek, Anadolu Lisesi, 10.sınıf)

K19: “Pansiyondan sorumlu okul yöneticisi kusura bakmayın ama şu ana kadar ne sıkıntım için yanına gittiysem beni kovdu. Bu bakımdan bu çok büyük bir olumsuzluk bence” (Kız, Anadolu Lisesi, 12.sınıf)

K27: Bazı belletmenler bizim ihtiyaçlarımızla ilgilenmiyorlar. Hatta bazılarında söylediğimizde başlarından savıyorlar” (Erkek, Fen Lisesi, 9.sınıf)

K40: “Burada belletmen konusuna da değinmek istiyorum. Onların fazlasıyla bağırış ve kaba davranışlarına maruz kalıyoruz. Bu da biz pansiyonda kalan öğrencilerde de olumsuz söz ve davranışlara yol açıyor” (Kız, Fen Lisesi, 11.sınıf)

K42: “Etüt saatlerinde fısıldaşmalar, sesler oluyor. Bu da dikkatimi bozuyor” (Kız, Fen Lisesi, 11.sınıf)

K61: “Temizlik konusunda da herkes temiz olmuyor veya personel yeterince temizlemiyor” (Kız, Meslek Lisesi, 12.sınıf)

Okul pansiyonunun olumsuz bulunan yönleri teması altında değerlendirilen araç-gereç eksiklikleri Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16 incelendiğinde okul pansiyonunun olumsuz bulunan yönleri teması altında değerlendirilen araç-gereç eksiklikleri alt temasında; tıbbi malzemenin eksikliği, pencerelerin bozuk olması, koridorlarda halı olmaması, temizlik malzemelerinin eksikliği, ses yalıtımının olmaması, televizyonun olmaması ve internetin olmaması ifadeleri ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşleri arasında en fazla ifade edilen görüş ise tıbbi malzemenin eksikliği ve pencerelerin bozuk olması ifadeleridir. Araç-gereç eksiklikleri alt teması ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Tablo 16.

Okul Pansiyonunun Olumsuz Bulunan Yönleri Teması Altında Değerlendirilen Araç-Gereç Eksiklikleri Alt Teması

Araç-Gereç Eksiklikleri	f
Tıbbi malzemenin eksikliği	4
Pencerelerin bozuk olması	3
Koridorlarda halı olmaması	2
Temizlik malzemelerinin eksikliği	2
Ses yalıtımının olmaması	1
Televizyonun olmaması	1
İnternetin olmaması	1
Toplam	14

K6: “Yatakhanedeki pencerelerden soğuk hava giriyor” (Erkek, Anadolu Lisesi, 10.sınıf)

K30: “Pansiyon banyolarından ve tuvaletlerinden memnun değilim. Çünkü tuvaletlere peçete, lavabolara sıvı sabun koyulmuyor” (Kız, Fen Lisesi, 9.sınıf)

K42: “Koridorlarda halı yok” (Kız, Fen Lisesi, 11.sınıf)

K60: “Ben bir sağlık meslek lisesi öğrencisi olarak şunu söylemek istiyorum, bu tür kurumlarda her katta bir ilk yardım çantası veya dolabı olmalı. Kimin başına ne zaman, ne gelecek belli olmaz” (Kız, Meslek Lisesi, 12.sınıf)

Katılımcılara yöneltilen “Okul pansiyonunuzu bir şeye benzetmeniz gerekse neye benzetirsiniz? Gerekçesiyle birlikte açıklayınız.” sorusuna vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen bulgular doğrultusunda okul pansiyonunu niteleyen ifadeler; ihmal edilmiş alan, sınırlandırılmış alan, yaşam alanı ve gelişim alanı olmak üzere dört alt tema altında değerlendirilmiştir.

İhmal edilmiş alan alt teması altında değerlendirilen okul pansiyonu Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17.

İhmal Edilmiş Alan Alt Teması Altında Değerlendirilen Okul Pansiyonu

İhmal Edilmiş Alan	f
Yetimhane	4
Ahır	2
Mülteci kampı	2
Hayatta kalma oyunu –Survivor	2
Bakımsız ev	1
Çöplük	1
Seferberlik	1
Terk edilmiş bir ev	1
Toplam	14

Tablo 17 incelendiğinde ihmal edilmiş alan alt teması altında değerlendirilen okul pansiyonu; yetimhane, ahır, mülteci kampı, hayatta kalma oyunu–survivor, bakımsız ev, çöplük, seferberlik ve terk edilmiş bir ev nitelendirmeleriyle ifade edilmiştir. Katılımcı görüşleri arasında en fazla yetimhane nitelendirmesi ifadesi ön plana çıkmıştır. İhmal edilmiş alan alt teması altında değerlendirilen okul pansiyonu ile ilgili katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K9: “Yetimhane- Öğrenciler pansiyonda, yemekhanede çalıştırılıyor ve görevliler bunu fırsat bilip öğrencilere daha çok iş yaptırıyor” (Kız, Anadolu Lisesi, 11.sınıf)

K5: “Hayatta kalma oyunu- Çünkü çok zor. Açlıktan ölüyoruz. Yemekler kötü ve çok az” (Erkek, Anadolu Lisesi, 10.sınıf)

K1: “Bakımsız ev- Pansiyonda çok fazla temizlik yok, lavabolar çok kirli. Tuvalet kağıdı yok” (Erkek,

Anadolu Lisesi, 10.sınıf)

K52: “Ahır- Pansiyonda disiplin denen bir şey yok. Pansiyon yemekleri berbat, yatakhanedeki halılar çok eski, tuvaletler berbat” (Erkek, Meslek Lisesi, 9.sınıf)

K12: “Mülteci kampı- Üç saat etüte koyuyorlar. Üç saat herkes mayışıyor. Yemeklerde hep makarna var” (Erkek, Anadolu Lisesi, 11.sınıf)

Sınırlandırılmış alan alt teması altında değerlendirilen okul pansiyonu Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18.

Sınırlandırılmış Alan Alt Teması Altında Değerlendirilen Okul Pansiyonu

Sınırlandırılmış Alan	f
Hapishane	10
Askeri kışla	2
Asker koğuşu	1
Sıkıcı bir yer	1
Disiplinli eğitim kurumu	1
Toplam	15

Tablo 18 incelendiğinde sınırlandırılmış alan alt teması altında değerlendirilen okul pansiyonu; hapishane, askeri kışla, asker koğuşu, disiplinli eğitim kurumu ve sıkıcı bir yer nitelendirmeleriyle ifade edilmiştir. Katılımcı görüşleri arasında en fazla hapishane nitelendirmesi ifadesi ön plana çıkmıştır. Sınırlandırılmış alan alt teması altında değerlendirilen okul pansiyonu ile ilgili katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K19: “Hapishane- Dört duvar arasında kalmak, istediğin gibi hareket edememek, dışarı çıkamamak tam da bir hapishane bence. Komik olabilir ama siz bunu ancak ailenizi özleyince daralıp dışarı çıkamayınca anlarsınız” (Kız, Anadolu Lisesi, 12.sınıf)

K28: “Askeri kışla- Sabah kalkma saati, pansiyona son giriş saati, yemek saatleri hepsi zamanlı bu da askeri kışlaya benzetmeme sebep oluyor” (Erkek, Fen Lisesi, 9.sınıf)

K60: “Disiplinli eğitim kurumu- Öğrencileri bazı konularda aşırı sıkıyorlar ve bu durum hoş değil” (Kız, Meslek Lisesi, 12.sınıf)

Yaşam alanı alt teması altında değerlendirilen okul pansiyonu Tablo 19’da sunulmuştur.

Tablo 19.

Yaşam Alanı Alt Teması Altında Değerlendirilen Okul Pansiyonu

Yaşam Alanı	f
Ev	6
Otel	3
Evim	2
Aile	2
Apart	2
Öğrenci evi	2
Dünya	1
Geçici bir ikinci ev	1
İkinci bir aile	1
Gezi organizasyonu	1
Meyve bahçesi	1
Kardeşlik	1
Sürekli büyüyen bir aile	1
Toplam	24

Tablo 19 incelendiğinde yaşam alanı alt teması altında değerlendirilen okul pansiyonu; ev, otel, evim, aile, apart, öğrenci evi, dünya, geçici bir ikinci ev, ikinci bir aile, gezi organizasyonu, meyve bahçesi, kardeşlik,

sürekli büyüyen bir aile nitelendirmeleriyle ifade edilmiştir. Katılımcı görüşleri arasında en fazla ev nitelendirmesi ifadesi ön plana çıkmıştır. Yaşam alanı alt teması altında değerlendirilen okul pansiyonu ile ilgili katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K22: “Aile- Burada arkadaşlarla kardeş gibiyiz ve çok samimiyiz” (Erkek, Meslek Lisesi, 12.sınıf)

K24: “Ev- Pansiyonda yeni kişilerle tanışma, onlarla bir arada yaşama bir ev ortamına sebep oldu. Kendi ailemden çok onları görüyorum” (Erkek, Meslek Lisesi, 12.sınıf)

K43: “Gezi organizasyonu- Gezilerde her türlü insanla, her çeşit kafa yapısıyla ya da sorunla karşılaşırsınız. Pansiyon da öyle bir yer. Ne zaman, kiminle ya da hangi olayla karşılaşacağınızı bilemezsiniz” (Kız, Fen Lisesi, 11.sınıf)

K45: “Sürekli büyüyen bir aile- Çünkü her yıl yeni öğrenciler geliyor ve çok geçmeden aramızda sıkı bir ilişki oluşuyor” (Erkek, Fen Lisesi, 11.sınıf)

Gelişim alanı alt teması altında değerlendirilen okul pansiyonu Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20.

Gelişim Alanı Alt Teması Altında Değerlendirilen Okul Pansiyonu

Gelişim Alanı	f
Askeri kamp	1
Başarı	1
Hayat	1
Hipodrom	1
Kamp	1
Karınca	1
Özgürlük	1
Yetiştirme ve geliştirme merkezi	1
Toplam	8

Tablo 20 incelendiğinde gelişim alanı alt teması altında değerlendirilen okul pansiyonu; askeri kamp, başarı, hayat, hipodrom, kamp, karınca, özgürlük, yetiştirme ve geliştirme merkezi nitelendirmeleriyle ifade edilmiştir.

Gelişim alanı alt teması altında değerlendirilen okul pansiyonu ile ilgili katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K27: “Askeri kamp- Çünkü bizim bu hayatta disiplinli olabilmemiz için her şey yapılıyor” (Erkek, Fen Lisesi, 9.sınıf)

K36: “Hayat- Çünkü orada aileden uzakta tek başımıza, sadece kendi ayaklarımız üzerinde durmayı öğreniyoruz ki hayat da tam olarak bunun istemektir” (Erkek, Fen Lisesi, 10.sınıf)

K16: “Başarı- Çünkü burada çalışan bir insanın başarılı olmama lüksü yok” (Erkek, Anadolu Lisesi, 12.sınıf)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Erzurum ili merkez Yakutiye İlçesi’ndeki ortaöğretim kurumlarının pansiyonlarında kalan öğrencilerin pansiyon hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlayan araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmaya katılan 61 öğrenciden; 45’i okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşadığını, 16’sı ise okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşamadığını belirtmiştir. Bu bulgulara göre öğrencilerin çoğunun pansiyonlarına uyum sağlamada sorunlar yaşadığı söylenebilir.

Okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşadığını ifade eden öğrenciler tarafından en fazla ifade edilen görüşün aile özlemi olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin sevgi, güven ve desteğin her koşulda sağlandığı aile ortamındaki yaşantılarını, okul pansiyonlarındaki yaşantılarıyla mukayese etmeleri sonucunda ailedeki sıcak ve samimi ilişkileri okul pansiyonlarında bulamamaları bu duruma sebep olabilir. 18. Milli Eğitim Şûrası’nın “Eğitim Ortamları, Kurum Kültürü ve Okul Liderliği” başlığı altında; “okul ve pansiyonlarda aile ortamının

sıcaklık ve rahatlığını hissettirilecek ortamlar oluşturulmalıdır” (MEB, 2010) şeklinde bu noktaya dikkat çeken tavsiye kararı bulunmaktadır. Öğrencilerin pansiyona uyum sağlamada yaşadıkları diğer sıkıntılar ise; insanları tanımama, tanınmayan insanlarla birlikte olma ve yemekler ifadeleridir. Öğrencilerin, birlikte yatılı kalacakları arkadaşları ve hizmet alacakları pansiyon görevlilerine yönelik bilgilerinin yeterli düzeyde olmamasının okul pansiyonuna uyumlarında olumsuz etkisinin olduğu söylenebilir. Yine öğrenciler tarafından okul pansiyonuna uyum sağlamada en fazla ifade edilen diğer bir görüşün yemekler olması, öğrencilerin ev yemeklerinin, okul pansiyonundaki yemeklere göre çeşit, kalite ve miktar yönünden üstün olduğuna yönelik algılamalarından kaynaklanabilir. EARGED (2004), EARGED (2005) ve Uysal’ın (2016) çalışmalarında pansiyonu terk etmeyi düşünen öğrencilerin, ailelerini özledikleri, yatılı kalmaya alışamadıkları için ve pansiyon idaresinin tutumundan pansiyonu terk etmeyi düşündükleri belirlenmiştir. Sarıduman ve Kılıçoğlu’nun (2018) çalışmalarında pansiyona yeni gelen öğrencilerin en çok karşılaştığı problemlerin uyum sorunları, aile özlemi ve başkalarıyla aynı odada uyuyamama olduğu belirlenmiştir. Özan, Sağlam ve Karaca’nın (2012), çalışmalarında YİBO yöneticileri tarafından pansiyonda kalan küçük yaşta öğrencilerle (7, 8 ve 9 yaş) ilgili karşılaştıkları sorunlara yönelik olarak en fazla ifade ettikleri görüşün öz bakım becerileri olduğu, bunu aile özlemi ve okula uyum ve başarısızlık görüşlerinin izlediği belirlenmiştir. Bu çalışmaların bulgularıyla mevcut çalışmanın bulgularının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşamadığını ifade eden öğrenciler tarafından en fazla ifade edilen görüş arkadaş ortamının olması ifadesidir. Öğrencilerin okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşamadıklarını ifade etmelerinde en fazla arkadaş ortamının olması görüşünü ortaya koymalarında pansiyon öğrencileri arasındaki yakın arkadaşlık ilişkileri rol oynamış olabilir. Sungur’un (2013) çalışmasında öğrencilerin yurt ortamının okul, mahalle gibi arkadaşlık ortamlarına oranla daha iyi olduğu düşüncesine sahip olduğu ve öğrenciler tarafından yurt ortamındaki arkadaşlığın diğer arkadaşlık ortamlarına tercih edildiği belirlenmiştir. Bu çalışmanın bulgularıyla mevcut çalışmanın bulgularının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Öğrencilerin pansiyonlu öğrenci olmanın hayatlarında oluşturduğu değişikliğe yönelik olarak en fazla ifade ettikleri görüş kendi ayakları üzerinde durma ifadesidir. Pansiyonlu öğrenci olmanın hayatta oluşturduğu diğer değişiklikler ise; düzenli/disiplinli olma, ders çalışmaya katkı sağlama, sorumluluk kazanma ve aileden uzak kalma ifadeleridir. Yatılı gençlerin barındıkları pansiyon, onları akranlarından sosyal ilişkiler, düşünme, algılama, tutum ve davranışlar yönünden farklılaştırmaktadır (Savcı, 2014). Yatılılık ortamının iyi düzenlenerek, gerekli sosyal desteğin sağlanması durumunda öğrencilerde erken yaşlarda sorumluluk kazanma, kendine yetme, özgüven, disiplin ve akademik başarı gibi olumlu niteliklerin gelişmesine katkı sağlayacağı söylenebilir (Uğurlu, 2014). Öğrencilerin okul pansiyonlarının hayatlarında oluşturduğu değişikliklere yönelik en fazla kendi ayakları üzerinde durma ifadesini belirtmelerinde, onların ailelerinin desteği olmadan da bir takım şeyleri başarabileceklerine yönelik düşünceleri etkili olabilir. Pansiyonlu okul yaşamının belli saatlerde yatma ve kalkma, yemeklerin belli bir saatte yenmesi, etütlerin belli zaman aralıklarında yapılması, yatakhanelerin temiz tutulma zorunluluğu gibi bir takım kurallar gerektirmesinin pansiyonlu öğrencilerin yaşamına disiplin, düzen ve sorumluluk gibi kavramları kazandırmasına etkisi olabilir. Yine etütlerin zorunlu olmasının öğrencilerin düzenli ders çalışmalarına katkısı olduğu söylenebilir. Karataş ve Atıcı’nın (2014) çalışmalarında pansiyonun öğrenciler için olumlu değişimleri sağladığı, en olumlu değişikliğin ise sorumluluk alabilme olduğu belirlenmiştir. Yine öğrenciler için diğer değişiklikler ise kendi kararlarını verebilme, kendi ayakları üzerlerinde durabilme olduğu belirlenmiştir. EARGED (2004), EARGED (2005) ve Uysal’ın (2016) çalışmalarında pansiyonda kalmanın,

öğrencilerin kendilerini tanımlarına (güçlü ve zayıf yönleri) ve sorumluluk almalarına katkısı olduğu, ancak öğrenci algılarına göre pansiyon ortamının öğrenci özgüveninin gelişmesinde yeterli olumlu etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Bu çalışmaların bulgularıyla mevcut çalışmanın bulgularının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Öğrenciler tarafından pansiyonun olumlu yönleri hakkında en fazla ifade edilen görüş belletmenlerin olumlu tutumları ifadesidir. Öğrenciler tarafından pansiyonun en fazla olumlu bulunan diğer yönü ise; pansiyon yöneticisinin olumlu tutumları ifadesidir. Öğrencilerin pansiyonun olumlu yönleri olarak, belletmenlerin ve pansiyon yöneticisinin olumlu tutumları görüşünü ifade etmelerinde belletmenlerin ve pansiyon yöneticisinin öğrencilerin pansiyon yaşamlarını kolaylaştırıcı yönde olan davranışları etkili olabilir. Benzer şekilde İnal ve Sadık'ın (2014) çalışmalarında, okul yaşam kalitesi düşük ve yüksek algılanan her iki YİBO'daki öğrencilerin görüşlerine göre öğretmenlerin ve okul yönetiminin ilgili, güler yüzlü olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık EARGED (2004), EARGED (2005) ve Uysal'ın (2016) çalışmalarında pansiyon yönetiminin öğrencilerin pansiyonda karşılaştıkları problemlerin giderilmesinde yeterince yardımcı olmadıkları belirlenmiştir. Yine EARGED (2004) ve EARGED (2005) çalışmalarında belletmenlerin öğrencilerin pansiyonda karşılaştıkları problemlerin giderilmesinde yeterince yardımcı olmadıkları da belirlenmiştir. Yine disiplin ile ilgili uygulamalarda öğrencilerin, pansiyonlardaki öğrencilere eşit davranıldığını düşünmedikleri (EARGED, 2004; EARGED, 2005; Uysal, 2016) belirlenmiştir. Öğrenciler tarafından pansiyonun en fazla olumlu bulunan diğer bir yönü ise; etütlerin olması ifadesidir. Okul pansiyonunda düzenli ders çalışmanın etütler vasıtasıyla sağlanıyor olmasının öğrenciler tarafından etütlerin pansiyonun olumlu bulunan diğer yönleri arasında ifade edilmesinde etkisi olduğu söylenebilir. İnal ve Sadık'ın (2014) çalışmalarında, okul yaşam kalitesi düşük ve yüksek algılanan her iki YİBO'daki öğrencilerin görüşlerine göre etüt saatlerinin, öğretmen kontrolünde, planlanmış bir zaman diliminde geçmesi ve kendilerinin de öğrenmek için çaba göstermeleri nedeniyle verimli geçtiği belirlenmiştir. Bolayır'ın (2011) çalışmasında başarıya ulaşmada öğrenciler açısından en önemli şeyin düzenli ders çalışma olduğu belirlenmiştir. Karataş ve Atıcı'nın (2014) çalışmalarında, öğrencilerin arkadaşlarıyla birlikte olmaları ve etüt saatlerinin bulunmasından dolayı ders çalışmalarının düzene girmesini pansiyonun olumlu bir yönü olarak gördükleri belirlenmiştir. EARGED (2004), EARGED (2005) ve Uysal'ın (2016) çalışmalarında sabah etütlerinin, öğrencilerin okul başarılarını fazla etkilemezken, akşam etütlerinin okul başarılarını olumlu etkilediği belirlenmiştir. Yine öğrencilerin yarıdan fazlası pansiyonda kalmalarının okul başarılarını olumlu etkilediğini düşünürken (EARGED, 2004; EARGED, 2005), Uysal'ın (2016) çalışmasında öğrencilerin pansiyonda kalmalarının okul başarılarına etkisinin çok az olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmaların bulgularıyla mevcut çalışmanın bulgularının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Öğrenciler tarafından pansiyonun olumsuz yönleri hakkında en fazla ifade edilen görüş ise hijyen eksikliği ifadesidir. Öğrenciler tarafından pansiyonun olumsuz yönleri hakkında en fazla ifade edilen görüşün hijyen eksikliği ifadesi olması, onların okul pansiyonunun yemekhane, koridorlar, yatakhane, etüt salonları gibi alanlarının yeterince temiz olmadığı yönündeki algılarından kaynaklanabilir. EARGED (2004), EARGED (2005) ve Uysal'ın (2016) çalışmalarında öğrencilerin yatakhanelerin bakım ve temizliğini fazla yeterli bulmadıkları, yemekhanelerin hijyenik koşullara uygun olmadığı, lavabo ve tuvaletlerin bakım ve temizliğini fazla yeterli bulmadıkları belirlenmiştir. Demirel'in (2014), çalışmasında pansiyonların; bölümlerdeki hijyen, yemeklerin yapımında kullanılan malzemelerinin sağlıklı olması, yatakhane'deki çarşaf, battaniye ve yastık

kılıflarının düzenli değişimi ve banyo ihtiyaçlarının karşılanması bakımından yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine Karataş ve Atıcı'nın (2014) çalışmalarında, pansiyonun olumsuz yönleri olarak öğrencilerin pansiyonda temizlikten memnun olmadıkları belirlenmiştir. Buna karşılık İnal ve Sadık'ın (2014) çalışmalarında, öğrencilerin okulun temizliğinden çoğunlukla memnun olduğu ve okulun fiziksel durumu hakkında görüşlerinin genel olarak öğretmenlerden daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler tarafından pansiyonun olumsuz bulunan diğer yönleri ise; yemeklerin kötü olması, bazı belletmenlerin olumsuz tutumları ve sosyal etkinliklerin azlığı ifadeleridir. Öğrencilerin pansiyonda sunulan yemekleri evlerindeki yemeklerin çeşit, kalite ve miktarıyla mukayese ederek evdeki yemekler lehine algılarını oluşturmaları pansiyonun olumsuz olan diğer bir yönü olarak yemeklerin ifade edilmesine sebebiyet verebilir. EARGED (2004), EARGED (2005) ve Uysal'ın (2016) çalışmalarında öğrencilere üç öğün beslenme için ayrılan ödeneğin yetersiz olduğu, öğrencilerin yemekleri yeterli bulmadığı, Ünal ve Üreyen'in (2019) çalışmalarında ise öğrenci başına gönderilen günlük yemek ücretinin öğrencilerin sağlıklı beslenmesi için yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Karataş ve Atıcı'nın (2014) çalışmalarında, pansiyonun olumsuz yönleri olarak öğrencilerin yemeklerden memnun olmadıkları, Demirel'in (2014) çalışmasında ise öğrencilerin pansiyonlarda sunulan yemekhane hizmet kalitesinin yeterliliği konusunda kararsız bir algıya sahip olduğu belirlenmiştir. Özan vd.'nin (2012), çalışmalarında YİBO yöneticileri tarafından pansiyonda kalan öğrencilerin sağlık ve beslenme konularında yaşadıkları sorunlara yönelik olarak en fazla ifade ettikleri görüşün yemekhane, temizlik ve sağlık personeli eksikliği olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte en fazla ifade edilen diğer görüşün ise yemek sorunu olduğu belirlenmiştir. Beslenme ile alakalı olarak yemek için ayrılan bütçenin yetersizliği ve aşçı kadrosu olmasına rağmen yatılı okulların genelinde aşçı kadrosu boş olmasının yemek kalitesini etkilediği belirlenmiştir. Öğrenciler tarafından okul pansiyonunun en fazla olumsuz bulunan yönleri arasında, bazı belletmenlerin olumsuz tutumları ifadesinin yer almasında belletmenlerin üstlendikleri sorumluluklar sebebiyle inisiyatif kullanma konusundaki çekincelerinin öğrenci taleplerinin karşılanması noktasında engeller oluşturmuş olması rol oynayabilir. Bununla birlikte öğrencilerin belletmenlerin olumlu tutumlarından ziyade olumsuz tutumlarını daha fazla ifade etmelerinin öğrencilerin çoğunluğunun belletmenlerin davranışlarından rahatsız olduğu sonucunu ortaya çıkardığı söylenebilir. EARGED (2004) ve EARGED (2005) çalışmalarında belletmenlerin öğrencilerin pansiyonda karşılaştıkları problemlerin giderilmesinde yeterince yardımcı olmadıkları belirlenmiştir. Yine Karataş ve Atıcı'nın (2014) çalışmalarında, öğrencilerin pansiyonda nöbet tutan öğretmenlerle iyi ilişkiler içinde olmalarına karşın okulun kendi öğretmenleri haricinde nöbet tutan bazı öğretmenlerle ara sıra iletişim sıkıntıları yaşadıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin sosyal etkinliklerin azlığını pansiyonun en fazla olumsuz bulunan yönleri arasında ifade etmelerinde onların eğitim-öğretim dışındaki faaliyetlere pansiyonda yeterince yer verilmediği yönündeki algılamaları sebep olabilir. EARGED (2004), EARGED (2005) ve Uysal'ın (2016) çalışmalarında öğrencilerin pansiyonlardaki sosyal faaliyetlere çok az katıldıkları belirlenmiştir. Demirel'in (2014) çalışmasında ise pansiyonda sosyal ve sportif faaliyetlerin olmadığı, yapılacak olan sosyal ve sportif faaliyetlere ortak karar verilmediği belirlenmiştir. Bu çalışmaların bulgularıyla mevcut çalışmanın bulgularının benzerlik gösterdiği söylenebilir. Buna karşılık İnal ve Sadık'ın (2014) çalışmalarında, öğrencilerin okullarındaki sosyal etkinlikler hakkındaki görüşlerinin genel olarak öğretmenlerden daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul pansiyonlarındaki imkânların iyileştirilmesi doğrultusunda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Örneğin; MEB 2015-2019 Strateji Belgesi'nde "öğrenci yurt ve pansiyonlarının konaklama kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacak ve fiziki ortamlara ilişkin standartlar güvenlik, hijyen ve konfor

şartları dikkate alınarak geliştirilecektir” (MEB, 2015) ifadesi, MEB 2023 Eğitim Vizyonu’nda (MEB, 2018) ise “pansiyonlardaki yatılı öğrencilerin, yemek, yatak ve sosyal imkânları iyileştirilecektir” ifadesi yer almaktadır. Yine 18. Milli Eğitim Şûrası’nda “Eğitim Ortamları, Kurum Kültürü ve Okul Liderliği” başlığı altında; “pansiyonlu okulların personel norm kadro durumları ihtiyaca uygun düzenlenmelidir” ve “okullarda temizlik ve güvenlik hizmetleri eğitimi almış personel istihdam edilmeli ve mevcut personel mesleki eğitimden geçirilmelidir” (MEB, 2010) şeklinde tavsiye kararları alınmıştır.

Öğrenciler tarafından okul pansiyonunu niteleyen ifadelerde en fazla hapisane nitelendirmesi ön plana çıkmıştır. Öğrencilerin okul pansiyonunu en fazla hapisane nitelendirmesiyle ifade etmelerinde okul pansiyonlarında belli giriş ve çıkış ile yatış ve kalkış saatlerinin olması, belli bir saatten sonra pansiyondan çıkışların yasak olması, etütler ve yatış zamanlarında öğrenci sayımlarının yapılması, topluca kurallara riayet edilme zorunluluğu ve bu kurallara başta bulunan bir görevlinin (okul pansiyonu yöneticisi, belletmen vb.) nezaretinde uyulması gibi etkenler sebep olabilir. Okul pansiyonunu niteleyen diğer ifadeler ise sırasıyla ev ve yetimhane nitelendirmeleridir. Okul pansiyonları birlikte yaşama, barınma, yemek yeme, ders çalışma gibi fonksiyonları üstlenmesinden dolayı öğrenciler tarafından eve benzetilmiş olabilir. Okul pansiyonları öğrenciler tarafından aynı zamanda yetimhaneye de benzetilmektedir. Öğrencilerin, okul pansiyonlarının ve kendilerinin ihmal edildiğine yönelik algıları bu yönde bir benzetme yapmalarına sebep olabilir. Sak’ın (2015) çalışmasında yurda ilişkin en fazla otel metaforunun üretildiği, bunu ev ve askeriye metaforlarının izlediği belirlenmiştir. Karataş ve Atıcı’nın (2014) çalışmalarında ise pansiyon; çiçek, karınca yuvası, ağaç, koyun, hamster çemberi ve pancar bitkisine benzetilmiştir. Bu çalışmaların bulgularıyla mevcut çalışmanın bulgularının kısmen benzerlik gösterdiği söylenebilir.

ÖNERİLER

Ortaöğretim kurumlarının pansiyonlarında kalan öğrencilerin “pansiyon” hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

1. Öğrencilerin pansiyona uyum sürecini kolaylaştırmak için oryantasyon çalışmaları yapılabilir. Bu bağlamda öğrencilere okul ve pansiyon çevresini tanıttıcı etkinlikler yapılabilir.
2. Öğrenciler ve pansiyon çalışanlarının birlikte olduğu sosyal aktiviteler düzenlenebilir.
3. Pansiyonların insan ve maddi kaynakları geliştirilebilir.
4. Pansiyon personelleri ve belletmenleri insani ve demokratik değerleri içselleştirmiş olanlar arasından seçilebilir.
5. Daha kaliteli bir beslenme, temizlik ve sağlık hizmeti ile sosyal aktivitelere katılım imkânı sağlanması gibi hususların sağlanabilmesi için pansiyonlara daha fazla kaynak sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Arslan, H. (2010). Eğitimin tarihsel temelleri. C. Celep (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* (s.25-44, 3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ata, B. (2007). Eğitimin tarihsel temelleri. E. Karip (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* (s.55-84). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aziz, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*. (6. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Baş, A. (2014). Türkiye’de öğrenci yurt/pansiyon hizmetlerine içeriden bir bakış. *Eğitime Bakış*, 10(30), 24-29.
- Bolayır, Y. (2011). *Ailesi yanında ve pansiyonda kalan öğrencilerin eğitimde başarı durumlarının karşılaştırılması (Sivas Kongre Lisesi Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Bölümü çeviren Miraç Aydın, Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir Editörlüğünde). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Demirel, H. S. (2014). *Gölbaşı ortaöğretim kurumları pansiyonlarında kalan öğrencilerin hizmet kalitesi algı düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DPT (1968). *İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1968-1972*. Erişim Tarihi: 02.10.2019, <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/ikinci-Beş-Yıllık-Kalkınma-Planı-1968-1972.pdf>.
- EARGED (2004). *Okul pansiyonlarının etkililiğinin değerlendirilmesi (Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Okullar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- EARGED (2005). *Okul pansiyonlarının etkililiğinin değerlendirilmesi (Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Okullar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Gündoğdu, A. (2014). Suffa'dan Yurt'a öğrenci yatılı hizmetleri. *Eğitime Bakış*, 10(30), 1-2.
- İnal, U. ve Sadık, F. (2014). Yatılı ilköğretim bölge okullarının okul yaşam kalitesine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 43(2), 169-194.
- Karataş, S. ve Atıcı, M. (2014). Sınavla öğrenci alan ortaöğretim okullarının pansiyonunda kalan öğrencilerin pansiyonla ilgili görüşleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 4 (2), 167-177.
- MEB. (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. Erişim tarihi: 02.10.2019, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>.
- MEB. (1982). *Okul Pansiyonları Kanunu*. Erişim Tarihi: 28.09.2019, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2698.pdf>.
- MEB. (1996). *15. Milli Eğitim Şûrası (13-17 Mayıs 1996)*. Erişim Tarihi: 01.10.2019, https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165430_15_sura.pdf.
- MEB. (2010). *18. Milli Eğitim Şûrası (01-05 Kasım 2010)*. Erişim Tarihi: 30.09.2019, https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29170222_18_sura.pdf.
- MEB. (2015). *Milli Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı*. Erişim Tarihi: 24.09.2019, http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf.
- MEB. (2016). *Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmi Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği*. Erişim Tarihi: 28.09.2019, <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1812.pdf>.
- MEB. (2018). *2023 Eğitim Vizyonu*. Erişim Tarihi: 24.09.2019, http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf.
- MEB. (2019). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2018-2019*. Erişim Tarihi: 28.09.2019, http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/06141052_meb_istatistikleri_organ_egitim_2018_2019.pdf.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook: Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Özan, M. B., Sağlam, H. ve Karaca, M. (2012). Yatılı ilköğretim bölge okullarında pansiyon yönetimde karşılaşılan sorunlar (Malatya-Diyarbakır İli Örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 126-138.
- Öztürk, K. (2014). Tarihi süreciyle yurt hizmetleri ve önemi. *Eğitime Bakış*, 10(30), 3-11.
- Polatcan, M. ve Kılınc, A. Ç. (2018). Fenomenoloji ve araştırmalarda fenomenolojik yöntem. K. Beycioğlu, N. Özer ve Y. Kondakçı (Ed.), *Eğitim yönetiminde araştırma* (s.391-408). Ankara: Pegem Akademi.
- Sak, H. K. (2015). *Kredi yurtlar kurumunda (kyk) barınan yükseköğretim öğrencilerinin "yurt"a ilişkin metaforik algılarının incelenmesi (Anadolu Yakası Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sarıduman, S. ve Kılıçoğlu, G. (2018). Yatılı ortaöğretim okullarının pansiyonlarında yaşanan sorunlara ilişkin yöneticilerin görüşlerinin incelenmesi: Nitel bir araştırma. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 1045-1065.
- Savcı, M. (2014). Erken büyüyen çocuklar. *Eğitime Bakış*, 10(30), 52-54.
- Sungur, A. (2013). Ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin okul yurtlarındaki yaşamı ve yabancılaşma. *Sosyoloji Alanı Ortaöğretim Öğrencileri Arası Proje Yarışması, Tübitak*.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Uğurlu, Y. (2014). Türkiye'nin yatılı çocuklar/öğrenciler karnesi. *Eğitime Bakış*, 10(30), 30-41.
- Uysal, İ. (2016). *Pansiyonlu okullardaki öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar ve başarılarına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Ünal, A. ve Üreyen, S. (2019). Müdür yardımcılarının gözüyle ortaöğretim öğrenci pansiyonlarında yaşanan sorunlar (Karaman ili örneği). *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 2308-233.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

School dormitories has been an important element of access to education for parents and their children as a result of both the lack of educational institutions in the surrounding environment and the placement according to the exam results. With this feature, school dormitories have achieved the aim of exceeding geographical and economic conditions and ensure equality in education and training (Demirel, 2014).

One of the main tasks of the boarding schools is to prepare students for life and give them discipline, besides creating a family environment and making dormitories just like homes (Uysal, 2016).

Places such as dormitories and hostels where students live in primary, secondary and higher education periods have duties like housing, evaluating free times, studying, preparing for exams and meeting social needs (Gundogdu, 2014). At the same time school dormitories ensure equal training opportunities for disadvantaged students and have duties in socializing, uniting and sharing the time and places of the students (Bas, 2014).

Boarding in the regulation of Boarding, Scholarship, Social Aids and School Dormitories in public schools under the Ministry of Education is explained as a place where students live, eat and meet other social needs at schools (MEB, 2016). Total student capacity of the dormitories is 547.760 and 15.274 students are paid boarders. 338.067 students are free boarders, 176.690 students are male and 176.651 students are female. In total 353.341 students live in dormitories (MEB, 2019). School dormitories have been a part of the access to the education on providing equal opportunity for the students especially who are living far away from the cities. It is understood that hundred thousands of students benefit from the school dormitories according to the statistics above. As the numbers being so high, so do the opinions of the dormitory students on boarding. Students living in the dormitories spend a great many time of their training education period at dormitories, and this in turn make it important that views on dormitories should be taken from students experiencing this place. At the same time there is also something evaluated by researchers as important whether in terms of personal, social and academic developments of the dormitory students have equal opportunities with the students staying at homes with their families.

The aim of this research is to determine the opinions of students staying in the dormitories of secondary education institutions about the dormitories. Within the framework of this general purpose answers to the following questions were sought:

1. Did you have any trouble complying with your school dormitory? If you had, what were these troubles?
2. Did being a student in dormitory led to a change in your life? Explain.
3. What are the positive and negative sides of your dormitory?
4. What do you think your dormitory looks like if you have to look like it? Explain it with its reasons.

Method

This research was done on the basis of phenomenology pattern that is among the qualitative research methods. Phenomenological study expresses the common meaning of a few people's experiences about a phenomenon or concept (Creswell, 2013).

The study group of the research is made up of students staying in the dormitories Anatolian, Science and Vocational High Schools of Yakutiye town and Erzurum city in 2018-2019 Education-Training year. By conducting preliminary interviews with the whole students, 61 students who stated that they wouldn't hesitate telling their views were surveyed randomly. Research data were obtained by semi-structured interview form. Content analysis method was used in the analysis of the obtained data. Content analysis means finding out how often what is written and said according to the explanatory directive prepared (Aziz, 2011).

Findings, Results and Suggestions

The following conclusions were reached as a result of the research aimed at determining the views of the students staying in the dormitories of the Anatolian, Science and Vocational high schools of Yakutiye town and Erzurum city:

45 out of 61 students who participated in the study stated that they had troubles in adjusting to school dormitories, however 16 of the students said the vice versa. The mostly stated view by the students who had no troubles in adjusting to school dormitories is the expression that there was a good friendship. But the mostly stated view by the students who had troubles in adjusting to school dormitories is the expression that they had a long for their families. Some other troubles the students lived are the expressions like unacquaintance with students, coming together with unknown students and the meals.

The mostly stated view of changes the dormitory students experienced in their dormitory lives is the expression that they had to stand on their own feet by themselves. The other changes of being a dormitory students are the expressions that they became organized and disciplined ones, contributed much to study lesson, gained responsibility and stayed away from their families.

The mostly stated view defined by the students on the positive sides of the dormitory is the expression that the positive attitudes of the teachers in charge of the dormitories. The other positive sides of the dormitory defined by the students are the expressions that the dormitory manager's positive attitude and the studying times. The mostly stated negative view uttered by the students on dormitory is the expression that there was a lack of hygiene. Some other negative sides of the dormitories defined by students are the expressions that bad food, bad attitudes of some teachers in charge of dormitory and lack of social activities.

Prison, home and orphanage words became the mostly used expressions uttered by students about school dormitories.

Some suggestions may be presented from the results of this research. According to this, orientation studies can be carried out to make it easier for students to adapt to the dormitory. In this context, students can be organized for activities to promote the school and the dormitory environment, and social activities between students and employees can be organized. The humane and financial resources of dormitories can be improved. The dormitory staff and teachers can be selected from among those who have internalized human and democratic values. The dormitories can be provided with more resources in order to provide a higher quality nutrition, cleanliness and health care and the possibility of participation in social activities.

Suriyeli Öğrencilerin İkincil Sosyalleşmeleri Bağlamında Okulun İşlevleri: Çarşamba İlçesi Örneği

Ahmet ASLAN*

Özet: Ülkelerinde başlayan iç savaşla birlikte ülkemize sığınan Suriyelilerin neredeyse on yıla varan misafirlikleri, birçok toplumsal sorunla daha da süreceği görülmektedir. Bu sorunlar, içinde buldukları dönem sebebiyle en çok çocukları ve gençleri etkilemektedir. Ama aynı zamanda bu grupların sahip oldukları entegrasyon potansiyeli, onlara yeni şartlara uyum sağlayarak bir gelecek inşa etme olanağı da sunmaktadır. Okulun kültürel ve toplumsal iklimi bir taraftan Suriyeli öğrencilere kültürlenme ortamı sağlarken diğer taraftan onların mutlu olacakları bir ortam oluşturarak ikincil sosyalleşmelerinin mekânı olmaktadır.

Suriyeli öğrencilerin sosyalleşme bağlamında okullarda ne tür tecrübeler yaşadıklarının araştırıldığı bu çalışmada nitel veri toplama tekniklerinden derinlemesine mülakat ve katılımcı gözlem teknikleri kullanılmıştır. Araştırmacı için veriye ulaşma kolaylığı sebebiyle Çarşamba ilçesi çalışma alanı olarak belirlenmiştir. 2019-2020 öğretim yılının başı itibarıyla Çarşamba'da toplam 43 Suriyeli öğrenci öğrenim gördüğü tespit edilmiştir. Bu araştırma kapsamında bu öğrencilerin 6'sının devam ettikleri okullar ziyaret edilmiş, öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde Göç ve Eğitim, Sosyalleşme ve Okulun İşlevleri başlıkları altında literatür taramasıyla kavramsal analiz yapılmış, ikinci bölümde çalışmanın yöntemi açıklanmış, üçüncü bölümde elde edilen bulgular betimlenmiştir. Çalışma sonucunda Suriyeli öğrencilerin okul ikliminde genel bir kabulle karşılaştığı durumlarda uyum sorunlarının azaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin Türkiye'deki okullaşma süreleri arttıkça Türkiye'ye aidiyet geliştirdikleri görülmüştür. Çalışmada öğrencilerin nitelikli destek programlarıyla psiko-sosyal-kültürel açılardan desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Suriyeli öğrenciler, sosyalleşme, okulun işlevleri, göç.

Functions Of The School In The Context Of Secondary Socialization Of Syrian Students: The Case Of Çarşamba

Abstract: The visit of Syrians for nearly a decade, who took refuge in our country with the civil war started in their country, seems to continue with many social problems. These problems due to the period they are in mostly affect children and the young. However, the integration potential of these groups offers them the opportunity to build a future by adapting to new conditions as well. The cultural and social climate of the school on the one hand provides Syrian students with a acculturation environment, on the other hand it creates a place where they will be happy and becomes the place for their secondary socialization.

In this study, which investigated what kind of experiences Syrian students had in schools in the context of socialization, in-depth interviews and participant observation techniques from qualitative data collection techniques were used. Because of the ease of transportation for the researcher, Çarşamba district has been determined as the study area. As of the beginning of the 2019-2020 academic year, in Çarşamba 43 Syrian students in total are studying. Within the scope of this research, the schools attended by 6 of these students were visited and semi-structured interviews were carried out with the students.

In the first part of the study, a conceptual analysis was conducted with the literature review under the title of Migration and Education, Socialization and the Functions of School, in the second part the method of the study was explained and in the third part the findings obtained were described. As a result of the study, it has been determined that the Syrian students' adaptation problems decrease when they

encounter a general acceptance in the school climate. Besides, as the schooling time of the students in Turkey increases, it has been observed that the students develop a sense of belonging to Turkey. In the study, it is recommended that students be supported in terms of psycho-social-cultural aspects with qualified support programs.

Keywords: *Syrian students, socialization, functions of school, migration.*

GİRİŞ

Ülkelerinde başlayan iç karışıklıkların uluslararası vekâlet savaşlarına (Kurt, 2019:312) dönüşmesiyle 21. yüzyılın ikinci on yılı Suriyeliler için zorunlu göç ve mültecilik süreçlerinin yaşandığı bir dönem olmuştur. Savaşın başladığı 2011 yılından günümüze yaklaşık 2,5 milyonunu (%45) on sekiz yaşın altındakilerin oluşturduğu 5.642.585 Suriye vatandaşı ülkelerini terk ederek başta Türkiye olmak üzere çeşitli ülkelere göç etmiştir. Türkiye'de bulunan 3.674.588 kişilik Suriyeli nüfusun. 1.653.564'unu (%45) on sekiz yaş altı bireyler oluşturmaktadır¹ (UNCHR, 2019). Bunların arasında okul çağındaki nüfus ise 976 bin 200'dür (MEB, 2018a). Mültecilik statüsünden farklı olarak 2014'te çıkarılan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) çerçevesinde Suriye vatandaşları Türkiye'de bulunmaktadır. On yıla yaklaşan bir süreçte Suriye'de düzenin sağlanamamasıyla ortaya çıkan zorunlu göç hareketi, hem gelenlerin hem de "misafir edenlerin" öngörmedikleri pek çok deneyim ve sorunu, tüm toplumsal grupların gündemine sokmuştur.

Savaştan kaçarken daha iyi bir yaşam koşullarına ulaşmak isteyenler, göç edilen ülkelerde arzuladıklarına ulaşabilmek için karşılarına dil, din, ırk, kültür, gelenek ve sosyo-ekonomik durum gibi farklılıklardan oluşan engellerle karşılaşmaktadırlar. İnsan üzerinde sarsıcı, karmaşık etkileri olan göç olgusunun çocuklardaki etkisi, yetişkinlere oranla daha hasar verici seviyede olabilmektedir. Birincil sosyalleşme evreni ile ikincil sosyalleşme evrenlerinin farklı olması onların yükünü ağırlaştırmaktadır (Aslan, 2018:79). Suriyeli çocukları etkileyen hayati öneme sahip risklerden en önemlisi eğitim süreçlerine dâhil olamama, dâhil olduğu durumdaysa uyum sağlayamama sorunudur. Sosyo-ekonomik yetersizlik yaşayan ailelerin, çocuklarını çalışmaya zorlaması bir diğer önemli sorundur. Bu sorunlar çözülemediğinde çocukları bekleyen muhtemel sorunlar; suça sürüklenme, çeteleşme, madde bağımlılığı, ihmal-istismar, çocuk yaşta evlilikler, akran zorbalığı şeklinde sıralanabilir (Tanrıku, 2017; Börü ve Boyacı, 2016).

Doğal ya da insan kaynaklı afetlerden etkilenen nüfus için güvenli alan, beslenme, barınma ve sağlık hizmeti almak temel ihtiyaçlardır. Eğitim ise çocukların hayatlarında normalleşmeyi sağlar, travmayı aşma gücünü destekler ve güçlendirir. Göç etmiş olan çocuklar için okula ve eğitime devam etmeleri bu nedenlerle elzemdir. Eğitime devam edenlerin sürekliliğinin sağlanması ile eğitime devam etmeyenlerin eğitim sürecine dâhil edilmesi, çocukların hayata tutunmasını ve toplum içerisinde onurlu bireyler olarak yer edinmelerini sağlayacaktır (Kılıç ve Özkor, 2019).

Türkiye' de, okul çağında bulunan yaklaşık bir milyon Suriyeli çocuk; bireyi hayata ve hayatın içindeki sosyal rollere hazırlayan, kendine yetebilecek (sosyal, ruhsal, kültürel, bilişsel ve fizyolojik açılarından) tam bir iyilik hali yaratmayı amaçlayan, toplumsal kabulü hızlandıran ve çocuğu toplumla bütünleştirmeye yarayan eğitim süreçlerinden yeterli düzeylerde faydalanamamaktadırlar. Okullaşma, Suriyeli çocuklar açısından hayati bir öneme sahip olduğu gibi okula devam eden Suriyeli öğrencilerin okulun işlevlerinden yeterince yararlanmaları da son derece önemlidir (SETA, 2017).

¹ Veriler, UNCHR (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)'nin 10 Ocak 2019 tarihli resmi verilerinden elde edilmiştir. Türkiye'den sonra en fazla Suriyeli göçü alan ülkeler sırasıyla Lübnan, Ürdün, Irak'tır.

Ahmet ASLAN

2011 yılından beri Türkiye'deki Suriyeli çocukları eğitim süreçlerine dâhil edilebilmek için resmi ve sivil kuruluşların yürüttüğü çalışmalarda Suriyeli öğrencilerin okullaşma süreçlerine erişimini engelleyen dil sorunu, ekonomik sorunlar, öğretmenlerin eğitimsizliği gibi pek çok neden tespit edilmiştir (Kurter, 2017). Bu çalışmada ise bu tespitlerden de yararlanarak okulun işlevleri bir örneklem üzerinden incelenecektir. Çalışmanın ilk bölümünde; göç ve eğitim ilişkisi, ikincil sosyalleşme ve okulun işlevleri konuları değerlendirilmiş, ikinci bölümde çalışmanın yöntemi açıklanmış, üçüncü bölümde elde edilen bulgular betimlenmiştir. Son kısımda ise tartışma ile birlikte elde edilen sonuçlar ve geliştirilen öneriler sıralanmıştır.

Göç ve Eğitim

Göç araştırmalarının kuramsal boyutla birlikte yaklaşık yüz elli yıllık bir geçmişe sahip olduğu söylenebilir. Bu kuramların öncülerinden biri olan Ravenstein'in kuramı, kendisinden sonra geliştirilen birçok kuram ve modele öncülük yapmıştır. Ravenstein, yedi göç kanunun geçerliliğini savunmaktadır (Yalçın, 2004: 22-26). Ravenstein'in teorisinin temeli, göçmenlerin gidecekleri yer konusunda rasyonel olarak yaptıkları bir maliyet-kazanç hesabına dayanmasıdır. Düşük gelirli bölgelerden yüksek gelirli bölgelere yönelmeleri sebebiyle göç hareketleri klasik itme çekme teorisi ile ilişkilendirilmektedir (Castles ve Miller, 1998, 20). Ravenstein'in ekonomi esaslı kurguladığı tek faktörlü göç yaklaşımının göçün günümüzdeki içeriğinin anlaşılmasında yetersiz kalacağı açıktır.

Ravenstein'den yaklaşık seksen yıl sonra Lee, göçlerin karakteristik temel ortak özelliklerini ortaya koymaya çalışmış ve bunun için de göçe ait itici ve çekici faktörleri saptamış, böylelikle itme-çekme kuramının temel yapısını kurmuştur. İtme ve çekme teorisi, sadece itici çekici faktörlerin etkisiyle işliyor gibi düşünülebilir. Lee'ye göre göç, anlaşılması zor ve karmaşık bir olgu; artılarla eksilerin matematiksel hesabından çıkan bir sonuç değildir (Çağlayan, 2006: 72). Dolayısıyla göç olgusunun belirleyicileri daha kapsamlı bakış açılarını gerekli kılmaktadır.

Bir diğer göç kuramcısı Willam Petersen, her insanın aynı, göçün de normal bir şey olduğu yaklaşımına karşı çıkarak, "Neden bazıları göç ediyor da bazıları göç etmiyor?" sorusuyla itme çekme faktörlerinin altında yatan asıl sebeplerin ne olduğu araştırmıştır (Petersen, 1958, 258). Bu çerçevede o, bireysel ve sınıfsal farklılıkları da gözetenerek, beş göç tipi oluşturmuştur: ilkel (primitive) göçler, zoraki (forced) ve yönlendirilen (impelled) göçler, serbest (free) göç, kitlesel (mass) göç. Petersen, göçün bireysel ve toplumsal motivasyonlarına yoğunlaşarak analiz ve açıklamaya yönelik bir kuram ortaya koymuştur. Bu temel üç göç kuramı dışında göç sosyolojisinde önemli yere sahip olan diğer belli başlı göç kuramları şunlardır: Kesişen Fırsatlar (interveningopportunities) Kuramı (Stouffer), Merkez-Çevre (Bağımlılık Okulu) Kuramı (Samir Amin, Immanuel Wallerstein, Andre Gunder Frank), Göç Sistemleri Kuramı (Faist), İlişkiler Ağı (Network) Kuramı (Yalçın, 2004: 49-54).

Suriye'de çıkan iç savaşla birlikte Türkiye'nin uyguladığı açık kapı politikası çerçevesinde ülkemize gelen geçici koruma statüsündeki Suriyeliler; zorunlu, kitlesel bir göç yaşamışlardır. Göç sosyolojisini literatürünün sağladığı imkânlarla onların yaşadıkları süreç ve sorunlar daha yakından analiz edilebilir. Ancak yapılacak tüm bu analizlerde göç olgusu ile göçmenler arasında bir ayrıma gidilmediğinde; anlaşılması zor, karmaşık bir olgu yeterince açıklığa kavuşmayacaktır. Suriyeli öğrencilerin sosyalleşmelerinde okulun işlevleri üzerine yapılacak bir araştırma, yapısal ve üst yapısal etkenlerin analizine yönelen göç çalışmalarından ziyade bireysel süreçlerin göç üzerindeki ve göç sonrasındaki etkilerine yönelen göçmen çalışmalarına yaklaşmak durumundadır. Burada söz konusu olan hem göç sosyoloji ile eğitim sosyolojisinin kesişim alanı, hem de disiplinler arası bir yaklaşımdır.

Suriyeli Öğrencilerin İkincil Sosyalleşmeleri Bağlamında Okulun İşlevleri: Çarşamba İlçesi Örneği

Suriyeli çocuklar, savaş ortamından, zorunlu sebeplerle, yerinden edilmenin, ailelerinin dilsel ve kültürel özelliklerinden farklı yabancı çevrelerde yaşamının vermiş olduğu pek çok sorunla mücadele etmek durumundadır. Ayrıca onlar topluma yabancı olmalarından ve sosyo-ekonomik imkânsızlıklardan kaynaklı pek çok riske maruz kalabilmektedirler. Bu şartlar Suriyeli çocukların iç dünyalarında birçok açıdan gelişim bozukluklarına ve hasara neden olabilmektedir (Gencer ve Özkan, 2017). Bu sebeple pek çok açıdan olumsuz şartlarda yaşayan bu çocukların sorunlu kuşaklara dönüşmemeleri için desteklenmeleri, göçle yüzleşen toplumdaki yapısal sorunların çözülmesi gerekmektedir.

On sekiz yaş altı yaklaşık bir buçuk milyon Suriyeli gencin toplumsal uyumunda eğitim süreçlerine dâhil edilmelerinin önemi yadsınamaz. Böyle bir katılım, hem onların uluslararası sözleşmelerle teyit edilen hakkı, hem de gelecekte ortaya çıkabilecek toplumsal sorunların önüne geçebilmenin tek yoludur. Ancak sekiz yılın sonunda, Suriyeli öğrencilerin eğitimi konusunda alınan pek çok tedbire rağmen bu grubun okullaşma oranı 2017-2018 öğretim yılında % 61 olarak gerçekleşmiştir (MEB, 2018a).

Eğitim; bireyi, belli amaçlar doğrultusunda şekillendiren, onu hayata hazırlayan, kendine yetebilecek ve kendini gerçekleştirebilecek (sosyal, ruhsal, kültürel, bilişsel ve fizyolojik açıdan) tam bir iyilik hali yaratmayı amaçlayan, kişilik gelişimlerine yardım eden, bireyleri yetiştiren ve kapasitelerini geliştiren süreçleri içermektedir (Gencer, 2017: 82). Günümüz dünyasında evrensel bir insan hakkı olarak algılanan eğitim, Suriyeli çocukların gelecekleri ve ülkeye uyum süreçleri açısından da son derece önemlidir. Zorunlu göçe maruz kalan çocukların eğitimi, onların içinde yaşadıkları topluma katılımlarını sağlama ve yeni ülkeye aidiyet geliştirme bağlamında hayati işlevlere sahiptir.

İlk aşamada kısa sürede geri dönecekleri varsayılan Suriyeli çocuklar için kısa vadeli eğitim etkinlikleri düşünülmüş, onlara Türkçe öğretmek yerine Arapça sunulan bir müfredatla eğitim verilmiştir. Ancak savaş sürecinin uzaması ile daha kalıcı çözüm arayışlarına girilmiştir. 2013 yılından itibaren Arapça bilen öğretmenlerin atanması, okullaşmayı artırma, Türkçe ve mesleki eğitim kursları, Türk müfredatında eğitim-kayıt olanağı gibi uygulamalar başlatılmıştır.² 2014 yılında çıkarılan yeni bir genelgeyle Suriyeli çocuklara sunulacak eğitim hizmetleri belirli bir standarda bağlanmış ve güvence altına alınmıştır. Bu kapsamda, Suriyeli çocukların devlet okulları ve geçici eğitim merkezleri denilen iki farklı okul türüne erişim hakları sağlanmış,³ 2016 yılında ise bilhassa Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin eğitimi için Göç ve Acil Durum Daire Başkanlığı, MEB bünyesinde kurulmuştur. Yine aynı yıl içerisinde çıkarılan iki genelge ile Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine sağlıklı katılımlarının sağlanması için bir dizi tedbirler alınmıştır (MEB, 2016a/b).

Sosyalleşme

İnsanın bilişsel ve duygusal gelişimi, hayatta alacağı sosyal roller ve mevkilerin verilmesi ve alınması büyük oranda insanın sosyal çevresi ve aldığı eğitim tarafından belirlenmektedir. Bu sebeple bazı toplumsal şartlar ve alınan eğitim kişinin hayatta istediği amaçlara ulaşmasını kolaylaştırabilir veya zorlaştırabilir.

Sosyalleşme, bireyin toplumun bir parçası olmasının aşamalarını ifade eden bir süreçtir. Bu süreçte toplumdan kazandığı sosyal davranışları, değerleri, kültür örüntülerini, kendi kişiliğinde olanlarla uyumlu bir şekilde bütünleştiren birey; bir yandan toplumsallaşırken, diğer yandan bireyleşmektedir. Çünkü sosyalleşme; hem birey bilincinin belirli bir toplum biçimi içinde olduğu anlamına, hem de psikolojik gerçekliğin toplumsal yapı ile sürekli diyalektik bir ilişki içinde olduğu anlamına gelmektedir

²26 Eylül 2013 tarihli "Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri" başlıklı genelge yürürlüğe girmiştir.

³2014/21 sayılı "Yabancılarla Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri" başlıklı genelge.

(Berger, 1987:208). Sosyalleşme süreci ailede başlamaktadır. Bireyin ailede başlayan bu tip sosyalleşmesine, sosyal psikolojide, birincil sosyalleşme denilmektedir. Birey, ailesi aracılığıyla edindiği toplumsal kültürde yeni alışkanlıklar kazanır ve böylelikle sosyalleşir (Fichter, 1996: 134). Ayrıca o, bir taraftan sosyalleşirken, diğer taraftan toplumsal kültürün kuşaktan kuşağa aktarılacak yaşatılmasını sağlamaktadır (Kağıtçıbaşı, 1985:262).

Toplumda aile kurumu dışında bireyin ait olduğu; okul, mahalle, şehir, meslek, din, çeşitli örgütler ve nihayetinde yaşanılan ülke gibi birçok sosyal aidiyet kategorisi bulunduğundan bunlar da sosyalleşme sürecinde yer almaktadır. Birbiriyle etkileşim halinde olan bu kategoriler sebebiyle sosyalleşme süreci çok yönlü/ aktörlü ve karmaşık bir süreçtir. Çocukların öğretildiği, büyüklerin yönlendirildiği aile, çocuk yuvaları ve anaokulları, arkadaş grupları, çeşitli kademelerdeki okullar, gençlik grupları, meslekler, üst sosyal organizasyonlar ve kitle iletişim araçları içindeki sosyalleşmeye birincil sosyalleşme, okul hayatının başlamasıyla birçok sosyal birimler tarafından yapılan sosyalleştirmeye de ikincil sosyalleşme denir (Giddens, 2005: 25-28.).

Gençlerin birincil sosyalleşmelerinden sonra toplumda gerçekleşen ikincil sosyalleşme sürecinde aileleri ile birtakım çatışmalar yaşamaları mümkündür. İkincil sosyalleşme, genellikle ailenin mensubu olduğu ve aynı kültürel değerleri ve ortamı paylaştığı toplumda gerçekleşir. Ancak bu iki sosyalleşme süreci birbiriyle uyumlu olması gerekirken (BergerveLuckmann, 2008:192) göç kökenli nesiller için bu durum söz konusu değildir. Onlar bu süreçte ailelerinden farklı kültüre, dile ve sosyal yapıya sahip bir toplumda ikincil sosyalleşmelerini gerçekleştirmek durumundadırlar. Bu zorunluluğun çeşitli çatışmalar doğurması kaçınılmazdır (Aslan, 2018: 79).

Çocuklar, toplumun kendilerinden beklediği rolleri kabul ederek benimserlerse ikincil sosyalleşme ortaya çıkar. Bu durumda artık aile tek ve en etkili sosyalleşme mekânı değildir; aile dışı mekânların etkisi fazlalaşmaya başlar.

Okulun İşlevleri

Yetişkin kuşakların henüz toplumsal yaşama bütünüyle hazır olmayan kuşaklar üzerinde yaptığı etki olarak görülebilecek olan eğitim (Tezcan, 2019:85), bir anlamda sosyalleşmeyi de ifade eder. John Dewey eğitimi, kişi ile çevresi arasındaki bir etkileşim süreci olarak görür (Özmen, 1999: 13). İnsanlık tarihi boyunca eğitimin iki amacı olmuştur: bireylere öğretim vermek ve iyi davranış kazandırmak (Russel, 1981: 38).

Çocuklara ortak yaşantıları tecrübe etme imkânı vererek ailede başlatılmış olan sosyalleşmeyi sürdürme (Güvenç, 1994: 284) işleviyle okul, bireylerin sosyalleşme süreçlerine önemli katkı sağlamaktadır. Okul, salt bilgi değil aynı zamanda toplumsal sorumluluklar da kazandırmak için vardır. Çocuk okulda toplumun temel yapısını anlamaya ve toplum halinde yaşamının kurallarını öğrenerek toplumun bir parçası olmaya çalışmaktadır (Özkalp, 2007: 108).

Eğitim; toplumun kültürünü yeni nesillere aktarır ve yetişen kuşakların zekâ, duygu ve iradelerini dengeli bir şekilde geliştirerek onları birer şahsiyet hâline getirir. Böylelikle bir yandan toplumun devamlılığı sağlanırken diğer yandan bireysel yaratıcılıkla değişen şartlara uyum sağlamak mümkün olur. Bu noktada eğitim ve dolayısıyla okul toplumların varlıklarını sürdürebilmek için meydana getirdiği kurumlar olarak işlev görmektedir. Okul aracılığıyla toplumu oluşturan bireylere ortak bir birikim kazandırmak amaçlanmaktadır. Özellikle modern toplumlar, kendi sosyal ve siyasal görüşleri çerçevesinde tüm üyelerinin okula gitmesini sağlamaya çalışmakta ve eğitimin kapsamını genişletmektedir (Selçuk, 1997:1-2).

Toplumu oluşturan bireylerin kişiliklerine yansıyan yaşama biçimi olan kültür, yeni nesillere eğitim ile aktarılır. Eğitim insanları toplumdaki yeni görevlerine hazırlarken bireylerin fiziki, ahlaki ve estetik

bakımdan yetiştirilmesini de amaçlamaktadır. Eğitimin kapsamına bireylerin ailesinden, okulundan, mesleğinden, kitle iletişim araçlarından ve katıldığı dini, ekonomik, toplumsal ve politik kurumlarından gelen bütün etkiler girmektedir (Bacanlı, 2005).

Okul, diğer toplumsal yapılar gibi kurumsallaşmış olup kendine has bir kültüre sahiptir. Aile ile karşılaştırıldığında okuldaki ödüllendirmeler, derecelendirmeler, önderlik durumları ve övme oldukça biçimseldir. Aile gibi toplumun yetişkin otoritesini teşkil eden okul, yerleşmiş kurullarla biçimlendirilmiştir. Böylece okul, kendine özgü kültürüyle toplumsal bir sistem özelliği gösterir. Çünkü onun istikrarlı bir nüfusu, otorite ilkesine göre örgütlenişi, toplumsal ilişkiler ağı ve üyeleri arasında "biz" duygusu vardır (Tezcan, 2019:329).

Okul; tüm etkinliklerini belirli mekanlarda ve belirli planlara göre yapması, formel ve enformel ilişkileri düzenlemesi, toplumun karmaşık kültürel özelliklerinden doğan çatışmaları yatıştırması ve kendine "has eğlence kültürü" üretmesiyle biçimseldir. Hiyerarşik örgütlenmesi ile bürokratik bir yapıya sahip olan okul, öğrenciler üzerinde kendine has sıralama ve saygınlık sistemine sahiptir. Öğrencilerin toplumsallaşmasında önemli bir role sahip olan okul, toplumsal kültürün temel bilgi ve becerilerini; ortaklaşa benimsenen yetişkin otoritesinin gerekliliği, disiplin gereksinimi, bilgi ve eğitsel başarıyı önemseme, doğru konuşma, kamu mallarına saygı, nezaket, düzenlilik gibi değerler üzerinden aktarır (Tezcan, 2019:333).

Bireyin düzenli ve toplumla barış içinde bir hayat sürebilmesi kendine hâkim oluşuyla ortaya çıkan bir disiplin anlayışına sahip olmasına bağlıdır. Çünkü gençler de yetişkinler gibi kendilerini denetleyecek ve destekleyecek kurullar setine ihtiyaç duyarlar. Okul, öğrencinin uyması gereken birtakım kurullar seti ve bunların uygulanmasında kullandığı ödül ve ceza sistemiyle öğrencilere disiplin anlayışı kazandırır. Dewey'e göre okul; karmaşık toplumsal hayatın bilgi ve becerilerini öğrencilerin kavrayıp uygulamalarına imkân verecek şekilde, seviyelerine göre basitleştirir. Okul bunu yaparken bir yandan da mevcut çevrenin zihinsel alışkanlıkları etkileyen değersiz, işe yaramaz, zararlı özelliklerini olanaklar ölçüsünde ortadan kaldırmaya (temizlemeye) çalışır. Böylelikle okul, toplumsal çevrede çeşitli öğeleri dengeler ve bireyin içinde doğduğu en yakın toplumsal grubun sınırlamalarından kurtularak daha geniş bir çevre ile temasa geçmesini sağlar (Tezcan, 2019:338).

Bu çalışmada örneklem grubu üzerinden zorunlu göçe maruz kalmış öğrenciler için okulun kültürel ve toplumsal iklimi, akran grubuyla sosyalleştirme işlevi, bu öğrencilerin ailelerinin okul ile iş birliği düzeyleri, okulun sosyal tabakalaşmaya ve hareketliliğe etkileri, çevresel risk faktörü olarak göçün okul iklimindeki etkisi ve okulun ötekileştirme ne oranda fırsat verdiği araştırılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışma, Suriyeli öğrencilerin ikincil sosyalleşmelerinde okulun hangi işlevler gördüğünü belirlemek ve bu işlevleri kapsamlı bir şekilde ortaya koyabilmek amacıyla nitel desende oluşturulmuştur. Çalışmada bir sosyal grubun ve birden fazla okulun incelenmesi söz konusu olduğundan nitel araştırma türlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010:273). Nitel araştırmalarda elde edilen sonuçlarda genelleme amacı güdülmemekle birlikte, elde edilen sonuçlar, konuya ilişkin bir perspektif sağlaması bakımından önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma evreni olarak araştırmacı için ulaşım kolaylığı sebebiyle Samsun ili Çarşamba ilçesindeki okullar seçilmiştir. Buradaki okullarda eğitim gören toplam Suriyeli öğrenci sayısı 2019-2020 öğretim yılı itibarıyla 43'tür. Bu öğrencilerden 6'sı tabakalı amaçsal örneklemeyle çalışmaya dahil edilmiştir. Bu öğrencilerin buldukları sınıfların dağılımı Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1.Çalışma Evreni: Çarşamba'da Öğrenim Gören Suriyeli Öğrenciler

Sınıf	Ana	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	Toplam
Kişi	3	3	2	4	12	2	4	1	3	6	1	1	1	43

Araştırma çerçevesinde İmam Hatip Ortaokulunda eğitim görüp yaşları 13–15 arasında değişen iki erkek, bir kız öğrenciyle; İmam Hatip Liselerinde eğitim görüp yaşları 15 ve 17 olan iki erkek öğrenciyle ve Anadolu Lisesinde eğitim görüp yaşı 14 olan bir kız öğrenciyle olmak üzere toplam 6 Suriyeli öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada görüşmeye katılan Suriyeli öğrencileri ifade etmek için (SÖ) kodlaması kullanılmıştır. Çalışma grubunun bilgileri aşağıda Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.Çalışmaya Katılan Suriyeli Öğrencilere Dair Bilgiler

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullar	Kod	Cinsiyet	Yaş	Sınıf
Çarşamba İmam Hatip Ortaokulu	SÖ1	K	15	8
	SÖ2	E	12	6
	SÖ3	E	13	6
Çarşamba Anadolu İmam Hatip Lisesi	SÖ4	E	17	12
Ali Fuat Başgil Anadolu Lisesi	SÖ5	K	14	9
Yeşilirmak Anadolu İmam Hatip Lisesi	SÖ6	E	15	9
Toplam		6		

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler resmi izinlerle okul idareleri ve rehberlik servisleri gözetiminde yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden gönüllülük esasına dayalı olarak görüşmeye katılmak isteyen adaylar ile uygulama yapılan okullarda, her görüşme yaklaşık 30 dakika sürecek şekilde görüşülmüştür. Bu görüşmelerde öğrencilere;

Okulda mutlu musunuz, okulu seviyor musunuz?

Sınıfınızdan, okulunuzdan yakın olduğunuz Türk arkadaşlarınız var mı?

Okulda Suriyeli olduğunuzdan dolayı olumsuz durumlar yaşıyor musunuz?

Okulda başarılı olursanız nelere ulaşabilirsiniz?

Aileniz okula hangi sıklıkla geliyor?

Okulda size farklı davranılıyor mu?

Kendinizi Türkiye'ye ait hissediyor musunuz? soruları sorulmuştur.

Öğrencinin bu sorulara verdikleri cevaplar o anda yarı yapılandırılmış görüşme formuna araştırmacı tarafından kaydedilmiştir. Görüşmeler araştırmacı tarafından yüz yüze yapılmış ve katılımcıların cevapları hazırlanan formlara yazılmış, tam anlaşılmayan hususlar olduğunda katılımcılara tekrar

Suriyeli Öğrencilerin İkincil Sosyalleşmeleri Bağlamında Okulun İşlevleri: Çarşamba İlçesi Örneği

sorular yöneltmiş, alınan notların doğruluğu hakkında katılımcılardan teyit alınmıştır. Böylelikle çalışmanın güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır (Büyüköztürk vd., 2010:265). Görüşmeler katılımcıların onayı olmadığından ses kayıt cihazıyla kaydedilmemiştir. Çalışmanın gerçekleştirildiği okullardaki idareci ve rehber öğretmenlerle çalışmanın içeriği hakkında yapılan ön ve son değerlendirmeler çalışmanın iç geçerliliğine, çalışmanın “karşılaştırılabilirlik” ve “dönüştürülebilirlik” özellikleri de dış geçerliliğine katkı sağlamıştır (Büyüköztürk vd., 2010:266).

Verilerin Analizi

Araştırmada nitel verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2010:270). Bu sebeple ilk olarak görüşmeler araştırmacı tarafından bilgisayar ortamında yazılı hale dönüştürülmüştür. Daha sonra, araştırmada elde edilen tüm veriler birçok kez okunarak manuel kodlanmıştır.

BULGULAR

Verilerden elde edilen kodlar aşağıda sırasıyla açıklanacak olan şu temalar altında analiz edilmiştir: Okulun Kültürel ve Toplumsal İklimi, Akran Grubuyla Sosyalleşme, Ötekileştirme, Toplumsal Tabakalaşma ve Hareketlilik, Okul-Aile İşbirliğine Katılım, Çevresel Risk Faktörü Olarak Göçün Etkisi, Entegrasyon-Aidiyet.

Okulun Kültürel ve Toplumsal İklimi

İmam Hatip Ortaokulu ile liselerinde öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin hemen hepsi kültürel kodları ve beklentileri açısından okula daha kolay uyum sağladıklarını, bu okullarda okutulan Arapça, Kur'an-ı Kerim gibi derslerin kendilerine daha kolay geldiğini ve okula uyumlarını desteklediğini belirtmişlerdir. Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencinin ise ailesinin desteği ve Türkçesinin gelişmiş olması sebebiyle okulda uyum sorunu yaşamadığı tespit edilmiştir. Din eğitimi veren dört okulda öğrenim gören Suriyeli öğrenciler; okulda mutlu olduklarını birçok arkadaşlarının bulunduğu, okullarını ve öğretmenlerini sevdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu konuya dair soruya verdikleri cevaplar şu şekildedir:

SÖ1: Evet mutluyum. Okulda yeni bilgiler öğreniyorum. Öğretmenlerimi ve arkadaşlarımı çok seviyorum. Bana karşı çok cana yakınlar. Okul benim için bir yurt (yuva demek istiyorum) gibi.

SÖ2: Okulu seviyorum. Okulda eleniyorum. Arkadaşlarımı ve öğretmenlerimi seviyorum. İlkokulu çok sevdim. Önceleri zorlanmıştım. İlkokul öğretmenimi de çok sevdim. Bu okul bitmesin istiyorum. Yeni okula gitmek zor geliyor. Alışınca değişmesin istiyorum. (Türkçe konuşması çok düzgün görünüyor.)

SÖ3: Seviyorum çünkü öğretmenler, arkadaşlar var. Okul güzel. (Türkçesi zayıf.)

SÖ4: Mutluyum, seviyorum. Eğitim alıyorum. Öğretmenlerimiz iyi.

SÖ5: Seviyorum. Mutluyum. Hem okulda okuyorum, hem çevrele arkadaşlarımla tanışıyorum. Rahatsız edici hiçbir şey yok elhamdulillah.

SÖ6: Evet mutluyum ve okulumu seviyorum.

Akran Grubuyla Sosyalleşme

Suriyeli öğrenciler okul ortamında daha ziyade akran gruplarıyla birlikte olabilmektedir. Okul dışında komşuluk ilişkilerinde ve çıraklık gibi iş ortamlarında arkadaşlık kurabilmektedirler. Her sosyal ilişkilerinde olduğu gibi akranlarıyla ilişkilerinde de dil anahtar işlevi görmektedir. Ancak akran iletişimde dil, daha az engel teşkil ediyor görünmektedir. İmkânı olan öğrenciler kafe tarzı mekânlarda da akran grubuyla bir araya gelebilmektedir. Akran gruplarının konuşma konuları arasında iki ülke

Ahmet ASLAN

arasındaki sosyal ve kültürel farklar gibi konular da yer almaktadır. Katılımcıların bu konuya dair soruya verdikleri cevaplar şu şekildedir:

SÖ1: Çok arkadaşım var. Beni genelde görünüşümden anlaşılmadığından Türk sanıyorlar. Türkçem düzgün olduğu için konuşmamdan anlamıyorlar. (Birden sanki daha samimi oldukları için sözü ev sahiplerinin kızına getirerek) Onunla yakın arkadaş, dost olduk. Komşulardan da arkadaşlarım var. (Okuldan diye tekrar sorunca) Sınıftan ve diğer sınıflardan Türk arkadaşlarım var. Bana “Sen Türk arkadaşlardan daha sıcakkanlısın.” diyorlar.

SÖ2: Çok bir sürü. Birlikte sohbet ediyoruz, oyun oynuyoruz. Utku, Mertcan. Bunlardan biri ilkokuldan beri arkadaşım: İdris. Ama iş yerinde dükkâna komşu bir çocukla tanıştım onunla da iyi arkadaş olduk. Bana bazen Arapça öğret bize diyorlar. Bir iki kelime öğretiyorum.

SÖ3: Çok Türk arkadaşım var. Birlikte oynuyoruz, bisiklete biniyoruz, geziyoruz. Okul dışında da bazen buluşuyoruz.

SÖ4: Çok yakın arkadaşlıklar kurdum. İlişkiler çok kolay gelişti. Bu okulda 4. yılım. Birlikte birçok etkinlik yapıyoruz. Çarşamba'daki gençlerin takıldığı kafelere gidiyoruz. (Kafe isimleri sayıyor.)

SÖ5: Var ama sadece okulda birlikte oluyoruz. Okul dışında buluşmak zor. Herkes servisle evine gidiyor. Onlar bana Suriye hakkında soru soruyorlar. Türkiye ile karşılaştırma yapmamı istiyorlar.

SÖ6: Evet var. Sınıftaki tüm Türk arkadaşlarımla iyi geçiniyorum.

Ötekileştirme

Suriyeli öğrenciler genel olarak ötekileştirmeye uğramamakla birlikte daha ziyade iletişimleri ve sosyal ilişki becerileri yeterince gelişmemiş alt sınıflarda ötekileştirme tecrübesi yaşamış görünmektedirler. Çocuklar, kültürel ve dilsel olarak kendilerinden farklı olan akranlarına ötekileştirici tavırlarda bulunabilmektedir. Böyle durumlarda duyarlı olan öğretmenler öğrencilerinin yanında olmakta, iletişim engellerini azaltacak tekniklerle okul iklimine katkı sağlamaktadırlar. Ancak kimi zaman iyi niyetli olmakla birlikte yeterli formasyona sahip olmamaktan kaynaklanan olumsuz öğretmen ya da idareci tutumları da tespit edilebilmektedir (bkz. SÖ4'ün yaşadığı tecrübe). Katılımcıların bu konuya dair soruya verdikleri cevaplar şu şekildedir:

SÖ1: Bana “Suriye bom bom.”, “Sen Suriyelisin.” gibi ifadeler kullandıkları oluyor. Arkamdan konuştuklarını çok defa fark ettim. Ancak bunlar genelde ilk başlarda yeni tanıştığım kimselerle oluyor. Yakınlaşıp beni tanıdıklarında birbirimize alışıyor, arkadaş oluyoruz.

SÖ2: Bazen oluyor. Sınıfta, okulda... İlk geldiğimde buna yaklaşmayın diyorlardı. Önce güçsüz ve zayıf görüyorlardı. Sınıf öğretmeni biraz yardım ediyor. O, Arapça öğretmenimiz. Ama be yardım istemiyorum. Yardım istemem, istersem sıkıntı çıkar. Ortadan kayboluyorum bir sorun çıkınca. Hiçbir şeye karışmıyorum.

SÖ3: Yok ama bazen savaştan geldiğimiz için “Suriye bom bom.” diyorlar.

SÖ4: Önceki okulumda, Samsun merkezde bir ortaokulda, Müdür Yardımcısı, tören esnasında beni kürsüye çıkarıp “Bu arkadaşınız Suriyeli, onunla tanışın, kaynaşın.” dedi. O zaman 5. sınıftaydım. Yeni gelmiştik. Kendimi evde Türkçe konuşan bir Türkmen olarak okul ortamında kötü hissettim. Bazı öğrenciler bana psikolojik baskı kurmaya çalıştı. Beni aralarına almadılar. Ancak öğretmenler bana iyi davrandı. Fen Bilimleri öğretmeni benim için bir konuşma yaptı ki unutamam. (Öğrencileri uyarma anlamında) Vatandaş olmadığımız için yine de içimde bir ötekilik duygusu var.

SÖ5: Oynarken sen git, sen Suriyelisin, sen oynama dedikleri oluyordu. Bunlar ortaokuldayken oluyordu. Şimdi fazla olmuyor. Olursa hemen uzaklaşıyorum.

SÖ6: Hayır yaşamıyorum.

Toplumsal Tabakalaşma ve Hareketlilik

Özel bir toplumsal farklılaşma tipi olan toplumsal tabakalaşma, toplumda derecelendirilmiş bir serî sıralanma şeklinde görünürlik kazanmaktadır. Toplumsal tabaka, aynı ya da benzer statüde olan kişilerin bir yer işgal ederek oluşturdukları topluluktur. Bunlar hiyerarşik bir sıralanma göstererek toplumsal tabakalaşmayı oluştururlar ve toplumda bir tür eşitsizlik hiyerarşisi belirginleşir (Tezcan, 2019: 145). Eğitim imkânlarının ailenin servetine bağlı olduğu ve servetin de eşit olarak dağıtılmadığı bir toplumda nüfusun birçok kesitleri, kendi yeteneklerini anlama şansını bulamayacaklardır. Bu sebeple iyi bir eğitim toplumsal tabakalaşmanın adaletsizce gerçekleşmesini önleyebilir. Suriyeli öğrenciler, okul başarısı ile çeşitli meslekleri elde edebileceklerini düşünmektedirler. Ancak başta dil yeterliliği olmak üzere eksiklikleri sebebiyle de başarısızlık kaygısı duymaktadırlar. Bu bağlamda SÖ4'ün tecrübesi yalnızca eğitimin değil kararlı bir çalışmanın da göçmenlere birçok fırsatı sunduğunu göstermektedir. Zira onun ailesi bir sürü zorluktan sonra kiraladıkları arazide ziraat ve hayvancılık yaparak ekonomik olarak belli seviyeye ulaşmış bulunmaktadır. Katılımcıların bu konuya dair soruya verdikleri cevaplar şu şekildedir:

SÖ1: Doktor olmak isterim, doktor olabileceğime inanıyorum. Genel cerrah ya da beyin cerrahı olabilir. Geçen sene Teşekkür Belgesi aldım. Ancak dilden Türkçeden zorlanırım sanıyorum. Sosyal medyadan geçen yıl Suriyeli bir öğrencinin LGS'de birinci olduğunu öğrendim.

SÖ2: Başarılı olursam polis olmak isterim. Daha az başarılı olursam gemi kaptanı olurum. Hiç başaramazsam motosiklet tamircisi olurum. Babam zaten bunun için işe gönderiyor. Okuyamazsan tamirci olursun diyor. Derslerim çok iyi dersem yalan olur. Lise zor. Sınavlar zor olur. Dilden dolayı zorlanırım. Yazmam çok iyi ama okumam zayıf.

SÖ3: İnşaat ustası olurum diye düşünüyorum. İnşaat işlerini çok sevdiğim için.

SÖ4: Hedefim Arapça öğretmeni olmak. Polislik ve askerlik de istediğim meslekler. Vatandaşlık başvurusu yaptık. 7 aşamalı bir sürecin 4. aşamasındayız. Eğer vatandaş olursak o zaman polis veya asker olmak isterim.

SÖ5: Polis olmak istiyorum., çok seviyorum. Asker, komutan olmak istiyorum. Okula 8. sınıftan başladım. İlk yedi sene okula gitmedim. Babam Erzurum'da okula uzak bir yeder çalıştı. Burada akrabalarımız vardı. Yanlarına çağırıldılar. Öylece geldik. Valiyle görüştük. Sonra kula başlayabildim. Hızlı yazamıyorum. Çok az okuyabiliyorum. Bu yıl okulda ikinci senem.

SÖ6: Eğer okulda başarılı olup liseyi bitirebilirim üniversitede tıp okumak istiyorum.

Okul-Aile İşbirliğine Katılım

Eğitimde başarıya ulaşılabilmesinde okul-aile işbirliğinin yeri büyüktür. Öğrencinin aile içindeki yaşantısı okula katkı sağlayıcı olabileceği gibi tam tersi yönde engelleyici de olabilmektedir. Göçmenlik yükü ile okulda bulunan öğrencinin ailesi tarafından desteklenmesi şarttır. Ancak çoğunlukla göçmen anne-babalar dil yeterliliği olmaması ve çalışma şartlarının engel olması sebebiyle okulla işbirliği yapamamaktadır. Görüştüğümüz öğrencilerden yalnızca ikisinin ailesi okulla daha yakın işbirliği içindedir ki bunların da dil engeli yoktur ve görece olarak ekonomik şartları iyidir. Katılımcıların bu konuya dair soruya verdikleri cevaplar şu şekildedir:

SÖ1: Çok nadir babam geliyor. Çünkü Türkçesi yok, dil sorunu var.

SÖ2: Gelmiyorlar. Türkçeleri çok zayıf.

SÖ3: Gelmiyorlar. Dil sorunu var.

SÖ4: Velim okula geliyor. Dil sorunu yok. Elinde geldikçe okulla iş birliği halinde.

SÖ5: Annem bir sefer geldi. Babam çalışıyor gelemedi, evimiz de uzak.

SÖ6: Genellikle önemli konu ve toplantılarda geliyorlar.

Çevresel Risk Faktörü Olarak Göçün Etkisi

Çevresel risk en genel anlamıyla doğal veya insan kaynaklı sebeplerden dolayı küresel veya yerel düzeyde ortaya çıkan tehlikelerdir. Ancak risk algısı kişilerin öznel değerlendirmelerine göre şekillenir (Anantho, 2008). Özellikle kitlesel göçle birlikte oluşan toplumsal kargaşa çocuklar üzerinde daha büyük etkiler gösterebilir. Göçün, mülteciliğin öğrenciler üzerinde büyük bir olumsuz etki yapmış yapıp yapmadığına dair öğrencilerin durumları tespit edilmeye çalışılmış, görüşmelerde bu bakış açısı göz önünde bulundurulmuştur. Suriyeli öğrenciler bir olumsuzluk hissetmediklerini ve yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konuya dair soruya verdikleri cevaplar şu şekildedir:

SÖ1: Hayır. Yukarıda dediklerim gibi olumsuz bir şey hissetmedim.

SÖ2: Hayır.

SÖ3: Hayır

SÖ4: Hayır yok ancak vatandaşlık sürecinin tamamlanmamış olmasını bir eksiklik olarak hissediyorum.

SÖ5: Herkes iyi sorun yok.

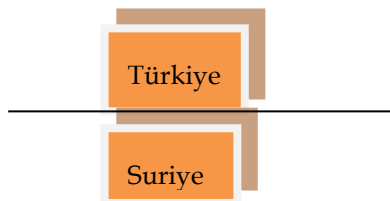
SÖ6: Hayır.

Entegrasyon-Aidiyet

Görüşmelerde araştırmanın bir alt konusu olarak öğrencilerin toplumsal uyumla ilgili yaşantılarına dair ipuçları yakalanmak istenmiş; onlara nerede, ne şekilde ikamet ettiklerine, evde hangi dilde TV izlediklerine, Türkiye'ye ve Suriye'ye dair aidiyet duygularına dair sorular yöneltilmiştir. Suriyeli öğrenciler genelde arka, çıkmaz sokaklarda, eski ve bakımsız binalarda ve *ilişki ağları* doğrultusunda akraba ve tanıdıklarına yakın yerlerde ikamet etmektedirler. Hem anne-babalarının ve büyük kardeşlerin Türkçeleri yeterli olmadığından, hem de anne-babalar çocuklarının Arapçayı öğrenmelerini sağlamak, unutmalarını engellemek istediklerinden evlerde Arapça televizyon yayınları izlenmektedir. Mesela *SÖ1'in yaşadığı çıkmaz sokakta Halep'ten gelen sekiz aile komşu olarak ikamet etmekte ve bunların hemen hemen hepsi akrabalar* (SÖ1, SÖ2 ve SÖ3 akrabalar ve birbirlerine komşu olarak ikamet ediyorlar.)*Evde anne-babalarıyla Arapça konuşuyorlar. Kardeşler arasında hem Arapça hem Türkçe konuşuyorlar. Arapça ve Türkçe bilgileri yakın gibi. Anlamadıkları Arapça kelimeler var.*

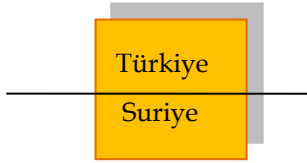
Suriyeli öğrenciler, Türkiye'ye dair bir aidiyet duygusu geliştirmiş durumdadırlar. Savaşın başlamasıyla Türkiye'de bir yuva bulan bu çocuklar önce kamplardan başlayan, sonra çeşitli şehirleri dolaştıktan sonra nihayet belli bir bölgede yerleşen; ekmek parası kazanmaya çalışan ailelerin çocukları olarak aradan geçen yaklaşık sekiz sene gibi bir süreden sonra Türkiye'ye aidiyet hissettiklerini, burayı sevdikleri söylemektedirler. Ancak bu asla onların Suriye'yi unuttukları, unutmak istedikleri veya oraya dönmek istemedikleri anlamına gelmemektedir. Örneğin SÖ2, iki ülkeye aidiyet konusunda, iki ülkenin yakınlığını vurgulamak isterken aşağıdaki şekli görüşme formunun kenarına çizmiştir:

Şekil 1. Ülkeye Aidiyet:

SÖ1 ise iki ülkeye aidiyet konusunda SÖ2'nin çizimini görünce yakınlığı daha belirgin kılmak için aşağıdaki şekli görüşme formunun kenarına çizmiştir:

Şekil 2. Ülkeye Aidiyet:

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Zorunlu göç sonucu resmî olarak geçici koruma kapsamında yaklaşık sekiz yıldır Türkiye'de bulunan Suriyeli öğrencilerin sosyalleşmelerinde okulun işlevlerinin Çarşamba ilçesi örneğinde araştırıldığı bu çalışmada ortaokul ve lisede eğitim gören altı öğrenciyle görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda Okulun Kültürel ve Toplumsal İklimi, Akran Grubuyla Sosyalleşme, Ötekileştirme, Toplumsal Tabakalaşma ve Hareketlilik, Okul-Aile İşbirliğine Katılım, Çevresel Risk Faktörü Olarak Göçün Etkisi ve Entegrasyon-Aidiyet temalar olarak belirlenmiştir.

Suriyeli öğrenciler için okulun kültürel ve toplumsal iklimini olumsuz etkileyen en önemli faktör dil ve iletişimle ilgili sorunlardır. Bireyin kendisini ifade edebilmesinin ve toplumda iletişim kurabilmesinin temel aracının dil olduğu dikkate alındığında dil engelinin hem göçmenler hem de ev sahibi ülke vatandaşları açısından birçok soruna sebep olduğu söylenebilir. Bu sorun sığınmacıların hem gündelik hayatlarında hizmet aldıkları çeşitli kurumlarda hem de okul hayatında karşılarına çıkmaktadır (Uzun ve Bütün, 2016: 75). Öğrenciler dil yetersizliklerinden hem dersleri yeterince takip edememekte, hem de sınavlarda yeterince başarı gösterememektedirler. Suriye Türkmenlerinden olan SÖ4 dil becerisi yönünden hemen hiç sorun yaşamadığı için bu konuda diğer öğrencilerle karşılaştırma yapılmasına imkân vermektedir. Dil ve iletişim kaynaklı sorunlar Suriyeli öğrenciler üzerine yapılan diğer çalışmalarda da tespit edilmiştir (Demir, 2019: 298; Kızılabdullah ve Yürük, 2018: 295; Altıntaş, 2018: 473; Börü ve Boyacı, 2016: 151).

Türkiye'de bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadığı önemli sorunlardan biri olan okul kültürüne uyum konusunda çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu öğrencilerin kültürel özelliklerinden dolayı din eğitimi veren okullara genel olarak daha iyi uyum sağladıklarını tespit eden çalışmalar bulunmaktadır (Demir, 2019, 297). Ancak bunun yanında genel olarak Suriyeli öğrenciler; dil farklılığı, kültür ve yaşam tarzındaki farklılıklar, savaş ve zorunlu göç gibi travmatik bir sürecin sebep olduğu psikolojik durumlar sebebiyle okul kültürü ve iklimine uyumda zorluklar yaşayabilmektedirler (Gülpınar, 2017: 156). Bu çalışma kapsamında öğrenci görüşlerinden yola çıkılarak muhtemelen okullarda bulunan yabancı öğrenci sayısının az olması, var olan öğrencilerin okul yönetimleri ve öğretmenler tarafından genel bir kabul ile karşılanması ve görüşülen öğrencilerin beşinin din eğitimi veren okullara devam etmesi sebebiyle önemli bir uyum sorunu tespit edilmemiştir. Başka çalışmalarda bu durum öğretmenlerin ilgili ve sevecen davranmasına bağlanmaktadır (Börü ve Boyacı, 2016: 153; Tosun, Yorulmaz, Yekin ve Yıldız, 2018: 128)

Aynı kademedeki Suriyeli öğrenciler; hem Türkçe yeterliliklerinin, hem de Türk öğrencilerle sosyal ilişkilerinin gelişmesini temin etmek için farklı şubelere yerleştirilmektedir. Okul idarecileri Bakanlığın genelgelerinde yer alan bu tür tavsiyelerin yararlı olduğunu düşünmektedirler. Öğrenciler de bunun farkında görünmektedir ve bu durumdan şikâyetçi değildir. Bu doğrultuda mesela SÖ5 görüşmede Türkçesinin yeterli olmamasının sebebini kamplarda kaldığı dönemde hep Arapça konuşmasına ve okula geç başlamasına bağlamaktadır.

Ahmet ASLAN

Ötekileştirme, dışlanma ve akran zorbalığı göçün çevresel bir risk olarak Suriyeli öğrencilerin karşısına çıkardığı sorunlar arasındadır. Onlar, sosyal hayatta ve eğitim kurumlarında bu sorunlarla karşılaşabilmektedir (Kurter, 2017: 7). Yapılan görüşmelerde öğrenciler; daha ziyade alt sınıflarda, okula yeni başladıkları dönemlerde, okul değişikliği ile yeniden alışmak zorunda kaldıkları yeni okul ortamlarında Türk öğrenciler ile bazı problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Suriyeli öğrenciler, Türk öğrencilerin kendilerini oyunlarına almak istemedikleri, kimi zaman aralarında sürtüşmelerin yaşandığını dile getirmişlerdir. Göçmen çocuklar üzerine yapılan çalışmalarda (Börü ve Boyacı, 2016; Kiremit ve diğer., 2018: 9) bu öğrencilerin dil engeli, kültürel farklılıklar ve ön yargı gibi sebeplerle zaman zaman dışlandığına dair benzer bulgulara ulaşılmıştır. Ancak Suriyeli öğrencilerin bulunduğu okullarda öğrenciler arasında ilk başlarda karşılaşılan bu sorunun zamanla azaldığı öğrencilerin ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu tür sorunların aşılmasında Suriyeli öğrencilerin Türk okullarına uyumlarının gün geçtikçe artmasının etkili olduğu söylenebilir.

Öğrenciler, aile içinde ve yakın çevreleriyle iletişimde Arapça konuşmaktadırlar. Anne-babalar da kendileri Türkçe konuşmada yetersiz olduklarından ve çocuklarının kültürel kimliklerini kaybedecekleri endişesinden (SETA, 2017: 63) dolayı aile içinde Arapça konuşmayı teşvik etmektedirler. Başka çalışmalar da benzer tespitler de bulunmuştur (Taştan ve Çelik, 2017: 39). Bu sebepler çocukların Türkçe öğrenmelerini yavaşlatmaktadır ve bu durum okula uyumu ve ders başarısını olumsuz etkilemektedir. Bütün bunlarla birlikte Suriyeli öğrenciler hem yaklaşık sekiz yıldır yaşadıkları, kendilerine güvenlik ve barınma başta olmak üzere temel ihtiyaçlarını karşılayabildikleri, dinsel ve kültürel ortaklıklardan dolayı nispeten benimsedikleri "yeni vatan" Türkiye'ye hem de hayata dair ilk anılarının mekânı, ailelerinin ve kökenlerinin ülkesi olan, "memleketimiz" dedikleri ve savaş biter bitmez gitmeyi diledikleri ülkeye aidiyet geliştirmektedirler.

Sonuç olarak Suriyeli öğrencilerin ikincil sosyalleşmelerinde, sosyal uyumlarında ve Türkiye'ye karşı aidiyet duygusu geliştirmelerinde okulun olumlu işlevler gördüğü söylenebilir. Zorunlu göç sonucu Türkiye'de bulunan, ülkelerine dönüp dönemeyecekleri ya da bunun zamanı tam olarak bilinmeyen bu öğrencilerin hayata tutunmalarında, geleceğe dair umut taşıyabilmelerinde okul ve onun sosyo-kültürel sermayesi vazgeçilmezdir. Bu vazgeçilmezlik; bilişim ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile sorgulanan klasik okul ve öğretmen rollerine, kitlesel eğitime getirilen eleştirilere rağmen görünürlük arz etmektedir.

Bu sonuçlardan hareketle Suriyeli öğrencilerin okullarda karşılaştıkları sorunların çözümü bağlamında, Türkçe dil eğitiminin erken yaşlarda verilmeye başlanması, okula devam edip de dil kullanımı yetersiz olan öğrencilere destek eğitim programlarının düzenlenmesi önerilebilir. Yine bu öğrencilerin okul kültürüne uyumunu desteklemek ve kendilerini okulda daha huzurlu hissetmelerini sağlamak için nitelikli rehberlik çalışmalarına, öğrencilerin kaynaşmalarını sağlayacak sosyal-kültürel etkinliklere, spor ve gezi etkinliklerine ağırlık verilmesi yararlı olacaktır. Ayrıca bütün bu çalışmaları yapacak idareci, öğretmen ve yardımcı personelin kültürler arası bakış açısı ve farkındalık kazanmalarını sağlayacak hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.

KAYNAKLAR

- ASLAN, A. (2018). *Çokkültürlülük ve entegrasyon tartışmaları bağlamında üçüncü kuşağın kimlik algısı ve din: Köln örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi, Samsun.
- ALTINTAŞ, M. E. (2018). DKAB öğretmenlerine göre Suriyeli çocukların devlet okullarında karşılaştıkları sorunlar (nitel bir araştırma). *Marife Dergisi*, 18/2, s. 469– 498.
- ANANTHO, S. (2008). Risk perceptionandsustainabledevelopment in Thailand. <http://www.unescobkk.org>.

Suriyeli Öğrencilerin İkincil Sosyalleşmeleri Bağlamında Okulun İşlevleri: Çarşamba İlçesi Örneği

BACANLI, H. (2005). *Gelişim ve öğrenme*, Ankara: Nobel Y.

BERGER, P. L. ve Luckmann T. (2008). *Gerçekliğin sosyal inşası: bir bilgi sosyolojisi incelemesi*, Vefa S. Ögütü (çev.), İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

BERGER, P. L. (1987). Bilgi sosyolojisinde bir sorun olarak kimlik, N. Erdoğan (çev), *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, 1987/1., s. 203-215.

BÖRÜ, N. ve BOYACI, A. (2016). Göçmen öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarında karşılaştıkları sorunlar: Eskişehir ili örneği. *TurkishStudies*, 11(14), s. 123-158. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies>.

BÜYÜKÖZTÜRK Ş., ÇAKMAK, E. K., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş., DEMİREL, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.

ÇAĞLAYAN, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 67-91. Demir, R. (2019). İmam hatip lisesinde öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunları: *Kilis örneği. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (44), s. 280-306.

FICHTER, J. (1996). *Sosyoloji*, N. Çelebi (çev.), Ankara: Atilla Kitabevi.

GENCER, T. E. (2017). Sosyal çalışma-egitim bilimi ilişkisi ve okul sosyal hizmeti üzerine bir değerlendirme, T. E. Gencer ve İ. Cılga (Ed.), *Sosyal hizmeti yeniden düşünmek* (s. 81-118). Ankara: NİKA Yayınevi.

GENCER, T. E. ve ÖZKAN, Y. (2017). Göç eden çocukların kayıp nesil olmalarını engellemek: Suriyeli çocukların eğitim sistemi üzerinden entegrasyonu ve okul sosyal hizmeti uygulamaları, *Sosyal Sorunlar ve Sosyal Hizmetin Geleceği, Uluslararası Sosyal Hizmet Kongresi (USHK17)*, 29-31 Mayıs 2017, Ankara, Türkiye.

GİDDENS, A. (2005). *Sosyoloji*, (Haz. C. Güzel). Ankara: Ayraç Y.

GÜLLÜPİNAR, F. (2017). Suriyelilerin eğitimine Suriyelilerin gözünden bakmak: Eskişehir’de Suriyelilerin toplumla bütünleşme perspektifleri üzerine değerlendirmeler. *Göç Konferansı 2017 Seçilmiş Bildiriler*, Transnational PressLondon. s.153–162.

GÜVENÇ, B. (1994). *İnsan ve kültür*. 6. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.

KAĞITÇIBAŞI, Ç. (1985). *İnsan ve insanlar*, 6. Baskı, İstanbul: Beta Basım Y. Dağıtım.

KİREMİT, R.F., AKPINAR, Ü. ve TÜFEKÇİ A. A. (2018). Suriyeli öğrencilerin okula uyumları hakkında öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), s. 2139–2149.

KILIÇ, G. ve ÖZKOR, D. (2019). *Suriyeli çocukların eğitimi araştırma raporu*. İstanbul: Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma Derneği.

KIZILABDULLAH, Y. ve YÜRÜK, T. (2018). The contribution of the religious culture and ethics course on the integration of children of Syrians in Adana, Turkey. *Religious Education*, 113:3, s. 289-301.

KURT, V. (2019). Arap isyanları sonrasında Ortadoğu’da vekâlet savaşları: Yemen örneği. *International Journal of Political Science and Urban Studies*, 7 (1), 307-326. DOI: 10.14782/ipsus.541337

KURTER, M. Ç. (2017). *Suriyeli mültecilerin eğitim hakkına erişimi saha araştırması tarama raporu*. (https://www.academia.edu/31170856/Suriyeli_M%C3%BCltecilerin_E%C4%9Fitim_Hakk%C4%B1na_Eri%C5%9Fimi). Erişim: 28.10.2019

MEB, (2016a). “Göç ve Acil Durum Daire Başkanlığının Kurulmasına İlişkin Yönetmelik”, (http://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_05/18020117_gocveacildurumegitimdb.pdf) Erişim: 28.10.2019).

MEB, (2016b). “Suriyeli çocukların eğitimi için yol haritası belirlendi”, (<http://www.meb.gov.tr/suriyeli-cocuklarin-egitimi-icin-yolharitasi-belirlendi/haber/11750/tr>). Erişim: 28.10.2019).

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı (2018). Geçici Koruma Kapsamı Altındaki Öğrencilerin Eğitim Hizmetleri. 2 Ocak 2019.

https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_03/26120318_26-03-2018__Yinternet_BYIteni.pdf.

ÖZKALP, E. (1994). *Sosyolojiye giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Y.

ÖZMEN, Ö. (1999). *Çağdaş sporda eğitim üçgeni*. Ankara: Bağırhan Y.

Ahmet ASLAN

- PETERSEN, W. (1958), A general typology of migration. *Amerikan Sociological Review*, Vol: 23.
- RUSSEL, B. (1981). *Eğitim ve toplum düzeni*, (çev. Nail Bezel). İstanbul: Varlık Y.
- Selçuk, Z. (1997). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Y.
- SETA, (2017). *Engelleri aşmak Türkiye’de Suriyeli çocukları okullandırmak*. Ankara: SETA (Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayınları).
- TANRIKULU, F. (2017). *Türkiye’de yaşayan Suriyeli çocukların eğitim sorunu ve çözüm önerileri*. *Liberal Düşünce Dergisi*, 2 (86), s. 127-144.
- TAŞTAN, C. ve ÇELİK, Z. (2017). *Türkiye’de Suriyeli çocukların eğitimi: Güçlükler ve öneriler*. Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi, Ankara.
- TEZCAN, M. (2019). *Eğitim sosyolojisi*, 19. bs. Ankara: Anı.
- _____ (1985). *Eğitim sosyolojisi*, 4. bs. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Y.
- TOSUN, A., YORULMAZ, A., TEKİN, İ. ve YILDIZ, K. (2018). Mülteci öğrencilerin eğitim sorunları, eğitim ve din eğitiminden beklentileri: Eskişehir örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), s. 107–133.
- UNCHR. (2019). *Syriaregionalrefugeeresponse*. <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>, Erişim: 20. 10.2019).
- UZUN, E. M. ve BÜTÜN, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, C.1, S.1, s.72-83.
- YALÇIN, C. (2004). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Anı Y.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara, Seçkin Y.

Functions of The School in the Context of Secondary Socialization of Syrian Students: The Case of Çarşamba

Extended Abstract: Migration processes, whether compulsory or voluntary, have a profound effect on individuals and migrant groups. The visit of Syrians for nearly a decade, who took refuge in our country with the civil war started in their country, seems to continue with many social problems. All these processes and problems affect mainly the children and the young due to the period of occurrence. However, the integration potential of these groups offers them the opportunity to build a future by adapting to new conditions as well. At this point, the school, which has a planned socialization environment as an education center, has many functions. The cultural and social climate of the school not only provides an acculturation environment for Syrian students but also creates a place where they can be happy and becomes the place for their secondary socialization. Besides, the school is an environment where these students perform peer socialization. However, the school can host negative processes such as marginalization and alienation.

Syrians, under Turkey's temporary protection, experienced a forced and massive migration. The processes and problems they experience can be further analyzed regarding the requirements of sociology literature. However, a complex phenomenon that is difficult to understand will not be adequately clarified. The aim of this study is to approach the work and direction movements. What at issue here is both the intersection of sociology of migration and sociology of education and an interdisciplinary approach.

This study was created in a qualitative pattern in order to determine what functions of the school perform in the secondary socialization of Syrian students and to demonstrate these functions in detail. Although the results obtained in qualitative research are not intended to be generalized, the results obtained are important in terms of providing a perspective on the subject.

In this study, in-depth interviews and participatory observation techniques from qualitative data collection techniques were used in order to investigate the experiences of Syrian students in schools in the context of socialization. Due to the ease of transportation for the researcher, Çarşamba district has been determined as the study area. As of the beginning of the 2019-2020 academic year, in Çarşamba 43 Syrian students in total are studying. Within the scope of this research, the schools attended by 6 of these students were visited and semi-structured interviews were carried out with the students.

Each of the students participating in the study was interviewed for about 30 minutes. During these interviews, questions like; “Do you love school? Do you have close Turkish friends from your class and school? Did you experience an adverse condition because you are Syrian? What can you achieve if you succeed in school? How often does your family come to school? Are you mistreated at school?” were asked. The answers given by the student to these questions were recorded as the semi-structured interview form by the researcher.

In the first part of the study, conceptual analysis has been made with literature review under the titles of Migration and Education, Socialization and Functions of the School, in the second part the method of the study has been explained and in the third part the findings obtained have been described. In the last part, suggestions developed from discussions and conclusions are listed.

As a result, the school has a positive contribution to Syrian students in their secondary socialization, the development of social integration and the sense of belonging towards Turkey. For these children who are occupying in Turkey due to the forced migration, whether they can return to their country or the exact time of this is unknown, school and its socio-cultural capital are indispensable about their holding on to life, cherishing a hope prospectively. This indispensability is visible despite the classic school and teacher roles questioned along with the development of information and communication technologies, and criticisms brought to mass education.

Syrian students first stayed in the camps after they emigrated to Turkey, then settled to different cities of the country. They expressed that they found opportunities to carry on their lives in Turkey. Perhaps for this reason they say they love Turkey. After eight years, they develop a sense of belonging to Turkey. However, all this does not mean that they have forgotten Syria or do not want to return there.

Based on these results, it can be suggested to start providing Turkish language education at an early age in the context of solving the problems faced by Syrian students in schools, and to organize support education programs for students who continue school and have insufficient language use. Besides, in order to support the adaptation of these students to school culture and to make them feel more peaceful at school, it would be useful to focus on qualified guidance activities, social-cultural activities that will enable students to mingle, sports and travel

Ahmet ASLAN

activities. In addition, in-service trainings can be organized to enable administrators, teachers and assistant personnel to do all these studies to bring in a cross-cultural perspective and awareness.

Key Words: Syrian students, socialization, functions of the school, migration.